prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih Slovenije

Ljubljana, 23. decembra 1977 — Številka 21

(Foto: Amand Papotnik)

Srečno!
Srečno!
Srečno!
1978

Uredništvo in uprava Prosvetnega delavca

Sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja

Izobraževalna skupnost Slovenije

Republiški komite za vzgojo in izobraževanje

Zavod SR Slovenije za šolstvo

Za bogato in uspešno leto

Jubilejno Titovo in naše leto 1977 se je izteklo. V kronike bomo zapisali, da je bilo bogato in uspešno, zakaj delali smo s srcem in z voljo, da bi tudi s preobrazbo vzgoje in izobraževanja prispevali čimveč k našemu splošnemu družbenemu napredku. Ob tem smo si poglobili spoznanje, da je izobraževanje tesno povezano z vsemi drugimi področji in oblikami družbenega življenja in dela. Mnogo novih zamisli imamo in vemo, da jih bomo lahko uresničili le kot organski del celotnega združenega dela, na temelju novih družbenoekonomskih odnosov in vsebinsko bistveno izpopolnjenih programov.

V vzgojnovarstvenih organizacijah ima varno otroštvo okoli 50.000 malčkov; vsako leto jih je približno 5.000 več. Zdaj jih je že skoraj za dva letnika otrok. Celodnevno osnovno šolo obiskuje 10.000 učencev, toda 27.000 učencev ima podaljšan pouk in tako je 17% učencev že na poti bogatejše osnovne šole. Upajmo, da se bo še hitreje bogatilo izobraževalno delo s pravo delovno, tehnično in tudi kulturno vzgojo, z različnimi oblikami interesnih dejavnosti in s poglobljenim ugotavljanjem razvijajočih se zanimanj, nagnjenj in sposobnosti. Zavedati se moramo, da potrebujemo predvsem dobre delavce, kajti vsi živimo od ustvarjenega dohodka in v tem lahko šole največ prispevajo k napredovanju gospodarstva. Sedaj že 94% učencev uspešno konča osnovno šolo, to je lep napredek, vsako leto pa se jih 4 do 5% več vpiše v poklicne in druge srednje šole. Vseh srednješolcev je blizu 80.000; več kot dve tretjini osnovnošolcev nadaljuje šolanje. Letos se je vpis v poklicne šole prvič po večletnem nazadovanju povečal za 8% in tudi v tehniške šole je narasel: to je pravilnejša usmeritev, ki jo moramo z vzgojnim delom še bolj krepiti. Naposled: v visokem šolstvu je več kakor 30.000 študentov, skoraj polovica (14.430) pa jih je v prvem letniku. Vprašanje je, če se jih bo polovica vpisala v drugi letnik, vemo pa tudi, da je zanimanje za proizvodne in raziskovalne poklice premajhno. To ima dalekosežne posledice kakor tudi predolgo trajajoč študij. Toda tudi na tem področju se premika: sestavljajo bolj pretehtane študijske programe, dobra tretjina študentov pa študira ob delu in tako se dobre izkušnje le krepijo.

Kadar govorimo o teh dosežkih, se zavedamo pomena vzgojnoizobraževalnega dela. Toda usmerjanje v poklice ni odvisno le od dela v šoli; predvsem je to tudi skrb združenega dela in vseh dejavnikov, ki se povezujejo s starši. Z našim sodelovanjem z gospodarstvom ali z drugimi dejavnostmi bomo krepili skupno iskanje boljših rešitev. Zato mora imeti sleherna šola tesne stike z združenim delom in s krajevno skupnostjo svojega šolskega okoliša. Samo tako bomo premagovali težave in slabosti, bogatili bomo programe, zlasti tehniško, delovno, telesno in kulturno vzgojo.

Družbena skupnost vlaga veliko denarja za napredek izobraževanja. V osnovnem šolstvu ima že četrtina učencev zares ugodne možnosti za delo v sodobnih zgradbah, kabinetih. To je sreča za približno 60.000 učencev. Tudi domove za srednješolce in študente uspešno gradimo: od načrtovanih dvajsetih so trije že zgrajeni, četrti bo kmalu nared, tri ali štiri gradbišča bodo na pomlad oživela. Veliko novih stavb je v srednjem in visokem šolstvu; imamo tudi vse več športnih dvoran in objektov, sodobnih knjižnic itn.

Toda resne težave so zaradi pomanjkanja učiteljev in vzgojiteljev in zaradi počasnega popravljanja nagrajevanja učiteljev. Manjka veliko učiteljev v osnovnih in še več v srednjih šolah, tudi vzgojiteljic ni, vpis pa se je leta 1977 zmanjšal. Za lastno kadrovsko obnovo in bogatitev (reprodukcijo) moramo skrbeti bolj zavzeto, sicer nam bo še teže. V nadaljnjem sporazumevanju o programih dela moramo čimbolj stvarno določiti ceno izobraževalnega dela, da bi na temelju svobodne menjave dela resnično zagotovili ustreznejša razmerja v nagrajevanju. Delo in uspehi se nagrajujejo, tega ne pozabimo. Naš neposredni prispevek se kaže v odnosu do znanja, v dopolnilnem izobraževanju, v prenašanju novosti, v marksistični idejni, družbenoekonomski, delovni, kulturni in zdravstveni vzgoji, v usmerjanju v proizvodne in druge najpotrebnejše poklice, v skupni obravnavi z delegati uporabnikov izobraževalnih, vzgojnih in drugih vprašanj dela in razvoja. To niso predkongresna gesla, temveč spoznanje o poteh napredovanja za vse.

V letu 1978 bomo veliko govorili o reformi, o napredku izobraževanja ob delu, o interesnih skupnostih, o samoupravnem sporazumevanju, o idejni in družboslovni vzgoji, o politehničnih in kulturnih prvinah splošne izobrazbe, o raziskovalnem delu v šolah int. Na kongresu ZK bomo polagali obračun o dosedanjem delu; to bo stvarna presoja razmer s težnjo, da bi se usposobili za odločilno preobrazbo celotnega šolstva. V letu 1978 je treba opraviti glavne priprave — z ustvarjanjem neposrednejših zvez s tistimi, za katere izobražujemo mladino in ki pričakujejo, da se bomo vključili v dopolnilno izobraževanje. Pretehtati moramo, kako se uresničujejo v srednjeročnem načrtu določene usmeritve in prednosti. Govor bo o materialnem položaju šolstva in učiteljev in nadaljevala se bodo prizadevanja za uresničenje zakona o združenem delu. Vsi vemo, da te naloge niso zadeva le posameznikov; kakovost šole terja, da smo vsi družbeno dejavni in učinkoviti.

Ta resen pogovor ob novem letu nam pomeni priznanje za ves dosedanji vloženi trud. Ugotavljamo, da so vsi družbeni dejavniki uprli oči v šolo, kajti uresničenje bistvenih razvojnih nalog je odvisno od boljše usposobljenosti za delo. Vsi tudi vemo, da moramo kot del združenega dela imeti pred očmi splošne, torej enako gospodarske interese kot kulturne cilje. To je bilo in ostane naše poslanstvo.

Spoštovane tovarišice in tovariši, ki delate na vzgojnoizobraževalnem področju, zaupana vam je plemenita in zahtevna dejavnost posebnega družbenega pomena. Za takšno delo je potrebna visoka zavest, potrebna je vsakdanja pripravljenost za največje napore, potrebno je nenehno iskanje in spremljanje novih dosežkov. Razgrnimo ob razpravah o programih vso barvitost tega dela: delavci bodo to razumeli in še bolj zavzeto reševali odprta vprašanja. Pri tem vam želimo veliko sreče, zadovoljstva in novih uspehov.

Srečno v 1978 vam želi v imenu vseh vaših delegatov in sodelavcev

dr. AVGUŠTIN LAH

Visoko šolstvo se spreminja

Prihodnji kongres slovenskih komunistov se naglo bliža in nam prinaša obilico nalog. Ena izmed njih je tudi oceniti, kako daleč je preosnova višjih in visokih šol, kaj smo dosegli v dosedanjem procesu reforme obeh naših univerz. Vsak dan smo priče različnim ocenam dosežkov samoupravne preosnove visokega šolstva, od povsem črnogledih sklepov do preoptimističnih pogledov na dosedanjo reformno dejavnost. Uniformne ocene niso stvarne in posploševanje dosežkov ni koristno za prihodnja prizadevanja, saj bi se morali še bolj zavzeto lotiti programskih in družbenoekonomskih sprememb v visokem šolstvu. Diferencirane ocene pa nam slej ali prej pokažejo, da se je v visokem šolstvu pripravljenost za reformo okrepila in so nekateri dosežki že posebno vidni. O teh in o nekaterih prihodnjih nalogah želimo razmišljati tudi v tem prednovoletnem zapisu in v predkongresnih pripravah.

Kljub preveliki neučakanosti je treba poudariti, da zaradi zahtevnosti in zapletenosti reforme v visokem šolstvu hitre spremembe na tem področju niso niti možne niti stvarne. Prej je bilo treba dobiti bitko za novo zavest, za drugačna pojmovanja, za spremenjene odnose v vzgoji in izobraževanju. Šele na tem lahko gradimo nove programe, uresničujemo socialistično idejnost in delegatsko zasnovano samoupravno angažiranost in ustvarjamo nove odnose povezanosti in vraščanja visokošolskih temeljnih organizacij v združeno delo. Bolj kot so sedaj pomembni nekateri določni premiki in novosti, je za perspektivo reforme važen razvoj v zavesti visokošolskih učiteljev, študentov in uporabnikov združenega dela o njihovi življenjski medsebojni povezanosti in soodgovornosti za tok in vsebino organizacijskih, kadrovskih in programskih sprememb v vzgoji in izobraževanju. In prav ta zavest spada med pomembne pogoje ustvarjanja in uresničevanja novih družbenoekonomskih odnosov med področjem visokega šolstva ter uporabniki združenega dela in družbenopolitičnih skupnosti. Preseganje pogledov in idej o popolni ekonomski avtonomiji univerze, ki da ji ni potrebno slediti družbenim tokovom in premagovanje elitizma ter nepovezanosti z združenim delom spada med pomembna zagotovila spreminjanja podobe univerze, njenega odpiranja in samoupravnega podružbljanja.

Dosedanja sestava, vsebina in odnosi v visokem šolstvu se spreminjajo. Med prvimi je treba usmeriti oblikovanje visokošolskih temeljnih organizacij združenega dela. Malo je fakultet, kjer se še niso izoblikovale temeljne organizacije združenega dela. Te so bile v večini primerov razumljive kot pogoj za uveljavljanje novega družbenoekonomskega položaja visokošolskih delavcev in kot temelj novih družbenoekonomskih odnosov s preostalim združenim delom, zlasti za razvijanje posebnih izobraževalnih skupnosti in njihovih enot pa tudi kot pogoj vključevanja posameznih delov visokega šolstva v usmerjeno izobraževanje. V svetih visokošolskih temeljnih organizacij združenega dela se ob enakopravnem in soodgovornem delu delegatov visokošolskih delavcev, študentov in uporabnikov že razrešujejo mnoga vprašanja, ki so bila do nedavnega še povsem odmaknjena od samoupravnega odločanja in sporazumevanja temeljnih subjektov v visokem šolstvu. Resda ne gre idealizirati, da novi delegatski organi upravljanja že povsod delujejo brezhibno, da ni še tudi nesklepčnih sej, obravnave ozko lastnih problemov, ki niso vključeni v celotno reformno preobrazbo visokega šolstva. In vendarle smo priče začetkom nove prakse, ki vztrajno lomi stare odnose; odmaknjenost fakultet od družbenih razvojnih smotrov in njih zaprtost v poteh oblikovanja in uresničevanja visokošolskih programov. Tudi študentje postajajo vse odgovornejši dejavnik samoupravne preosnove ter programskih vsebinskih sprememb v visokošolskih organizacijah. Med študenti na nekaterih fakultetah sicer obstajajo še manjše skupinice in posamezniki, ki menijo, da je bolj popularno terjati rešitev nekaterih perečih vprašanj njihovega položaja med študijem z atraktivnimi protestnimi akcijami, ki potekajo mimo študentskih forumov in delegatske strukture. Vedno bolj prevladujejo študentje, ki jim ni žal ob odgovornem študijskem delu vztrajno in pogumno iskati rešitve in odgovore ter predlagati ukrepe v delegatskih organih. Brez sodelovanja takih ne bi mogli uspešno uravnavati ustvarjalnega ozračja v visokošolskih temeljnih organizacijah združenega dela.

Kot nova kakovost univerzitetne reforme je nadalje ustvarjalno, zavzeto sodelovanje pretežnega dela visokošolskih temeljnih organizacij in njihovih oddelkov ali kateder pri uresničevanju koncepta usmerjenega izobraževanja. To je razvidno od načrtnega usmerjanja vpisa študentov glede na potrebe združenega dela in celotne skupnosti do razširitve oblik študija ob delu in iz dela. Posebno v zadnjem letu se je odzvalo veliko visokošolskih delavcev v posebne strokovne delovne skupine združenega dela, ki na pobudo Zavoda SRS za šolstvo pripravljajo predloge predmetnikov in učnih načrtov za šole usmerjenega izobraževanja. Po tej poti bodo ti programi bolj kot doslej tudi usklajeni z njihovim nadaljevanjem na visokošolski ravni. Tudi vse več dislociranih središč posameznih višjih in visokih šol ter fakultet za študij ob delu priča o procesu prilagajanja visokega šolstva kadrovskim potrebam in razvojnim programom združenega dela.

Podobna usmerjenost se kaže tudi v povezovanju raziskovalnega dela visokošolskih delavcev s sprotnimi in razvojnimi dolgoročnimi interesi ter potrebami organizacij združenega dela ali reprodukcijskih celot. Na izbor raziskovalnih nalog in njih usmeritev imajo uporabniki v področnih raziskovalnih skupnostih vse večji vpliv.

Proces podružbljanja je pričujoč tudi z uveljavljanjem nekaterih novih načel samoupravne kadrovske politike v visokem šolstvu. Postopek habilitacije je ob uveljavitvi širših družbenih in strokovnih meril za izvolitev v nazive visokošolskih učiteljev široko odprl pot strokovnjakom iz prakse na univerzo in s tem utrdil mostove med študijskim in raziskovalnim delom ter problemi in nalogami naše samoupravne socialistične graditve.

Med premiki in kakovostnimi spremembami bi morali že takoj v začetku omeniti tudi dopolnjevanje študijskih programov in uveljavljanje marksistične vzgoje v visokem šolstvu. Marksistična centra obeh univerz sta pri tem nepogrešljiva sooblikovalca študija temeljev marksizma in samoupravljanja ter načrtovalca oblik in poti, po katerih se je socialistična idejnost vključila v vse predmete.

Omenili smo le nekaj smeri naprednih sprememb v visokem šolstvu, ki že dajejo oprijemljive in vidne rezultate. V skrbi za njih kontinuiteto in poglobitev pa bo potrebno v obdobju, ki je pred nami, še okrepiti delegatske odnose z uporabniki, vlogo študentov znotraj in zunaj visokošolskih organizacij, vključevanje v posebne izobraževalne skupnosti in njihove enote ter njihovo programsko povezovanje z drugimi ravnmi usmerjenega izobraževanja ter neposredno s temeljnimi organizacijami združenega dela v materialni proizvodnji in družbenih dejavnostih. To pa bo terjalo med drugim odločujoče razgrajevanje tradicionalne univerzitetne organiziranosti, spremembe nekaterih postavk obstoječega zakona o visokem šolstvu pa tudi drugačno vlogo svetov obeh univerz. Vse to so namreč koraki, ki vodijo k primarni utrditvi novih družbenoekonomskih odnosov in vzpostavljanju novih vsebinskih vezi med delom delavcev v visokem šosltvu in drugimi delavci v združenem delu.

EMIL ROJC

Nove delovne naloge

Dogovori v Sekciji prosvetnih listov republik in pokrajin Jugoslavije

Na drugem sestanku Sekcije prosvetnih listov republik in pokrajin Jugoslavije (v tem šolskem letu), ki je bil 6. decembra v Beogradu, so se člani pogovorili predvsem o dveh glavnih vprašanjih, ali bolje, o delovnih nalogah:

o predlogu za pripravo seminarja za idejnopolitično in strokovno usposabljanje novinarjev ter sodelavcev prosvetnih listov republik in pokrajin in o predlogu programa za IV. srečanje uredništev prosvetnih listov balkanskih dežel.

Dogovorili smo se, da bo tridnevni strokovni seminar v drugi polovici januarja v Beogradu obravnaval devet tem z idejnopolitično in strokovno vsebino. Namen seminarja je: izboljšati položaj in kakovost naših časnikov.

IV. srečanje prosvetnih listov balkanskih dežel, ki je predvideno v prvi polovici oktobra 1978, naj bi trajalo pet dni. Letos je gostitelj Jugoslavija, in sicer republika Makedonija. Člani sekcije so pregledali in odobrili program srečanja, ki bo zajelo dva delovna dneva in tridnevno študijsko potovanje po Makedoniji.

Delovna tema, ali bolje, temeljni referat naj bi bil **Vloga in naloge prosvetnega tiska in šole pri krepitvi miru pri razvijanju miroljubne koeksistence in sodelovanja med narodi.** Vsaka dežela, ki se bo udeležila srečanja, naj bi na to široko temo pripravila koreferat. Naslov našega koreferata na srečanju bo: **Jugoslovanske izkušnje pri šolanju otrok pripadnikov narodov in narodnosti.**

Člani sekcije so razpravljali še o raznih notranjih organizacijskih in finančnih vprašanjih, ki zadevajo sekcijo.

Sodelovanje in prijateljske vezi med uredništvi prosvetnih časnikov republik in pokrajin in delovne naloge, ki jih povezuje skupni, pred leti podpisani samoupravni sporazum, se iz leta v leto uspešno razvijajo in razraščajo. Skupno delo postaja ustaljena, koristna praksa.

T. D.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja in Izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktor in glavni urednik Rudi Lešnik, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.
Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, telefon 315-585.
Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/I, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.
Rokopisov in fotografij ne vračamo.
Letna naročnina: 70 din za posameznike, za šole in druge ustanove 120 din. Št. tek. računa 50101-601-16915.
Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643
Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Celodnevne osnovne šole in oddelki podaljšanega bivanja v šolskem letu 1977/78

Lanskim celodnevnim šolam se je letos pridružilo 13 novih, nakatere pa so se razširile. Tako imamo v 37 občinah 54 šol, ki delajo v celoti ali pa delno po projektu celodnevne osnovne šole. V 409 oddelkih je 10.013 učencev (t.j. 4,6 % od vseh v SRS), z njimi dela 635 učiteljev in 51 zunanjih sodelavcev.

V celoti, od 1.—8. razreda dela 15 celodnevnih osnovnih šol; Dobrova, Biba Roeck v Šoštanju, Predoslje pri Kranju, Kranjska gora, Žirovnica, Šmartno in Pirniče v občini Šiška, Poljčane, Kobilje pri Lendavi, Bizeljsko, Semič, Kamnica pri Mariboru Gračišče pri Kopru ter posebni osnovni šoli Slovenske Konjice in Hrastnik.

Podružničnih celodnevnih osnovnih šol je 21: Stranice in Tepanje pri Slovenskih Konjicah, Resnik na Pohorju, Loka pri Žusmu in Kristan vrh na Kozjanskem, Bele vode in Ravne pri Šoštanju, Črneče, Lehen, Lokovica in Pod Graško goro na Koroškem, Dvori nad Izolo, Begunje in Sovodenj na Gorenjskem, Mlinše, Podkum in Kisovec v občini Zagorje, Gaj in Bresternica pri Kamnici, Kostanjevica na Krasu in Suhor pri Metliki.

Postopno prehaja na celodnevno delo 18 šol: Štore, Ponikva in Prebold v celjski regiji, Križe pri Tržiču, Dr. Vito Kraigher, France Bevk, Alojz Kobe in Tone Tomšič v Ljubljani, Stari trg pri Ložu, Josip Broz Tito, Dob in šola Šlandrove brigade v Domžalah, Trnovlje, Črni vrh nad Idrijo, Kidričevo pri Ptuju, Gornja Radgona, Bistrica pri Lendavi in Gornji Petrovci v občini Murska Sobota.

Podaljšano bivanje je na novo organiziralo 25 osnovnih šol. Tako imamo oddelke podaljšanega bivanja v 309 šolah, 6 vzgojnovarstvenih organizacij in 8 pionirskih in drugih domov za učence osnovne šole. V 1.166 oddelkih je 27.146 učencev (t.j. 12,4 % od vseh v SRS). Od teh oddelkov je več kot polovico kombiniranih. Z učenci dela 526 razrednih učiteljev, 20 vzgojiteljic, 242 predmetnih učiteljev in profesorjev, 376 pa je še neusposobljenih (t.j. 32 %). Od teh učiteljev jih 261 redno poučuje. V podaljšanem bivanju se srečujejo s problematiko samostojnega učenja in prostega časa, torej z elementi celodnevne šole.

Tako je letos v naših osnovnih šolah 17 % učencev, ki so deležni posebnega vzgojnoizobraževalnega programa. Po srednjeročnem načrtu razvoja družbenega varstva, vzgoje in izobraževanja naj bi do leta 1980 zajeli celodnevno osnovno šolo in podaljšano bivanje 25 % oddelkov. Ta številka bo kmalu dosežena, po odstotku učencev, pa smo še daleč od predvidenega. To mejo je preseglo že 9 občin, najbolj Trbovlje (57 %_ in Ljubljana-Center (40,7 %). Razveseljivo je, da se je podaljšano bivanje razvilo tudi na gospodarsko manj razvitih območjih. Kakovost vzgojnega dela v podaljšanem bivanju moramo posvečati prav toliko skrbi kakor celodnevni šoli.

TONČKA METELKO

Da bi se naši upi uresničili

Kako smo opravili svoje delo? Ali smo lahko zadovoljni? Ali smo upravičili pričakovanja pedagoških delavcev? Zdaj je spet čas, da se zamislimo. Rahlo smo zaskrbljeni, ker nimamo zanesljivega odgovora. Vemo pa, da bi lahko bilo bolje. Nič ni tako popolno, da ne bi moglo biti še boljše. »Prosvetni delavec« pa bo tem boljši, čimbolj zavzeto ga bodo snovali in ustvarjali vsi, ki ga potrebujejo. To ni le peščica delavcev v uredništvu, temveč množica pedagoških delavcev po vsej Sloveniji, ki jim to glasilo ni zgolj sredstvo za sprejemanje informacij, temveč predvsem možnost za vsestransko samoupravno komuniciranje, za izmenjavo izkušenj, mnenj, spoznanj, zamisli, da bi bolje samoupravljali, vzgajali in izobraževali, se bolj poznali in si medsebojno pomagali.

»Prosvetni delavec« je list, ki nadaljuje zgodovinsko tradicijo pedagoških stanovskih glasil »Učiteljskega tovariša« in »Popotnika«, toda ne le z utrjevanjem stanovske samozavesti, temveč predstavlja širšo družbeno tribuno za vsestransko obravnavo vprašanj s področja vzgoje.

Navadno ni koristno govoriti o tem, kaj naj bi storili, ker je že veliko napovedi in želja zbledelo v meglene obljube. Ob dneh okoli novega leta pa si vendar marsikaj zaželimo in upamo, da se bo uresničilo. Razumljivo je, da računamo na medsebojno zaupanje, sodelovanje, solidarnost, dobre medsebojne odnose. Zavedamo se, da je posebno odgovorne naloge mogoče opraviti le, če so za to ustrezne možnosti, najpomembnejše pa so tiste — globoko človeške — če hočemo.

»Prosvetni delavec« naj bi bil tribuna za izmenjavo izkušenj in predlogov med pedagoškimi delavci, med pedagoškimi organizacijami združenega dela, da bi tako prispeval k boljšim samoupravnim odnosom. Prek tega lista naj bi pedagoški delavci sporočali svoje predloge, sklepe in dogodke v pedagoškem delu in o vključevanju dela v celotno združeno delo. Več zapletenih vprašanj je treba reševati samoupravno izvirno. To pa bo uspešno le tedaj, če bodo znane izkušnje, težave in uspehi, ki jih imajo v posameznih delovnih organizacijah. V tem trenutku rešujejo tudi pedagoški delavci eno najobčutljivejših vprašanj, saj iščejo poti, kako bi nepristransko, pošteno upoštevali svoje delo in zmogli razločevati boljše od slabše opravljenega. S tem hočejo tudi v celoti učinkoviteje vzgajati in izobraževati. To je obenem naloga, ki zahteva veliko znanja, dogovarjanja, pa tudi veliko človeške kulture, strpnosti, da ne bi različnih mnenj in gledišč zavračali z grobimi metodami, poenostavljeno, temveč predvsem z odprtim iskanjem, primerjanjem in prepričevanjem. Prav za to je list mesto, ki lahko osvetljuje napore in razmišljanja, pogosto močno različna in navzkrižna, in jih posreduje vsem pedagoškim delavcem in drugim, da se lahko z njimi obogatijo in bolje odločajo.

List je namenjen vsem delavcem v vzgojnoizobraževalnih organizacijah, zato naj le skozenj odmeva življenjski utrip predšolskih, osnovnošolskih, srednješolskih, visokošolskih in univerzitetnih delovnih kolektivov, pa tudi dogajanje na področju izobraževanja odraslih ob delu in v delu. To je strokovno glasilo, ki naj prikazuje tudi napore, dosežke in spoznanja v razvoju samoupravnih odnosov v procesih vzgajanja in izobraževanja. Tu obravnavajo pedagoški delavci svojo kadrovsko politiko, obenem pa naj povedo svoje že tisti, ki so se šele usmerili v pedagoške poklice, učenci v pedagoških centrih, študentje pedagoških akademij in drugih kadrovskih šol.

Na straneh lista je mesto za marksistično izobraževanje pedagoških delavcev, prikazovanje problemov in napredka v razvoju celodnevnih šol, preobrazbe sistema vzgajanja in izobraževanja, sprememb v sistemu usposabljanja pedagoških delavcev in novosti v pedagoški znanosti. Tu naj odmevajo dogodki iz vsakodnevne pedagoške prakse, da bodo koristili vsem, hkrati pa naj se vrstijo napotki, poskusi in zgledi z metodičnega področja.

Treba je zvedeti, kaj se dogaja na področju vzgoje v drugih jugoslovanskih republikah in v tujini, zato moramo objavljati vesti in razlage o tem.

Vse to in še veliko drugega naj bi odsevalo s strani »Prosvetnega delavca«. V uredništvu si želimo, da bi bili s časnikom zadovoljni pedagoški delavci, bralci in ustanovitelji lista, uporabniki in izvajalci. To pa tudi pomeni, naj bo »Prosvetni delavec« vsakemu pedagoškemu delavcu zvest spremljevalec ob vsakodnevnem delu, da bo pri roki vedno, kadar ga bodo potrebovali in takrat, ko bi radi sporočili svojo misel, spoznanje, mnenje in predlog še drugim, da bi ustvarjalno vplivali na medsebojne odnose, na pedagoško delo in svoje dobro počutje. In da bi se ga razveselil tudi v svojem prostem času!

V novem letu 1978 si v uredništvu želimo, da bi se naši upi uresničili. List bo resnično vaš, če ga boste brali in soustvarjali. Le tako bomo tudi mi zmogli opraviti nalogo in uresničiti skupne načrte. Srečno in ustvarjalno v novo leto! Hvala vsem, ki ste z nami sodelovali in nam pomagali.

RUDI LEŠNIK

POPRAVEK

V Stališčih in predlogih s 14. plenarne seje republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja, ki so bila objavljena v prejšnji številki našega časnika, je nastala neljuba tiskarska napaka. Predzadnji stavek tretjega odstavka se mora glasiti takole:

Delegati menijo, da naj se delo vrednoti mesečno, s tem da bi kakovost dela ocenjevali na daljše časovno obdobje, ki ga določijo delavci.

Sedma razstava naravoslovne fotografije

14. decembra je bila v Prirodoslovnem muzeju v Ljubljani odprta 7. razstava naravoslovne fotografije. Pripravili so jo: Prirodoslovno društvo Slovenije, Prirodoslovni muzej in Foto- kino zveza. Pokrovitelj razstave je bil Medex Ljubljana. Ob odprtju razstave sta govorila direktor Prirodoslovnega muzeja dr. Anton Polenec in predsednik Prirodoslovnega društva dr. Rajko Pavlovec.

Na razstavi je bilo prikazanih 75 črno- belih fotografij 24 avtorjev in 110 barvnih diapozitivov 34 avtorjev. Letošnje fotografije in barvni diapozitivi prikazujejo tako kot prejšnja leta rastline, živali, rudnine in naravne pojave. Motivi, ki so bili prikazani na razstavi, so predmet skrbnega raziskovanja in nam kažejo avtorjev čut za lepote narave.

Žirijo za podelitev priznanj in diplom so sestavljali: Marko Aljančič, profesor dr. Matija Gogala in inž. Marjan Smerke. Avtorji črno- belih fotografij in barvnih diapozitivov so prejeli priznanja, in sicer zlati medalji za kolekcije, tri medalje za posamezne fotografije ali barvne diapozitive, tri diplome za fotografije in štiri diplome za barvne diapozitive.

Razstava naravoslovne fotografije bo odprta do 31. januarja 1978. Kmalu bo objavljen razpis za razstavo naravoslovne fotografije v letu 1978. Razstava bo tematska, in sicer: Čebele. Pripravili jo bodo v Portorožu.

Šola naše sedanjosti in prihodnosti

Po zaslugi dosedanjih naporov pedagoških delavcev, učencev, staršev, strokovnih zavodov, družbenopolitičnih dejavnikov in občanov celodnevne šole ni več samo vizija, ampak je stvarnost. Je nova osnovna šola, ki živi v naših razmerah in se razvija na svojih izvirnih temeljih ne glede na težave in probleme, ki jo še tarejo. Celodnevna osnovna šola je torej šola naše sedanjosti in prihodnosti.

Vzniknila je iz našega boja za samoupravno organiziranje vzgoje in izobraževanja v okviru boja za samoupravne socialistične družbenoekonomske odnose, ki temeljijo na ustavi in zakonu o združenem delu. S tem se krepita družbenoekonomska in politična moč delavskega razreda in narašča potreba po vsestrani vzgojenosti in izobraženosti vsakega občana.

Zrasla je iz potreb sodobne proizvodnje, ki je rezultat svetovnega napredka znanosti in tehnike. Ta osvobaja človeka neposredne udeležbe v produkcijskem procesu in ga preusmerja na pripravo, raziskovanje in izboljševanje tega procesa. Težišče dela se prenaša na ustvarjalno dejavnost in odgovornost proizvajalcev. Za tako delo pa je potrebno več znanja in več sposobnosti.

Sprožila jo je sama osnovna šola. Kljub zaostajanju materialnih možnosti na področju vzgoje in izobraževanja so bili prav tu in zlasti v osnovni šoli doseženi vidni vzgojnoizobraževalni uspehi. Pa ne samo v odpravljanju osipa in dviganju učnega uspeha. Osnovna šola je ves čas sledila družbenim potrebam in širila svojo dejavnost, prevzemala nove naloge in odgovornosti. Z malo šolo, s šolo v naravi, z dopolnilnimi in dodatnim poukom, s prostovoljnimi dejavnostmi, društvi in organizacijami, s skrbjo za varstvo in prehrano učencev je daleč presegla tedanje programske in organizacijske okvire. Pokazala je potrebo po novi, celotni programski strukturi in po boljših delovnih razmerah.

In tu so še starši! Kmalu jih bo večina zaposlena obojestransko. To pa pomeni, da tudi starši potrebujejo del prostega časa za dopolnilno izobraževanje in rekreacijo. Družina se danes bolj odpira svojemu okolju. Živi drugačno, polnejše življenje. To jo demokratizira, hkrati pa ji skrajšuje in zmanjšuje možnosti za pomoč pri učenju, za vzgojo in varstvo otrok.

Zato in tako je nastala naša celodnevna osnovna šola. V bistvu je to osnovna šola, ki mora imeti boljše vzgojne in izobraževalne programe, boljše možnosti za delo učencev in učiteljev, tensnejšo povezavo z domačim okoljem in zato tudi boljše vzgojnoizobraževalne rezultate.

Načela, smotri in naloge celodnevne osnovne šole se v bistvu ne razlikujejo od teh, ki veljajo za osnovno šolo na sploh. Nekateri smotri so bolj poudarjeni in naloge širše zastavljene. Če jih strnemo, pomenijo, da je to šola, v kateri vzgoja nima podrejenega položaja v primerjavi z izobraževanjem. Tu ima vzgoja prednost, zato so jasneje opredeljene tiste naloge, ki zadevajo oblikovanje učenčeve osebnosti.

Nekatere od nalog celodnevne osnovne šole so zlasti:

Celodnevna osnovna šola s celotnim delom in življenjem oblikuje učencem marksistični pogled na svet. Tako jih oboroži za poznejše zavestno in aktivno spreminjanje ožjega in širšega družbenega okolja. Ob tem jim odkriva srečo ustvarjalnega dela, potrjevanja in nenehnega izpolnjevanja.

V učencih gradi sistem vrednot naše družbene etike, po katerih večkrat razsojajo, kaj je dobro, kaj slabo, kaj je vredno napora in tveganja, čemu se je treba odreči. Po njih še učijo vrednotiti človeka po njegovi vlogi v družbi, po njegovem prispevku za njen napredek. Večkrat se preizkušajo v temeljnih družbenomoralnih načelih, kot so: solidarnost, medsebojna pomoč, vzajemna odgovornost, tovarištvo, odkritost, pravičnost in kritičnost.

Celodnevna osnovna šola bolj intenzivno uveljavlja samoupravno načelo v osnovnem delovnem to je — v učnem procesu, v njegovi vsebini in organizaciji, tako da učenci lahko vplivajo na pogoje in rezultate svojega dela. Skupaj z učitelji odločajo o vprašanjih svojega razvoja in učenja, o delovanju in vsebinah drugih vzgojnoizobraževalnih dejavnosti.

Uveljavlja samoupravne odnose tako, da se mladi navadijo na samoupravljanje. Doživljajo ga in spoznavajo, da ne teče vse gladko. So težave, ki jih je treba reševati v strpnem sodelovanju v duhu solidarnosti. Tako skozi prakso sprevidijo, da je to edini način za urejanje medčloveških odnosov.

Celodnevna osnovna šola enakovredno vključuje v svojo programsko strukturo in integrira vzgojnoizobraževalne dejavnosti, ki so samoupravno organizirane v času obveznosti in v času prostosti ter povezane z delom in okoljem.

Hitreje uveljavlja take metode in oblike dela, v katerih se polno izražajo: samostojnost, izvirnost, iniciativnost, delovna ustvarjalnost učiteljev in učencev.

Učenci in učitelji preživijo v celodnevni osnovni šoli več časa skupaj. Zato lahko hitreje spreminjajo, sproščajo in demokratizirajo medsebojne odnose na vseh ravneh, ustvarjajo ugodno razpoloženje za delo in razvedrilo ter potrebno domačnost. To veča občutek varnosti in odpravlja občutek telesne in duševne utesnjenosti ali pretirane napetosti, ki utruja tako učence kot učitelje.

Bistveno lahko zmanjšuje odvisnost učenčevega osebnostnega razvoja in učnega uspeha od domačega okolja, od morebitnih težjih življenjskih razmer in od nekaterih nezaželenih, socialistični samoupravni družbi nasprotnih vplivov.

Z novo programsko strukturo ustvarja celodnevna osnovna šola nov ritem življenja in dela, v katerem se dnevno, mesečno in letno prepletajo obremenilne in sprostitvene dejavnosti v skladu z zmogljivostjo in storilnostjo učencev.

Taka šola je sestavni del družbenoekonomske politične zgradbe krajevne skupnosti in občine, ki povezuje mladino in odrasle v kulturnem in športnem sodelovanju. Tako ni le središče okolja, temveč tudi samoupravna organizirana skupnost učencev, učiteljev, staršev in drugih občanov.

Ni dvoma, da so to odgovorne in težke naloge. Nič manj odgovorne in pomembne kot naloge v gospodarstvu in na drugih področjih! Zato je treba povedati že tolikokrat povedano in vsa ta leta neizpolnjeno zahtevo: dograditi sistem financiranja vzgoje in izobraževanja, odpraviti neupravičeno zaostajanje nagrajevanja nekaterih skupin prosvetnih delavcev, izenačiti delavce iz gospodarstva in drugih dejavnosti. Vse to pa pomeni, v resnici uveljaviti načela svobodne menjave dela.

Potem bo šola ne le šola za posamezne učne predmete, ampak šola pristnih medsebojnih odnosov učencev in učiteljev, šola solidarnosti, vzajemnosti, tovarištva in medsebojne pomoči, šola samoupravljanja in skupnih naporov za čim boljši učni uspeh, šola veselja, sproščenosti in sreče ob doživljanju lastne moči, sposobnosti, ustvarjalnosti in osebne vrednosti vsakega učenca in učitelja! Pa še šola kulture in športa vsakega občana.

Če bi se nazadnje vprašali, kaj od tega je celodnevna šola že uresničila, potem lahko rečemo, da precej. Utrdila je svojo organizacijsko strukturo, sprejela jo je večina učencev, učiteljev in staršev. Do preobrazbe celotnega življenja in dela, do širšega podružbljanja te dejavnosti pa je še dolga pot, ki zahteva svoj čas in svoje pogoje. Mlado drevo potrebuje nekaj let, da obrodi prve sadove in še nekaj let, da dobimo ob dobrih letinah obilno in dobro bero.

JELICA MESESNEL

Težko do znanja, z znanjem pa daleč

Minulo soboto so odprli v Radečah novo osnovno šolo, pravzaprav prizidek k šoli Marjana Nemca. Tako so pridobili deset učilnic, štiri sobe za zunajšolsko dejavnost, sedem kabinetov, jedilnico itd. Žal tudi v prizidku ni bilo prostora za telovadnico, ki jo učenci te šole še vedno zelo pogrešajo. Novi prizidek je stal okrog 15 milijonov din. Večino denarja so zbrali s samoprispevkom občanov.

Na slovesnosti ob odpiranju novega šolskega poslopja je spregovoril udeležencem podpredsednik republiškega Izvršnega sveta dr. AVGUŠTIN LAH. V svojem govoru je posebej opozoril na reformo vzgojnoizobraževalnega sistema in integracijske procese v našem šolstvu. O tem je dejal:

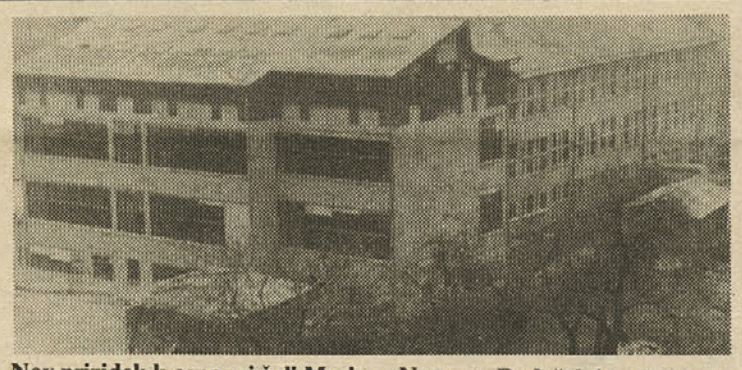

Nov prizidek k osnovni šoli Marjana Nemca v Radečah je velika pridobitev za okoli 700 učencev, ki obiskujejo zdaj le enoizmenski pouk; to je še posebno pomembno za tiste iz oddaljenih krajev in zaselkov. (Foto: T. Vrbas)

Nekateri še vedno mislijo, da obstajata le dva bistvena vidika delovanja šole — natančno določen učni načrt in splošni dogovor o osebnih dohodkih in materialnem položaju šolstva. Tudi te dni si prizadevamo, da bi se uredila nekatera vprašanja osnovnega šolstva, vendar je to ostanek ureditve, ki se je preživela in terja boljšo rešitev. Šola je važen člen krajevne skupnosti; v njej mora odsevati ves dosežek območja, za katerega deluje. Šola mora biti enako zavzeta kakor delavci v združenem delu za gospodarski napredek vsake TOZD, vsake dejavnosti, svojega okoliša in občine. Gospodarstvo in šola morata združiti napore, združiti delo in sredstva, da bi napredovalo gospodarstvo in ustvarjalo več dohodka — tudi več za izobraževalne namene. Samo iz takšnega sodelovanja se rojevajo bogatejši programi izobraževanja od tistih, ki so predpisani kot obvezna osnova za delo vsake šole.

Osnovna šola ni samo neka splošna izobraževalna organizacija, temveč je proces pripravljanja in usposabljanja mladega človeka, da ve, kam in kako bo vstopil v združeno delo in v družbeno življenje.

Pomeni pa tudi, da šola ni nekje zunaj združenega dela in zunaj krajevne skupnosti, temveč je njun neločljiv sestavni del.

Ni vseeno, kaj učimo: potrebujemo neko splošno kulturo — pogled na zgodovinsko dediščino, jezikovno kulturo, računsko znanje in računalniško tehniko, poznati moramo gradivo in okolje, s katerim in v katerem živimo, imeti moramo določeno telesno kulturo, življenjske navade itn.

Tudi risati se je treba naučiti in peti. Vendar ni nič brez dela, brez proizvodno-tehniške vzgoje, brez družbenih in ekonomskih odnosov, brez socialistične ureditve in znanja ali izkušenj o vsem tem. Vidite, tudi to je naloga osnovne šole in tega v večjem delu šol doslej nismo dobro opravljali.

Zdaj, ko mnogo govorimo o reformi poklicnega izobraževanja na vseh ravneh, se kaže predvsem dvoje:

— prvič, da mora že osnovna šola ustvariti temelj delovne in splošne kulture, predvsem pa mora razkrivati in razvijati nagnjenja in sposobnosti učencev tako, da bo vsak ob koncu osnovnega šolanja vedel, na katerem področju bo lahko uveljavil največ svojih dobrih lastnosti in kaj ga posebno zanima; vedeti pa mora tudi, kakšne delavce družba potrebuje;

— drugič: vse bolj jasno je, da poklicno usposabljanje po osnovni šoli ne more trajati tako dolgo kot sedaj; vsaj ne za višje stopnje usposobljenosti in da vsega šola sploh ne more dati! Treba je razviti dodatna izobraževanja v združenem delu. Zato govorimo o dopolnilnem izobraževanju za delavce vseh poklicev in o izobraževanju, ki traja vso delovno dobo.

Mnoge ljudske modrosti, med njimi tudi ta, da se do znanja težko ali le trudoma pride, z znanjem in delom pa daleč, so tudi vodila naše sodobne šole.

To pa bomo dosegli samo, če bomo pri uresničevanju celotne vloge šole sodelovali vsi — tako učitelji kot delavci iz papirnice, iz konfekcije, iz žage Jagnjenica, pa gradbinci, trgovci in vsi drugi. Saj vemo, kje je mesto dogovarjanja: v šoli in v tovarni, čimbolj neposredno, zavzeto in odgovorno. Samo iz takšnih dogovorov lahko nastane samoupravni sporazum o programu, ki poleg obveznega pouka sestavlja celoto vzgojnega dela in osnovnega usposabljanja, tisto, kar skušamo uresničiti s celodnevno šolo.

Zadnje čase se po mnogih naših občinah vse več govori o integracijah v osnovnem šolstvu. Vsi podpiramo Združevanje dela in sredstev za neposredne cilje in programe, ki povečujejo našo ustvarjalnost in dohodek. Toda marsikje se samo izgovarjajo na večjo racionalizacijo, se pravi na štednjo, in pravijo, da mislijo na vsebino šole in skušajo iz cele mreže šol narediti eno sestavljeno izobraževalno organizacijo z več samostojnimi temeljnimi organizacijami. Pravijo, da bodo tako imeli le enega direktorja in vse, kar k temu spada, skupne službe, enotno nabavo učil, osrednje avdiovizualne servise ipd. To pa so le prividne in samo organizacijske preureditve, ki vodijo k poslabšanju dela.

Šola je predvsem izobraževalna, vzgojna in v najširšem pomenu kulturna organizacija, ki mora biti neposredno povezana s svojim okoljem, se pravi v krajevni skupnosti, v soseski in s TOZD. Tega pa ne bomo dosegli, če bodo na šolah samo pedagoški vodje in nekje zunaj njih uprave šol. Ravnatelje šol moramo razbremeniti administrativnih poslov, šolo upravlja vedno svet; ravnatelj je pedagoški vodja, toda tudi mentor in kulturni posrednik. Zato so se mnogi napačno lotili dela — namesto da bi pospeševali nove družbenoekonomske odnose, ki ji pravimo svobodna in zlasti neposredna menjava dela, ki pomeni združevanje dela in sredstev vseh zaposlenih in učiteljev zaradi uresničevanja programa, vodijo nekakšne reorganizacije. Iz gospodarstva raje prenašajmo znanje in izkušnje o delu, o tehnologiji, o družbenih odnosih, o pospeševanju produktivnosti in napredka, ne pa zgolj recepte o združevanju, ki to sploh ni. Če ne bodo avdiovizualna sredstva in vsi delovni pripomočki v kabinetih, zbornicah, na mizah učiteljev in učencev, je vseeno, če jih imajo v muzeju namesto v skupnem servisu. Tisto, kar lahko z eno nabavo uporablja več šol, morajo šole med seboj urediti, ne pa servisi zunaj njih.

Ugotavljamo, da so mnoge krajevne skupnosti prevelike in zato je reševanje neposrednih interesov odtrgano od občanov, za katere gre. Težimo k takšni povezanosti v krajevni skupnosti, ki bo uspešna in zares ljudska. Potem bo tudi več delegatov v skupščinah občin bolj povzdignilo glas, da ga bodo upoštevali pri uveljavljanju interesov in zahtev občanov. To izkušnjo pa vzemimo za šolstvo. Vzgojnoizobraževalne organizacije morajo biti povezane z okoljem in s tistimi, ki dajejo sredstva, ne pa z direkcijami! Šole niso več svetišča, kamor pač hodijo otroci po nauke in rede ali spričevala, temveč so organizacije, v katerih po izkušnjah pedagoške znanosti, po dosežkih različnih področij znanja in ustvarjanja organiziramo različne oblike izobraževanja in usposabljanja za mlade in odrasle! Mislimo na permanentno izobraževanje. Stari recepti, ko smo učitelju dali načrt in učbenik ter pričakovali, da bo to čimbolj presadil v mladino, niso več sodobni. Učitelj je oblikovalec odnosa, je organizator, ki pridobiva sodobno znanje, ga prenaša, obenem pa vzgaja, odkriva nagnjenja učencev, jih upošteva in organizira učenje tako, da je to svojevrsten delovni proces. Vsak otrok naj spozna, kaj je delo, ker šele tedaj bo znal ceniti delo svojih staršev, sredstva, ki jih združujejo delovni ljudje, dosežke družbe in se bo tudi opredelil za delo, ki ga veseli in ga družba potrebuje.

ZALOŽBA OBZORJA MARIBOR o. sub. o.

TOZD ZALOŽBA OBZORJA
MATICA MARIBOR
o. sub. o.

MARIBOR
Partizanska 5, PP 135
tel.: HC 25 681
prodaja: tel.: 28 881
TGP HELIDON
Ljubljana, tel. 55179
57750

Založba Obzorja lahko z deli iz svojega programa knjig in plošč ustreže vsakemu ljubitelju besedne in glasbene literature. Sodobna in klasična slovenska beletristika, prevodi popularnih in sodobnih del iz svetovne literature, poljudna znanost, učbeniki in priročniki, gospodarska in družboslovna literatura, domača resna in zabavna glasba itd. — to je le nekaj področij, na katerih vam bodo naše knjige in plošče v pomoč in užitek.

Posebej bi vas radi opozorili na tale izbor:

Andrej Kokot, NEKJE PA PESMI POJO
Pavla Rovan, OBRAZI ŽIVLJENJA
Elsa Morante, ARTUROV OTOK
Andrè Maurois, VICTOR HUGO
Galina Srebrjakova, KARL MARX
Wilhelm Strube, PIRRE IN MARIE CURIE
Romain Rolland, MICHELANGELO
James Baldwin, ŠEPET NEŽNE ULICE
Erich M. Remarque, NEBESA NE POZNAJO IZBRANCEV
Josip Murn, PESMI
Simon Jenko, PESMI
Alojz Kraigher, KONTROLOR ŠKROBAR
Vladimir Levstik, GADJE GNEZDO
Juš Kozak, ŠENTPETER
France Prešeren, SONETNI VENEC
Jakob Sket, MIKLOVA ZALA
Julius Kugy, MONTE ROSA
Julius Kugy, OJCINGER
Janez Vidic-Marjan Šorli, PREŠERNOVA ZDRAVLJICA
dr. Zmaga Kumer, PESEM SLOVENSKE DEŽELE
Veno Taufer—aleš Berger, AFRIKA, MATI MOJA (črnska umetna lirika)
Platon, FAIDROS
Plautus, AMFITRUO
Plautus, HIŠNI STRAH
Properc, PESMI
Euripides, TROJANKE
Jaro Sašel, EMONA
Marjan Zadnikar, ŽIČKA KARTUZIJA
Avguštin, Jenčič, Paternu, PREŠERNOV MUZEJ V KRANJU
Jože Dular, ŽUPANČIČEVA VINICA
Vlasto Kopač, VRHNIKA
in še 54 vodnikov iz zbirke Kulturni in naravni spomeniki Slovenije
Jože Pogačnik-Franc Zadravec, ZGODOVINA SLOVENSKEGA SLOVSTVA
Anton Trstenjak, ORIS SODOBNE PSIHOLOGIJE I/II
Štefka Bulovec, PREŠERNOVA BIBLIOGRAFIJA
Luka Kramolc, KOROŠKE VIŽE
ur. Darja Kramberger, OTROK IN KNJIGA 1 — 5/I
Jože Toporišič, SLOVENSKA SLOVNICA
Josip Vidmar, IZBRANA DELA I—V
Vanek Šiftar, RAZVOJ LJUDSKE OBLASTI MED NOB V JUGOSLAVIJI
Stane Južnič, POLITIČNA KULTURA
Niko Toš, DRUŽBENA ENAKOST IN RAZVOJ
France Vreg, DRUŽBENO KOMUNICIRANJE
Vlado Benko, MEDNARODNI ODNOSI
Peter Klinar, MEDNARODNE MIGRACIJE
Janko Rupnik, USTAVNOST, DEMOKRACIJA IN POLITIČNI SISTEM
Aleksander Kutoš, ZKJ-USTANOVITEV IN RAZVOJ
B. Božič-J. Pleterski, POLITIČNA IN SOCIALNA ZGODOVINA JUGOSLAVIJE
Predrag Vranicki, DIALEKTIČNI MATERIALIZEM
Janez Škerjanec, EKONOMIKA SFRJ
M. Meden-F. Šetinc, ČAS IN NAČELA
Ivan Kristan, DRUŽBENA UREDITEV SFRJ
Ostoj Durjava, POLITIČNA EKONOMIJA
I. Cankar-F. Zadravec, AGONIJA VELJAKOV
Ivan Cankar, MARTIN KAČUR
Anton Grad, ITALIJANSKO-SLOVENSKI SLOVAR
Stanko Bunc, SLOVAR TUJK
Stanko Bunc, MALI SLOVENSKI PRAVOPIS
Milan Kac, LOGARITEMSKE TABLICE

čim bolje se bomo poznali...

Občinska izobraževalna skupnost TRBOVLJE

Vezi se utrjujejo

— V čem se razlikujejo razmere v osnovnem šolstvu v občini Trbovlje v letu 1977, če jih primerjamo z letom 1971? smo vprašali predsednico izvršnega odbora občinske izobraževalne skupnosti Trbovlje, Lidijo Češnovar, ki je že leta 1971 prevzela to odgovorno mesto.

— Razlika je precejšnja, — je povedala Lidija Češnovar, — že pri načinu zbiranja denarja in določanju potreb. Prej je imel odločilno vlogo občinski proračun in od njega je bila odvisna vsota denarja, namenjena izobraževanju po posameznih slovenskih občinah. Tudi v trboveljski. Sedaj je to določeno z normativi, na materialne možnosti vpliva svobodna menjava dela. Skratka, vemo, koliko nam pripada in kje bomo dobili denar.

Zato se skušamo v trboveljski izobraževalni skupnosti živo vključiti v celotno družbeno in gospodarsko dogajanje. Tudi kratka, jedrnata, primerno in razumljivo sestavljena gradiva o naših potrebah in delu, ki jih izmenjavamo z združenim delom, utrjujejo in poživljajo te vezi. V tem procesu ima pomembno vlogo koordinacijski odbor pri občinski skupščini.

K takemu razvoju pripomore tudi ustrezen odnos vseh družbenih sil v naši občini do naše skupnosti.

Kako se razvijajo pouk in zemeljske dejavnosti?

— Gradimo na tistem, kar smo že imeli. Učenci in učenke naših šol so bili že prej deležni vseh sestavin, tako imenovanega A in B programa.

Z organizirano pedagoško-socialno službo, s sodelovanjem sindikata in telesnokulturne skupnosti smo izboljšali uvajanje otrok v šolo, preskrbo z učbeniki, šolo v naravi na Mrzlici, v zimskem bazenu in Debelem rtiču, poskrbeli za prehrano otrok, organizirane prevoze, itd.

V tem času so se šole tudi reorganizirale.

— Prej smo imeli v Trbovljah v treh zgradbah tri popolne osnovne šole. Ko smo zgradili novo šolsko poslopje, so se vse tri šole združile v Osnovno šolo Trbovlje s tremi oddelki v štirih stavbah. Tako so v starih poslopjih sedaj nižji razredi, v novem poslopju pa višji razredi trboveljske osnovne šole. Njim je pridružena tudi podružnična šola na Dobovcu.

Ta sprostitev prostorov je omogočila tudi drugačno organiziranost pouka. Uveden je bil enoizmenski pouk. Prvega septembra leta 1977 smo dobili celodnevno osnovno šolo za učence nižjih razredov. Razen za tiste na Dobovcu. Tako ima sedaj v trboveljski občini celodnevno osnovno šolo s približno 35 oddelki. Dodam naj še, da imamo v naši občini le osnovno šolo v Trbovljah.

S kakšnimi težavami se srečujejo učenci, učitelji in vaša skupnost pri uvajanju celodnevne osnovne šole?

— O neposrednih težavah učencev in učiteljev težko govorim. Zabeležili smo nekaj ovir, ki ne dovoljujejo, da bi bil program že uvedene celodnevne šole bogatejši in da bi v to obliko vzgojno-izobraževalnega procesa lahko vključili tudi višje razrede trboveljske osnovne šole.

Ko smo gradili novo zgradbo osnovne šole, se še ni govorilo o celodnevni osnovni šoli. Premajhna kuhinja komaj zadošča za potrebe sedanjih okrog 35 oddelkov. Ne bi pa mogli pripravljati v njej hrane za okrog 1850 otrok iz 86 oddelkov.

Na oddelčnih zgradbah, tam, kjer imajo celodnevno osnovno šolo, smo po en razred na šoli spremenili v jedilnico.

Kljub temu, da domujejo nižji razredi v treh zgradbah, smo prešli na celodnevno osnovno šolo z vsemi oddelki. K temu so nas usmerjali enotno delo z vsemi učenci nižje stopnje, medsebojna povezava, in enoten urnik prevozov otrok.

Priprave na uvedbo celodnevne osnovne šole in njeno izvajanje zahtevajo kar precej denarja. Kdo daje ta denar?

— Za priprave na celodnevno osnovno šolo smo potrebovali okrog tri milijone din. Komisija za uvajanje celodnevne osnovne šole pri občinski konferenci SZDL, v njej je tudi predstavnik občinske izobraževalne skupnosti, je ugotovila potrebne prostorske in materialne izboljšave in načrtovala, da bomo prešli na celodnevno osnovno šolo že letošnjega februarja.

Denar zbiramo s prispevkom 0,60 odstotka iz osebnega dohodka. Ker je plačevanje tega prispevka razmeroma neredno nismo mogli preiti na celodnevno osnovno šolo v predvidenem roku,

Učitelji prejemajo osebne dohodke v merilih, ki jih določajo republiški normativi o ceni oddelka.

— O notranji razporeditvi osebnih dohodkov v osnovni šoli ne moremo govoriti. Sprašujem se, če se republiška komisija za normative in komisija za samoupravne sporazume o delitvi dohodka kdaj sestaneta in preverita, kaj dovoljuje ena in kaj določa druga v svojih merilih. Sicer pa bodo skušali dobiti odgovor na to vprašanje tudi naši delegati v republiški izobraževalni skupnosti Trbovlje?

— Reči moram, da je veselje delati s takimi ljudmi, kot jih imamo v našem izvršnem odboru. Delavni so in vzorni, sodelujejo v najrazličnejših komisijah in skupinah in vedno pomagajo, najti najboljše rešitve.

V zadnjem letu smo razpravljali in sklepali o nekaterih pomembnih zadevah (celodnevna osnovna šola, prevozi, finančni načrti, štipendijska politika, sodelovanje z občinskimi organizacijami in samoupravnimi interesnimi skupnostmi), ter jih predlagali v obravnavo in sklepanje delegatom v skupščini. V tem letu, smo se vključili tudi v akcijo za izgradnjo glasbene šole, skrbeli za vez med našo izobraževalno skupnostjo, predstavniki srednjih šol v občini in republiško izobraževalno skupnostjo.

Kot predsednica občinske izobraževalne skupnosti lahko spremljate tudi delo delegatov skupščine izobraževalne skupnosti.

— Tudi te je treba pohvaliti. Do sedaj še ni bilo nesklepčne skupščine. Menimo, da je to dosežek, dokaz, da smo vzpostavili most z delegacijami in delegati. Ves čas spremljamo dogajanja v delegatski bazi. To se nam bogato obrestuje. Tudi težnja večjih organizacij združenega dela, da bi imele ločene delegacije za posamezne interesne skupnosti, je ena od potez, ki kažejo, da si želijo v združenem delu še tesnejšo povezavo s samoupravnimi interesnimi skupnostmi.

STANE JESENOVEC

Navada je, da dedek Mraz obišče otroke v vrtcih, osnovnih šolah in zavodih. Nekoliko nenavadno je, če se dedek Mraz napoti kar v eno od stanovanjskih stolpnic. Se je to že zgodilo? Da! Lani je prvič obiskal 45 predšolskih otrok v stolpnici na Partizanski cesti 46 v Škofji Loki. Za letos je obljubil, da ne bo pozabil na učence in učenke osnovne šole iz te stanovanjske zgradbe. Ti kar marljivo izpolnjujejo svoje šolske dolžnosti v osnovni šoli Peter Kavčič v Škofji Loki. Otroci te stolpnice, še okrog deset podobnih je v Škofji Loki, želijo vsem vrstnikom v podobnih betonskih velikankah po Slovenskem, da bi tudi njim posvetil dedek Mraz urico pozornosti. (Foto: Stane Jesenovec)

Pet oddelkov

Od 1. januarja leta 1977 so vzgojnovarstvena ustanova, osnovna šola, glasbena šola, delavska univerza in oddelek srednjih šol združeni v Vzgojnoizobraževalni center »Srečko Kosovel« Sežana. Center je enovita delovna organizacija s petimi oddelki, ustanovili pa so jo zaradi boljše izrabe kadrov, zato da bi skupno načrtovali nakup osnovnih sredstev in učil, skratka, zaradi gospodarnejšega poslovanja. V enoletnem poslovanju so ugotovili, da bo verjetno treba spremeniti posamezne oddelke v temeljne organizacije združenega dela.

Podobne centre nameravajo v nekaj letih uvesti še v drugih štirih občinskih središčih, predvsem zato, ker predvidevajo, da bodo dobili v vseh krajih vzgojnovarstvene zavode.

V sežanski občini tudi že resno razmišljajo o organiziranju usmerjenega izobraževanja. V oddelku srednje šole imajo sedaj uvedeno šolanje za ekonomsko in pedagoško usmeritev ter gimnazijo. Slednjo kot odskočno desko za šolanje na višjih in visokih šolah. Potem ko so proučili kadrovske potrebe v občini, so ugotovili, da bo treba odpreti tudi ustrezen oddelek za šolanje poklicev kovinske stroke.

S. J.

Nov dom glasbenikov

Svetla, rdeča streha, ki jo opazimo tudi v meglenem večeru — z mnogih mest v Trbovljah, zbuja radovednost in nehote povprašaš domačina; katera ustanova je to? Ponosni in zadovoljni, zaupajo prišleku, da je to nova stavba glasbene šole Trbovlje. Poslopje, ki se je naslonilo na eno od trboveljskih šol ima sedaj lepe sobe, učilnice in dvorano. Edina nova zgradba glasbene šole v Sloveniji je sad razumevanja ljudi v združenem delu, skrbno vodene akcije Občinske izobraževalne skupnosti Trbovlje in splošnega interesa vseh krajanov.

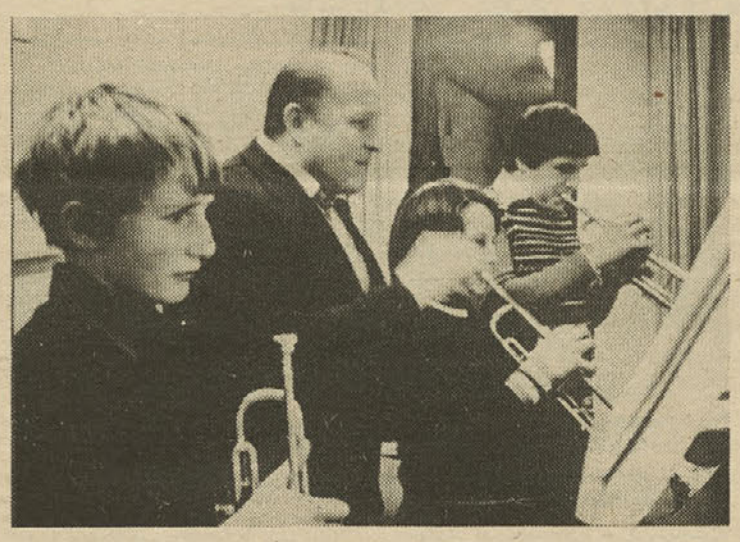

Ravnatelja Glasbene šole Trbovlje Iva Zmrzlaka smo zmotili med poukom v sobi za trobila. Spregovorili smo o prizadevanju, da bi tudi v tem kolektivu, v katerem je zaposlenih le osem delavcev, glasbenikov, sestavili čim boljše samoupravne akte. Zelo težko je to, je menil sogovornik, saj med njimi ni delavca s primerno pravno in ekonomsko izobrazbo.

»Najbolj vroča je razprava, ko iščemo merila za ocenjevanje po delu. Razmišljali smo,« je dejal Ivo Zmrzlak, da bi se ocenil vsak sam glede na uresničene delovne naloge. Vsake pol leta pa bi pretehtali te ocene.

Kakovost posameznikovega dela se kaže pri nas v mnogih oblikah, nastopih gojencev, izpitih; teže pa bo oceniti druga, administrativno in voditeljska dela.

O sestavi samoupravnih aktov smo se pogovarjali tudi s predsednikom komisije za samoupravne akte glasbenih šol.«

Kaj bodo prinesla nova določila?

»V začetku tudi nekoliko hude krvi. Ko pa se bodo ocenjevanja, merjenja privadili, bodo ljudje spoznali, da je treba delati kakovostno in odgovorno.

Glasbeno šolo Trbovlje obiskuje letos 256 učencev in učenk. Med njimi je največ pianistov (60), sledijo jim člani skupin za godala, pihala, trobila, harmoniko, kitaro, balet, nauk o glasbi itn.

Zaradi tesnih prostorov, v katerih so delali do letos, so morali vsako leto odkloniti do 70 dečkov in deklic. Predvidevajo, da bo leta 1980 obiskovalo njihovo šolo 450 mladih glasbenikov. Da bodo lahko vzeli v uk vso to množico mladih, se bo moralo povečati število glasbenih učiteljev od 15 na 30. Pričakujejo, da bo devet štipendistov, ki jih imajo na glasbeni šoli v Ljubljani pričelo svojo delovno pot v Trbovljah.

Denar? Letos so jim v Izobraževalni skupnosti Trbovlje namenili 1,56 milijona din. Dosedaj se je vsota za njihove potrebe zviševala za nekaj odstotkov letno. Leto 1978 bo moralo biti prelomno, saj nova zgradba, načrtovano večje število slušateljev in razširitev delovnega kolektiva zahtevajo precej več denarja. Prepričani so, da bodo v Občinski izobraževalni skupnosti Trbovlje tudi tokrat dokazali, kako cenijo njihovo glasbeno šolo.

In še nekaj o novih prostorih glasbene šole Trbovlje in sodelovanju z osnovno šolo.

Nova zgradba je slišala prve napeve v drugi polovici letošnjega septembra. Individualnemu pouku je namenjenih 16 učilnic, ima pa tudi učilnice za nauk o glasbi, balet, zbornico, upravne prostore in dvorano (na sliki) za 150 do 200 obiskovalcev.

Učilnice so najsodobneje opremljene in upoštevajo vse potrebe glasbenega pouka. V njih imajo pouk le popoldne in zvečer. V to jih vodita celodnevna šola, vpeljana v nižjih razredih trboveljske osnovne šole, in enoizmenski pouk višjih razredov.

Otroci iz dveh oddelkov Osnovne šole Trbovlje (Tončka Čeč, Alojz Hohkraut) prihajajo k pouku glasbene vzgoje med celodnevno šolo. Za druge otroke tega ni mogoče organizirati. Predaleč so.

Oddelki glasbene šole v šoli, v programu celodnevne osnovne šole? Lahko, vendar pod pogojem, da imajo take šole nekaj učilnic, ki po svoji urejenosti (zračnost, izoliranost, zvočnost) ustrezajo glasbenemu pouku.

Načrtovalci novih zgradb ne bi smeli pozabljati na to.

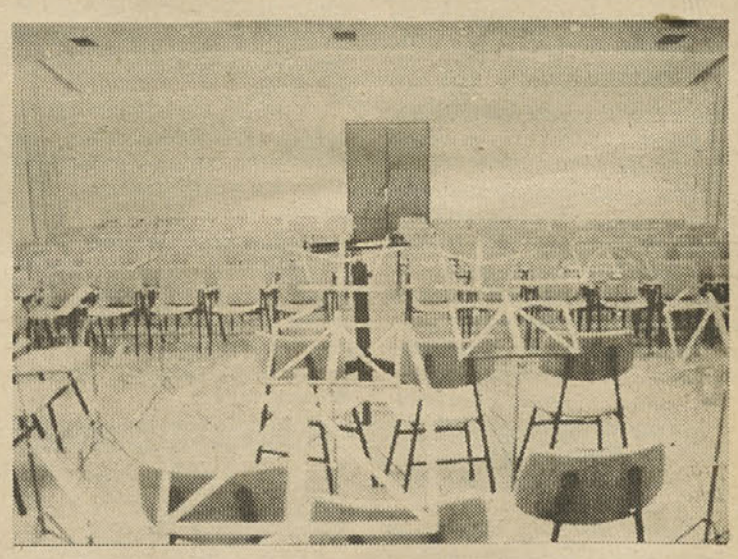

Ker je na sliki dvorana glasbene šole Trbovlje, zapišimo, da imajo učenci v njej vsak mesec interni nastop in dvakrat letno nastope za javnost.

Pogosteje se predstavijo ljubiteljem glasbe kot člani harmonikarskega orkestra (Tine Jelen), godalnega ansambla (Jožta Zupan) in mladinskega pihalnega orkestra (Ivo Zmrzlak).

Slike in besedilo:
STANE JESENOVEC

tem bolje bomo delali...

Koliko je vredno učiteljevo delo

Mislim, da mi je urednik Prosvetnega delavca naložil domačo nalogo, o kateri bi pravzaprav morali razmišljati vsi učitelji ne glede na to, ali delajo v osnovni šoli ali kje drugje. Problem vrednotenja vzgojnoizobraževalnega dela nas namreč enako zaposluje, nam povzroča enake bolečine in enake skrbi.

Ta skrb pa ima najmanj dve niansi, ki sta po moje druga z drugo v veliki soodvisnosti. Vnaprej bi rad poudaril, da vrstni red, kot ju bom obravnaval, še ne pomeni njune prave, to je vrednostne uvrstitve na pedagoški »top lestvici«.

Trenutno živi med nami zelo aktualno vprašanje, kako izmeriti ali oceniti naše delo in vprašanje, ki je sestavni del te naše bolečine, koliko je pripravljeno združeno delo plačati za naše storitve.

Mislim, da je zakon o združenem delu tukaj postavil ločnico vsem delovnim ljudem enako in da se bomo v procesu svobodne menjave dela srečali z neovrgljivo resnico, da je namreč treba v našem celotnem razvoju upoštevati stopnjo dosežene družbenoekonomske razvitosti in glede na to uravnavati želje, perspektive in možnosti našega celotnega razvoja, tudi vzgoje in izobraževanja. Programi, ki bi zgolj »lebdeli« nad temi možnostmi, se lahko kaj hitro sprevržejo v svoje nasprotje, še zlasti, če bi načrtovalci v svojih izračunih pozabili na človeka, ki je ustvarjalec, nosilec in izvajalec vsakršnih programov, tudi vzgojnoizobraževalnih.

Mislim, da v to smer lahko gledamo z optimizmom.

V zvezi s programom pa nas zaradi dosedanjih izkušenj skrbi, kolikšen obseg programa in kolikšno količino dela načrtovalci od nas pričakujejo. Vemo, da 71. člen zakona o osnovni šoli pušča na široko odprta vrata ambicijam vseh dejavnikov, ki se čutijo poklicane, da vplivajo na širjenje in večanje programov šolskega leta. Skrbi nas, ker vemo, da včasih tudi na odgovornih mestih precenjujejo naše »notranje rezerve« tako fizične kot strokovne. Skrbi nas, ker čutimo, da je iz leta v leto manj učiteljev. Skrbi nas, ker vemo, da bo v naslednjih letih upokojena povojna učiteljska generacija. Skrbi nas, ker se zavedamo, da so učni programi prenehali biti samo spisek učnih tem za frontalni pouk in da je učivo vedno bolj sredstvo za dosego vzgojnih smotrov samoupravne socialistične družbe. Ta pa terja mislečega, kritičnega, ustvarjalnega, k demokratičnemu socializmu usmerjenega kulturnega in humanega človeka. Takega, ki bo obvladal življenjske situacije tudi potem, ko bo znanje, pridobljeno danes v šoli, že daleč preseženo; ko bodo družbeni odnosi prešli v višjo stopnjo samoupravne organiziranosti, in bo človekova zavest dosegla raven, višjo od tiste, ki si jo želimo danes.

Skrbi nas torej, kako bo z našimi programi in kako jih bomo uresničili, če bodo preveč odmaknjeni od stvarnosti, ki jo živimo kot posamezniki, kot šola in družba.

Glede tega sem malo manj optimističen.

Druga niansa vrednotenja pedagoškega dela, o kateri želim nekaj povedati, pa je v nas samih. Gre za višjo vrednostno kategorijo, ki se dviga nad vsakršen ločen poskus materialnega vrednotenja vzgojnoizobraževalnega dela.

Mislim, da nam pri tem ne more nihče pomagati. Od nas samih je odvisno, ali bo družbeno priznanje našega dela ustrezalo našim pričakovanjem.

Prav nad tem pa bi se morali večkrat zamisliti. Zakon o združenem delu nam bo prav gotovo v veliko oporo. Dosedanje razprave o merilih za ocenjevanje kakovosti dela kažejo, da se v delovnih skupnostih šol polarizirajo mnenja učiteljev prav glede teh bistvenih vprašanj.

Če so se doslej pojavljali dvomi o tem, ali naj učitelji ugotavljajo količino svojega dela ali ne, postaja vedno bolj jasno, da je treba o tej količini razpravljati zelo resno, strokovno poglobljeno in samoupravno.

Če je v razpravah o dvainštirideseturnem tednu do nedavnega kraljeval kot edino možno merilo za količino pedagoškega dela čas, potem se sedaj poleg merila »delovni čas« pojavlja njegov bistveni del, to je v časovni enoti opravljena količina dela. Na to se zelo tesno navezuje racionalnost dela, predvsem s pedagoško-strokovnega vidika.

Če govorimo o smotrni izrabi časa kot o pedagoški kategoriji, potem se nam ponuja sama po sebi kot kategorija vrednotenja našega dela vzgojnoizobraževalna učinkovitost in iz te izhajajoča kakovost vzgojnoizobraževalnega dela.

Težko bi si predstavljal vzgojno učinkovitost dela, ki bi v svoji vsebini ne dovolila razraščanja demokratičnih, humanih medsebojnih odnosov, idejne usmerjenosti in samoupravne organiziranosti. Prav tako pa bi si težko predstavljal kakovostno delo učitelja ali učiteljskega zbora, pri katerem ne bi bile upoštevane vse značilnosti napredne samoupravne socialistične pedagogike.

V vsem tem vidim ključ do reševanja vprašanj, ki so vključena v problematiko, družbene veljave in vrednotenja našega poklicnega dela.

Mislim, da je polarizacija mnenj v zbornicah v prid navedenim ugotovitvam.

Glede tega sem nepopravljiv optimist.

HARDVIK PIRNOVAR

Ptuj

Dan prosvetnih delavcev

Prosvetni delavci ptujske občine praznujejo vsako leto svoj praznik — dan prosvetnih delavcev. Letošnje praznovanje je potekalo nadvse svečano, pričelo se je v petek, 9. decembra z gledališko predstavo »Velika ljubezen« v ptujskem gledališču. Na osrednji svečanosti, ki je bila v soboto, so podelili 9 odlikovanj zaslužnim prosvetnim delavcem v občini. Predsednik občinske skupščine Branko Gorjup je podelil sedem prosvetnim delavcem red dela s srebrnim vencem, dvema pa red zaslug za narod s srebrno zvezdo. Prav tako so podelili priznanja zaslužnim in dolgoletnim sindikalnim delavcem. Slavnostni govornik na osrednji svečanosti je bil dr. Mitja Zupančič, predsednik republiškega odbora Sindikata delavcev znanosti in visokega šolstva. Govoril je predvsem o usmerjenem izobraževanju in svobodni menjavi dela ter nekaterih aktualnih nalogah na tem področju.

Pokroviteljstvo nad dnevom prosvetnih delavcev občine Ptuj je prevzel občinski komite ZKS. Vse udeležence srečanja je v njegovem imenu pozdravil sekretar Milan Kneževič. Ptujski prosvetni delavci so končali svoj praznik z družbenim srečanjem v Narodnem domu. Tako kot vsa leta doslej je bil tudi letošnji dan prosvetnih delavcev nadvse dobro obiskan.

M. TOŠ

Za dobre samoupravne odnose

VEČ KOT OSEMURNI DELAVNIK

VPRAŠANJE: Zaradi odhoda delavke na porodniški dopust šola ni razpisala začasno izpraznjenega delovnega mesta, ampak je delo tega delovnega mesta dodelila delavki, ki že dela poln delovni čas na svojem delovnem mestu. Ali je taka odločitev pravilna?

ODGOVOR: Komisija za medsebojna razmerja v združenem delu vaše šole ni ravnala prav.

Delovne naloge tovarišice, ki je odšla na porodniški dopust, bi morala komisija razpisati za določen čas, to je, do dneva, ko bo porodnica prišla nazaj. Na temelju razpisa bi morala komisija sprejeti na delo kandidata, ki bi se prijavil na razpis.

Če tega komisija ni storila, bi moral ravnatelj šole kot čuvar zakonitosti zahtevati, da se tak razpis opravi.

Pripomba: Če lahko delavec, ki že dela 8 ur na dan, opravi še delo drugega, ki je tudi delal 8 ur dnevno, potem mora biti najbrž v šoli 16 ur na dan. Če to ni potrebno, je vaša sistemizacija zgrešena in organizacija dela neracionalna. O tem bo moral temeljito razmisliti svet vaše šole, vaša delovna skupnost pa sprejeti ustrezne ukrepe.

PROSTA SOBOTA

VPRAŠANJE: Ali pripada vzgojiteljici prosta sobota?

ODGOVOR: Glede prostih sobot velja tole načelo:

— če delate 7 ur na dan, potem delate 6 dni v tednu in opravite tako 42 ur na teden;

— če delate 8 ur na dan, potem imate petdnevni teden, ki vam prinese 5 x 8 ur — 40 ur in nato delate vsako prvo soboto v mesecu 8 ur, kar znese v povprečju 42 ur na teden. Tako imate potem 3 proste sobote na mesec.

ODMOR MED DELOM

VPRAŠANJE: Ali ima vzgojiteljica pravico do 30-minutnega odmora med delom, če dela dnevno 6 do 7 ur.

ODGOVOR: Do 30-minutnega odmora med delom imate pravico, če delate dnevno strnjeno ves delovni čas.

V VVZ se morate dogovoriti glede kosila. Spremeniti morate organizacijo dela tako, da bo omogočila normalno življenje in delo vzgojitelja oziroma delavcev v zavodu.

PRERAZPOREDITEV ZARADI BOLEZNI

VPRAŠANJE: Delavka, ki ima 18 let delovne dobe, je bila zaradi bolezni razporejena na drugo delovno mesto. Ali ji pripada enak osebni dohodek kot delavki, ki ima končano šolo za tako delovno mesto?

ODGOVOR: Če je delavec zaradi zdravstvenih razlogov premeščen na drugo delo, mu pripada plačilo po delu, ki ga opravlja. Zavod mu mora omogočiti, da se bo dokvalificiral ali pa mu mora dati ustrezno zaposlitev, da ne bo prikrajšan zaradi bolezni.

LETNI DOPUST

VPRAŠANJE: Ali je prav, da ima delavec s krajšo delovno dobo daljši letni dopust zaradi dodatnega dela, ki ga opravlja, kot delavec z daljšo delovno dobo, ki tega dela ne opravlja.

ODGOVOR: Trajanje letnega dopusta določa vaš samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih v združenem delu. V njem imate določeno, pod kakšnimi pogoji se delavcu letni dopust lahko podaljša. Najbrž imate v sporazumu določilo, ki predpisuje, za koliko dni in v katerih primerih se dopust lahko podaljša, kdo lahko da predlog za podaljšanje letnega dopusta in kdo o predlogu razpravlja in odloča. Če je delavec po določilih vašega sporazuma upravičen do podaljšanja, potem je najbrž prav, da mu odbor za medsebojna razmerja podaljšanje prizna.

Glede pravičnosti je tako: Vsak delavec, ki meni, da kaka odločitev samoupravnega organa prizadeva njegove interese, se lahko pritoži na nadrejeni samoupravni organ ali celo na sodišče. Najbolje pa je, da se pogovorite v domači hiši.

OSKRBNINA V VZGOJNOVARSTVENEM ZAVODU

VPRAŠANJE: Ali so starši dolžni prispevati oskrbnino v vzgojnovarstvenem zavodu za svoje otroke, ki obiskujejo malo šolo.

Staršem tudi pravijo, da bodo otroci, ki ne bodo redno obiskovali vzgojnovarstvenega zavoda, jeseni morali v posebno šolo.

ODGOVOR: Celoletna mala šola ni obvezna. Standardi in normativi za vrednotenje vzgojnoizobraževalnih programov, ki jih je sprejela skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije 26. aprila 1977, predvidevajo v ENOTNEM PROGRAMU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V OSNOVNIH ŠOLAH v SR Sloveniji tudi malo šolo v obsegu 120 ur na oddelek. Za te oddelke je določena cena 15.611 din. S tako določeno ceno so pokriti vsi stroški male šole in staršem za to ni treba prispevati ničesar.

Prisili za vključitev v vzgojnovarstveni zavod ali celo grožnji, ki jo v dopisu omenjate, se morate z vso odločnostjo upreti tudi prosvetni delavci in ne samo starši.

DODATEK ZA TEŽJE DELOVNE RAZMERE

VPRAŠANJE: Dodatek za težje delovne razmere je bil ukinjen, sedaj pa moramo že izplačani dodatek za štiri mesece vrniti.

ODGOVOR: Glede tako imenovanih težkih delovnih mest in dodatkov za težka delovna mesta veljajo merila vaše občinske izobraževalne skupnosti. Če ste ta dodatek dobivali od 1. januarja 1977 do 30. aprila 1977 nihče ne more zahtevati, da ga vrnete. Če pa so na občinski izobraževalni skupnosti aprila 1977 spremenili merila, ali če v ceni storitve tega dodatka niso več obračunali, velja lahko to določilo za naprej, torej od 1. maja 1977. Delitev sredstev za osebne dohodke je izključna pravica delavcev; tudi svet šole mora spoštovati mnenje zbora delavcev.

KOLIKO SNAŽILK?

VPRAŠANJE: Včasih je bilo število snažilk v šoli odvisno od površine, ki jo je treba očistiti, sedaj pa dobimo denar za čiščenje glede na število učencev. Kaj je pomembno za določitev delovnih nalog snažilke — površina ali učenci?

ODGOVOR: Na šoli potrebujete toliko snažilk, kolikor imate zanje dela. To ste določili z aktom o sistemizaciji in z opisom delovnih nalog. Vsak delavec mora delati 42 ur na teden. Iz opisa nalog in delovnega programa šole se vidi, koliko delavcev potrebujete, da bo šola tudi ta del programa opravila.

V ceni na oddelek (glej standarde in normative Izobraževalne skupnosti Slovenije) je vračunan tudi »strošek za snažilke«.

O RAZPISIH

VPRAŠANJE: Ali mora šola razpisati vsa delovna mesta, ki niso ustrezno zasedena, ali samo nekatera.

ODGOVOR: Prvo, kar moramo pri razreševanju problemov okrog pravic in dolžnosti delavcev spoštovati, je enakopravnost vseh delavcev v šoli.

V vsakem primeru pa je treba ravnati v skladu s statutom, sporazumi in pravilniki, ki ste jih sprejeli sami. Tako velja: Za vse delavce enako merilo tudi kadar gre za pravice, ki izhajajo iz dela. Svet šole ne more sprejemati sklepov mimo pravilnikov in pogodb, ki so bile sklenjene na temelju internih samoupravnih aktov šole. Iz povedanega sledi, da bi v vašem primeru morali razpisati vsa delovna mesta (po starem) in ne samo dve, kot ste navedli.

UKINJENI ODDELEK

VPRAŠANJE: Že več let se dogaja, da se zmanjšuje število učencev na šoli. Zato tudi vsako leto odpade en oddelek na razredni stopnji. Ali je pravilno, da je odveč vedno le en učitelj, in sicer tistega oddelka, ki je ukinjen.

ODGOVOR: Z aktom o sistemizaciji delovnih mest delavci sami določajo delovna mesta in pogoje za zasedbo. Delavcu lahko preneha delo zaradi odprave delovnega mesta ali zaradi trajnejšega zmanjšanja obsega dela, ki sta dva različna temelja za prenehanje dela.

Kadar začno v delovni organizaciji sklepati o prenehanju medsebojnega razmerja zaradi trajnejšega zmanjšanja obsega dela ali poslovanja, bo v večini primerov nastalo vprašanje, komu med več delavci, ki delajo na takih delovnih mestih, naj preneha medsebojno razmerje. Delovna organizacija je upravičena popolnoma samostojno odločiti, komu izmed delavcev naj preneha medsebojno razmerje. Delovna organizacija bi morala v svojem splošnem aktu že vnaprej določiti merila, ki jih bo upoštevala, če se bo zmanjšalo število delavcev zaradi zmanjšanja obsega poslovanja. Taka merila bi lahko bili: delovna doba, delavci z družino, ki so se že ustalili, itd.

Glede dodatka za poučevanje nove matematike menimo, da bi moralo biti to urejeno s splošnim aktom v oceni delovnega mesta.

Tehniška založba Slovenije — LJUBLJANA, LEPI POT 6 ☎ 22-731

Priporoča srednjim, strokovnim in poklicnim šolam, naj dopolnijo svoje knjižnice z izdajami — poljudna znanost, strokovni priročniki, klasiki fantastike in z revijami iz naslednjega seznama:

PRIROČNIKI IN STROKOVNE KNJIGE

Vlado Ribarič, NEVIDNA VOJNA	400,00 din
KAKO DELUJE? BOLEZNI	350,00 din
KAKO DELUJE? ČLOVEK	350,00 din
KAKO DELUJE? ZDRAVILA, STRUPI, DROGE	200,00 din
Hinko Muren, ODREZAVANJE	200,00 din
Skupina avtorjev, METALURŠKI PRIROČNIK	220,00 din
Avčin-Jereb, PREIZKUŠANJE ELEKTRIČNIH STROJEV	160,00 din
Gustav Büscher, ELEKTROTEHNIKA V SLIKAH	70,00 din
Gustav Büscher, ELEKTRONIKA V SLIKAH	70,00 din
RAZVOJ ELEKTRIFIKACIJE SLOVENIJE	150,00 din
Mako Sajko, POGLED SKOZI MAJHNO KAMERO	42,00 din
Ivan Bertoncelj, STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE V DELOVNIH ORGANIZACIJAH	27,00 din
Pavle Kogej, ORGANIZACIJA IN PSIHOLOGIJA DELA	33,00 din

VAŠA DOMAČA DELAVNICA

R. Richards, KLJUČAVNIČARSTVO ZA VSAKOGAR	35,00 din
H. H. Göres, TESARSTVO ZA VSAKOGAR	60,00 din
H. H. Göres, GRADBENA DEJAVNOST ZA VSAKOGAR	60,00 din
R. Horstmann, OBLAGANJE TAL, STROPOV, STEN	60,00 din
H. H. Göres, SAMOSTOJNA OPRAVILA V HIŠI	60,00 din

ZNANSTVENA FANTASTIKA IN KLASIKI FANTASTIKE

Robert Heinlein, VRATA V POLETJE	130,00 din
Jules Verne, ŠOLA ZA ROBINZONE	130,00 din
Jules Verne, DNEVNIK O CHANCELLORJU — VPRIČO ZASTAVE	130,00 din
Jules Verne, HIŠA NA PARO	130,00 din
Jules Verne, GOSPODAR SVETA	100,00 din
Jules Verne, SEVER V SPOPADU Z JUGOM	180,00 din
Jules Verne, PET TEDNOV V BALONU	130,00 din
Jules Verne, SKRIVNOSTNI OTOK	200,00 din
Jules Verne, OTROKA KAPITANA GRANTA	200,00 din
Jules Verne, V 80 DNEH OKOLI SVETA	120,00 din

REVIJE

»ŽIVLJENJE IN TEHNIKA« revija za poljudno tehniko, znanost in amaterstvo, celoletna naročnina	100,00 din
TIM revija za tehnično in znanstveno vzgojo mladine, celoletna naročnina	70,00 din

Cene revij (letne naročnine) so iz leta 1977. Za leto 1978 bodo določene tedaj, ko bodo znani stroški izdajanja v letu 1978.

Prepričani smo, da boste s knjigami iz našega seznama vsebinsko obogatili vašo knjižnico. Pri večjem nakupu lahko dobite popust.

PRI VEČJEM NAKUPU LAHKO DOBITE POPUST

Iz naših šol

Veliko želja, premalo denarja

Navada je že, da ob koncu starega leta pregledamo uspehe in ugotovimo, česa še nismo opravili. Lenarški prosvetni delavci so lahko z letošnjim šolskim ali koledarskim letom zadovoljni. Seveda to ne pomeni, da so opravili vse zadane naloge. Poročilo o stanju vzgoje in izobraževanja v šolskem letu 1976-77 za občino Lenart je dokaj obsežno in zelo dobro pripravljeno. V tem prispevku bi rad zapisal samo nekatere najbolj bistvene ugotovitve in pripombe.

Samoupravna organiziranost šol je prilagojena družbeni stvarnosti in povsem omogoča uveljavljanje družbenih interesov. Mnoge šole se lahko pohvalijo z zelo uspešnim sodelovanjem in tvornim vključevanjem predstavnikov krajevnih skupnosti in delovnih organizacij v delo svetov šol. To je prav gotovo več kot pohvalno. Poglobljeno in aktivno razpravljanje o uresničevanju vzgojnoizobraževalnih smotrov šole, delo in naloge šole na konferencah krajevne skupnosti in krajevnih družbenopolitičnih organizacij — vse to je tudi porok našim trditvam o uspešnosti dela. Sveti staršev so usmerili svojo dejavnost v pomoč pri razreševanju perečih materialnih problemov šol. Starši so dajali pobude in navodila za zbiranje učbenikov in drugih šolskih potrebščin, pomagali pri organiziranju prehrane učencev in tako naprej. Šole so se tesno povezovale s krajevno skupnostjo in z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami in društvi znotraj nje. Pobude za koristno sodelovanje so šole vnesle tudi v svoje programe dela, ki so bili povsem uresničeni. Učenci so pripravili več kulturnih prireditev, sodelovali so pri delovnih akcijah in podobno. Že v naslovu prispevka sem zapisal, da uresničevanje obilice želja, ki jih imajo lenarški prosvetni delavci, zavira pomanjkanje denarja. Če bi skušali najprej oceniti ustreznost šolske mreže v občini, potem je ta mreža glede na sedanjo stopnjo organiziranosti primerna. Od osmih šol v občini jih je šest samostojnih, ena centralna in ena podružnična. Vseh učencev v občini je 2379. V razširjenem obsegu dela le šola Lenart, ki ima priključene tudi posebne oddelke in samostojen oddelek za izobraževanje odraslih. Šolski prostor je osrednji problem večine šol. Le dve šoli delata v eni izmeni (Zgornja Ščavnica in Lokavec), tri šole imajo 1,5 izmene, tri šole (Benedikt, Gradišče in Jurovski dol) pa delajo celo v dveh izmenah. V takšnem stanju je seveda zelo težko izvajati celo dodatni in dopolnilni pouk, seveda pa ne smemo pozabiti na interesne dejavnosti učencev, ki terjajo veliko več ustreznih prostorov, kot pa jih je v občini na voljo. V preteklem letu se materialne možnosti niso bistveno izboljšale, kljub velikim naporom in dobri volji, ki so jo ob tem pokazali vsi pristojni organi.

Starejši ljudje se včasih radi spominjajo, kako je bilo takrat, ko so nabirali prvo znanje v osnovnošolskih klopeh. Če takole kramljaš z njimi, ti nekateri celo povedo, da se še danes spominjajo, kakšna vrata je imela njihova šola, kako sta jih v zimskih mesecih pestila zima in mraz, pa tudi to, kako slaba so bila šolska okna. Da, takšni spomini še živijo. Nekateri učenci bodo čez 40 ali več let tudi takole govorili. In zakaj? Osnovnošolske zgradbe so ponekod nujno potrebne obnove. Prav gradnja novih šolskih poslopij je zelo pereča. Najbolj v Benediktu, treba bo odpraviti drugo izmeno v Gradišču in razširiti šolski prostor v Lenartu. To so zelo zahtevne naloge, ki jih ne bo lahko rešiti čez noč.

S solidarnostjo delovnih ljudi in občanov vse Slovenije pa so letos začeli preurejati in dozidavati osnovne šole in telovadnico v Jurovskem dolu. Šola v tem prelepem slovenskogoriškem kraju je bila takšne pomoči zares potrebna, saj so bili prejšnji prostori neuporabni.

Denar za preureditev šole in telovadnice v Jurovskem dolu so zbrali delovni ljudje in občani vse Slovenije, in sicer občani Lenarta z enodnevnim zaslužkom v marcu in septembru, delovni ljudje in občani prek vseh občinskih izobraževalnih skupnosti, del sredstev pa je prispevala Izobraževalna skupnost Slovenije v obliki posojila. V novi šoli bodo v pritličju tri matične učilnice, večnamenski prostor, knjižnica in kuhinja z jedilnico. V nadstropju bo pet kabinetnih učilnic in dva kabineta, v sedanjem neuporabnem podstrešju pa bodo uredili prostore za tajništvo, ravnatelja in zbornico. To je za krajevno skupnost in za vso občino nedvomno velika pridobitev. Šola in telovadnica bosta ponos kraja in za vedno spomenik solidarnosti, ki so jo tudi v tem primeru pokazali delovni ljudje po vsej naši republiki. S tem pa bo tudi rešen problem, ki je pestil nekatere dejavnosti v krajevni skupnosti, saj bodo šolska vrata odprta za vsakogar — v telovadnici pa bodo lahko telovadili in se razgibavali vsi krajani.

Ob koncu naj zapišem tudi to, da je kadrovska struktura na osnovnih šolah lenarške občine iz leta v leto boljša, ustaljena je tudi skrb za učence iz nerazvitega socialnega okolja, posebno uspešno pa so v občini razvite prostovoljne dejavnosti učencev. Novo leto bo verjetno tudi lenarškim prosvetnim delavcem prineslo veliko novega, lepšega. Seveda bo tudi dovolj problemov in težav, te pa bodo morali tako kot doslej reševati s skupnimi močmi.

MARJAN TOŠ

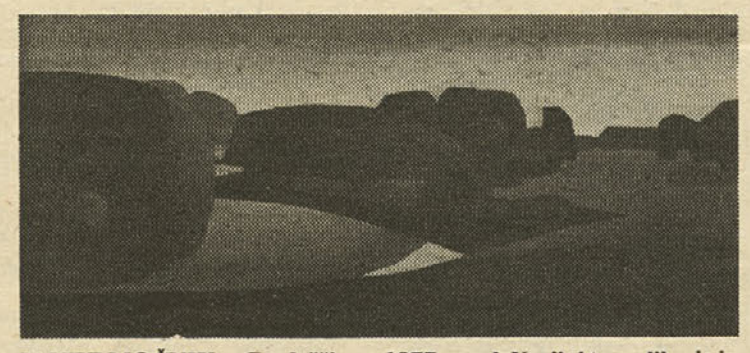

JANEZ MOČNIK: »Gradaščica«, 1977, acryl. Krajini tega slikarja in profesorja na Šoli za oblikovanje v Ljubljani vzbujata pozornost na sedanji razstavi Društva slovenskih likovnih umetnikov v Moderni galeriji kot dognan, pretanjeno kultiviran in sodoben izraz svojske barjanske pokrajine.

Zavzeto sodelovanje

Pod imenom Skupnost posebnih šol in zavodov SRS je 31 posebnih šol in zavodov v SRS ustanovilo dne 7. decembra 1966 navedeno organizacijo. Njen namen je bil usklajevati delo zavodov za usposabljanje otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Leta 1972 so spremenili ime organizacije v Skupnost zavodov za usposabljanje. Sedaj je v organizaciji 70 kolektivnih članov, in sicer 19 republiškega ter 51 občinskega ali medobčinskega pomena v njih pa je zaposlenih okrog 2.000 delavcev, od tega nad 1.500 strokovno-pedagoškega osebja, večinoma specialnih pedagogov. V proces izobraževanja in usposabljanja je vključenih blizu 8.000 telesno ali duševno prizadetih otrok in mladostnikov v SR Sloveniji. V članstvo skupnosti so se vključili 4 zavodi za usposabljanje telesno invalidnih otrok in mladostnikov, 2 zavoda za slepe in slabovidne, 3 zavodi za usposabljanje slušno in govorno prizadetih, 7 zavodov za usposabljanje mladine z motnjami vedenja in osebnosti ter 54 zavodov, samostojnih posebnih šol in posebnih oddelkov pri rednih osnovnih šolah, ki usposabljajo duševno prizadete otroke in mladostnike.

Obračun o preteklem delu so predstavili 10. decembra 1977 na občnem zboru, ki ga je sklicalo predsedstvo navedene organizacije. Pregledali so aktualno problematiko in si postavili smernice za nadaljnje delo po novih zakonih, predvsem po zakonu o izobraževanju in usposabljanju otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju ter zakonu o združenem delu. V resnici je bil to I. del občnega zbora, II. del pa bo marca 1978.

Iz poročila predsedstva Skupnosti zavodov za usposabljanje, ki je bilo podano na IV. občnem zboru dne 10. 12. povzemamo, da je bila dejavnost od zadnjega občnega zbora (bil je dne 8. 4. 1976) zelo živa. Leto 1977 je bilo za organizacije za usposabljanje tako rekoč prelomno leto. Po 8. členu zakona o izobraževanju in usposabljanju otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju je bil sklenjen samoupravni sporazum o opredelitvi nalog in obveznosti pri izobraževanju navedene populacije. Financiranje nalog v posebnem šolstvu so prevzele izobraževalne skupnosti, skupnosti otroškega varstva, skupnosti socialnega skrbstva, zdravstvene skupnosti, skupnosti za zaposlovanje, telesnokulturne skupnosti in skupnosti socialnega varstva.

Predsedstvo skupnosti je ponovno sporočilo aktualno vprašanje normativov v posebnem šolstvu. O tem razpravljamo že nekaj let in videti je, da bomo tudi na tem področju napredovali. Še večjo pozornost je treba posvetiti poklicnemu usmerjanju prizadete mladine, posebno v tem obdobju, ko govorimo o usmerjenem izobraževanju. Ta problematika ne sme mimo posebnega šolstva, saj moramo upoštevati interese telesno ali duševno prizadetih učljivih otrok in mladostnikov. Defektologi so lani na zboru ravnateljev na Bledu predlagali, naj bi začeli posvečati več pozornosti tudi problematiki razvrščanja (kategorizacije), ki smo jo zadnja leta nekoliko zanemarili. Predsedstvo je organiziralo za defektologe-člane komisij za razvrščanje I. stopnje strokovni seminar.

Prvi del občnega zbora Skupnosti zavodov za usposabljanje so končali s sklepom, da bo treba do nadaljevanja tega zbora razmisliti o organizacijskih spremembah, da bi uskladili svojo dejavnost z novimi zakoni. To nalogo so zaupali dosedanjemu predsedstvu svoje organizacije.

ALBIN PODJAVORŠEK

Ob 15-letnici mladinskega pevskega zbora Trnovo

Mladinski pevski zbor osnovne šole Trnovo iz Ljubljane je ob svoji 15-letnici priredil v dvorani Slovenske filharmonije celovečerni koncert. Bogati program je obsegal pesmi najodličnejših slovenskih skladateljev (od E. Adamiča, M. Kogoja, B. Arniča prek R. Gobca, J. Ježa, P. Kalana, M. Pirnika, R. Simonitija do U. Vrabca in D. Švare). Pesmi so zajele skoraj vsa področja naše glasbene ustvarjalnosti. Tak spored si lahko privoščijo le zbori z dolgoletno umetniško tradicijo. Koncert, ki ga je vodila dirigentka Majda Hauptmanova, je bil na zelo visoki ravni in je dokazal, da se zbor za svoje nastope dobro in prizadevno pripravlja. Naporne vaje so zahtevale zelo veliko truda in časa. Zbor je glasovno v ustreznem ravnotežju. Pevci so povsem obvladali skladbe, ki jim je dirigentka vdahnila odlično interpretacijo. Spoznali smo temeljito opravljeno pevsko tehnično delo pa tudi to, da so si pridobili pevci veliko pevsko kulturo. Pokazalo se je, da je zbor izredno discipliniran in da so učenci deležni odlične glasbene vzgoje.

Posebej naj opozorim na solistko Mojco Vadnov, ki je izvajala skladbo Do Re Mi in pokazala izredno nadarjenost. Na klavirju jo je z izredno glasbeno tenkočutnostjo spremljala Nuša Žgajnarjeva.

Hvaležni poslušalci so zbrano sledili izvajalcem in niso skoparili s priznanjem.

ERNEST ŠVARA

200 let osnovne šole Šoštanj

V kratkem časopisnem sestavku ni mogoče opisati, kaj vse je v 200 letih doživela osnovna šola Šoštanj. Kakšno pot in učnovzgojno dolžnost je opravila od ustanovitve leta 1777, ko se je v eni sobi lesene mežnarije pri cerkvi sv. Mihaela stiskalo okrog 30 otrok, pa do današnjih dni.

Sedaj ima Šoštanj kar dve moderni šoli z vsemi potrebnimi kabineti, kuhinjo in jedilnico, novi telovadnici in športna igrišča. Še bi lahko naštevali, kaj vse ima na voljo okrog 1500 učencev, ki obiskujejo šolo Biba Roeck in Karel Destovnik-Kajuh ter 4 podružnične šole v Ravnah, Belih vodah, Zavodnji in Topolšici. Preveč bi bilo naštevati generacije otrok in učiteljev, ki so se v 200 letih drug ob drugem vzgajali, izobraževali in dopolnjevali tako, da so skupaj izoblikovali šolo, ki je že pred sto leti dobila naziv vzorna šola. Že tedaj so namreč vanjo hodili k vzornemu učitelju Petru Musiju hospitirat pripravniki za učiteljski poklic. Krivično bi bilo, če ne bi omenili, da je bila šoštanjska šola prva vzgojiteljica in učiteljica številnih znanih osebnosti naše polpretekle in sedanje zgodovine. Prav Peter Musi je bil prvi učitelj »narodnih prvobuditeljev« inž. Mihe in dr. Josipa Vošnjaka, ki se ga s hvaležnostjo spominja v svoji knjigi Spomini (izšla je v Ljubljani leta 1905). V 200 letih je vodilo šolo 17 ravnateljev, omenil pa bom le tiste, ki so to odgovorno nalogo opravljali več kot 10 let. Prvi je bil Janez Roser, in sicer od leta 1799, ko je šola postala redna. Znameniti učitelj Peter Musi je vodil šolo več kot 50 let. Napisal je številne učbenike, jih pomagal sestavljati tudi škofu Slomšku in bil prvi pobudnik šolskega hranilništva. V nedeljskih tečajih je učil kmečki rod umnega gospodarstva in bil hkrati dopisnik Gospodarskih novic. Za svoje vsestransko delovanje je bil večkrat odlikovan in to celo javno na glavnem trgu v Šoštanju. Najvažnejše pa je to, da je otroke poučeval v slovenščini, zato so ga nekateri meščani naznanili pri višjih oblasteh. Dolgoletni ravnatelji so bili še Franc Hernaus, Alojz Trobej, Martin Vrečko, Cilka Trobej, Miroslav Vrečko in Matjaž Natek, ki je ravnatelj že sedmo leto, ter na novoustanovljeni osnovni šoli Karel Destovnik-Kajuh Karel Kordeš (prej meščanska šola in nižja gimnazija). Na šoli Biba Roeck je tudi Napotnikova galerija, na drugi šoli pa Kajuhova spominska soba, ki ju iz leta v leto obišče vedno več obiskovalcev. Letos je prešla šola Biba Roeck na celodnevno šolo z vsemi oddelki in tudi podružničnimi šolami.

Ko so letos 6. oktobra ob praznovanju krajevnega praznika učenci in učitelji pripravili izredno lepo in prisrčno slovesnost ob 200-letnem jubileju šole, se je svečanosti poleg drugih gostov udeležila tudi predsednica Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje Ela Ulrih-Atena. Ob tej priložnosti so pred šolo odkrili doprsni kip predvojnemu revolucionarju Blažu (Bibi) Roecku, po katerem se imenujeta šola in pionirski odred. Skupščina občine Velenje je ob tem prazničnem, predvsem pa delovnem jubileju podelila šoli najvišje občinsko priznanje — Kajuhovo nagrado.

VIKTOR KOJC

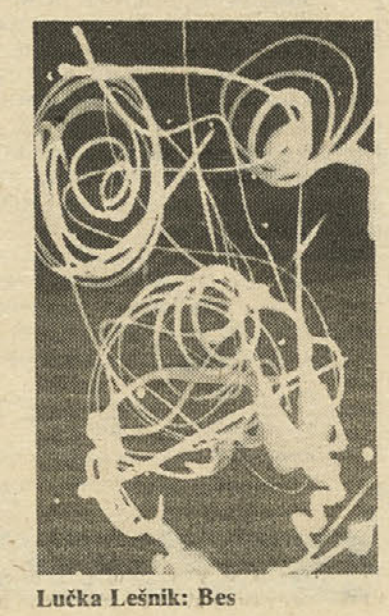

Lučka Lešnik: Bes

GRADBENO
INDUSTRIJSKO
PODJETJE

ingrad
CELJE

CELJE, Ljubljanska 16
tel. 063/22-852, 22-853

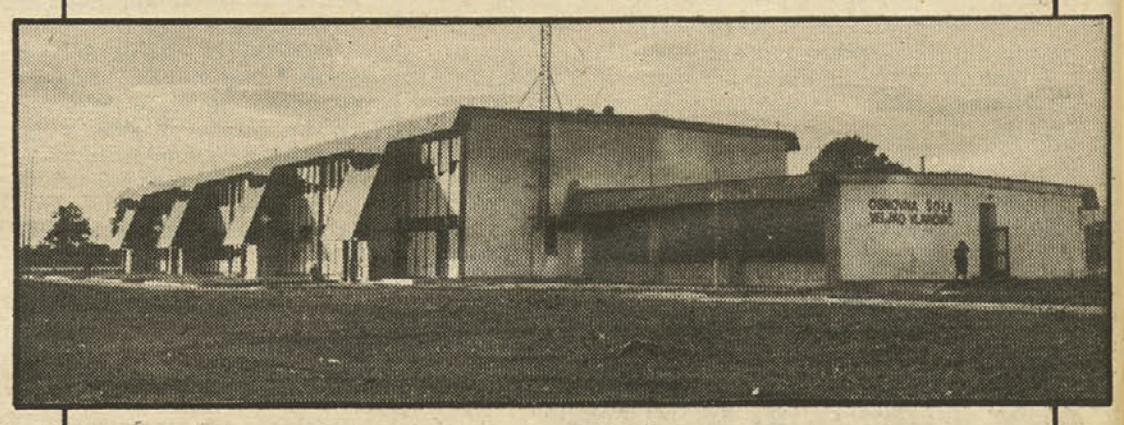

projektira, gradi na novo, popravlja in preureja vzgojnovarstvene zavode, osnovne, srednje, višje in visoke šole, inštitute, domove za učence in študente ter objekte za šolsko proizvodno delo.

Na voljo je celoten inženiring za izvedbo projektantskih in izvajalskih del z ustreznimi montažnimi elementi in gradbenimi izdelki (betonskimi, lesnimi in drugimi).

GIP Ingrad je zgradil doslej 89 objektov za vzgojnovarstvene zavode in šole. Omembe vredna sta zlasti Tehniški šolski center in osnovna šola »Veljko Vlahović« v Celju.

V našem podjetju smo razvili odprt montažni sistem, ki je namenjen industrijskim objektom in primeren tudi za gradnjo šol, vzgojnovarstvenih zavodov, domov za učence in študente ter inštitutov. Bistvena značilnost tega sistema je precej cenejša gradnja.

Odmev na sestanek

Člani pedagoškega društva v Kranju so se na enem izmed svojih sestankov seznanili tudi s predlogom sistema usmerjenega izobraževanja pedagoških delavcev. Ob koncu sestanka sem presenečen ugotovil, da v predlogu ni tistih bistvenih prvin, ki nam jih nakazuje vsebina resolucije o vzgoji in izobraževanju, sprejeta na 10. kongresu ZKJ, pa tudi ne sprememb, s katerimi naj bi odpravili dosedanje neskladnosti na tem področju. V primarnih programskih usmeritvah ni tiste povezanosti pouka s proizvodnim delom, ki jo predvideva Karl Marx. V Kapitalu I. (Cankarjeva založba 1960, stran 545), je edina metoda oblikovanja vsestransko razvite osebnosti.« Očitno je pri tem mišljena vzgojna funkcija tega povezovanja, da vsak mladi človek ob neposrednem soočenju z delom in materialni proizvodnji doživlja delo in spoznava napore, ki so potrebni pri ustvarjanju nove vrednosti, zato da bi znal ceniti delo. Ta razlaga je tudi v skladu s tistim delom Kapitala, kjer Marx trdi, da je pristna kolektivna vzgoja možna le v razmerah konkretnega dela. Prepričan sem, da je to povezovanje pouka s proizvodnim delom izredno pomembno za prihodnje pedagoške delavce vsaj pri primarnih programskih usmeritvah. To potrebo naj ponazorim s temle zgledom: Učitelj — akademik se je pred nedavnim, na novem delovnem mestu prvič seznanil z delovnimi razmerami v neposredni proizvodnji. Ko je spoznal fizično ponavljajoče se in normirano delo na številnih delovnih mestih, je bil v resnici presenečen. Prvič v življenju je neposredno ugotavljal, v kakšnih razmerah opravljajo delo leta in leta delavci in še posebno ženske. To je bilo zanj pravo odkritje. Takih primerov bi našli še in še — ne samo med pedagogi, temveč tudi med drugimi intelektualci. Tudi med takimi, ki odločajo o delu, pa ga ne poznajo.

V projekciji sistema usmerjenega izobraževanja pedagoških kadrov ni več sprejemljiva slepa ulica za absolvente pedagoških akademij. In prav tem naj bi bila tudi po novem zaprta pot do naziva profesorja in s tem tudi pot do akademskih nazivov. Resolucija o vzgoji in izobraževanju, sprejeta na 10. kongresu ZKJ, izrecno zahteva neomejeno vertikalno povezanost, kljub temu pa ostajajo predmetni učitelji glede možnosti nadaljnjega izobraževanja še naprej v neenakovrednem položaju. Hkrati zanikamo načelo, naj vsaka stopnja usposablja za delo in se prek njega vključuje v nadaljnje šolanje.

Predlog prav tako ne rešuje sistematične priprave učiteljev za proučevanje poklicno usmerjenih učnih vsebin — strokovnih predmetov. Potrebe po teh pedagoških delavcih niso majhne. V projekciji oblikovanja pedagoških kadrov so izpuščeni organizatorji izobraževanja, ki jih že več let usposablja Visoka šola za organizacijo dela v Kranju. Pri sistemskem reševanju tega področja bodo morali sodelovati vsi visokošolski zavodi, predvsem filozofska fakulteta.

Za vzgojiteljice, ki delajo v vzgojnovarstvenih zavodih, je ponovno predvideno petletno šolanje, čeprav še ni potrjen profil poklica vzgojitelj, ki naj bi bil po določilih zakona o srednjem ali visokem šolstvu temelj za opredelitev vsebine in merilo za trajanje izobraževanja. Verjetno ne bi smelo biti več dvoma, ali bomo programirali šolanje po metodologiji, določeni z zakonom. Priznati je treba, da vsebuje predlog tudi nekatere novosti in kakovostne premike, npr. tesnejšo povezanost s šolami — uporabniki in ustreznimi izobraževalnimi ustanovami, zlasti glede prakse, priprav na strokovni izpit in podobno.

Glede na današnje potrebe prakse pa bi morali vključiti med učne vsebine med drugim npr. tudi tale znanja pri oblikovanju pedagoških kadrov: organizacij dela, ekonomike izobraževanja, vrednotenje dela in podobno, bodisi kot samostojne discipline ali pa v okviru predmeta samoupravljanja.

Predlog projekcije kot poskus sistema usmerjanja izobraževanja pedagoških kadrov je zgled, kako hočemo v bistvu ohraniti star »nesistem« čeprav izrazno prenesem v jezik marksistično zasnovane vzgoje in izobraževanja.

To kaže, da predlagatelji niso doumeli duha globoke, ne samo šolske, temveč tudi družbene reforme.

BRANIMIR LORENČIČ

Ustanovljeno Društvo učiteljev tehnične vzgoje v celjski regiji

Letošnjega 19. novembra so se v Ponikvi pri Grobelnem zbrali učitelji tehnične vzgoje v osnovnih šolah regije in ustanovili svoje društvo. Pobudo za to so dali učitelji in društvo inženirjev in tehnikov Celje.

Ustanovnega sestanka so se udeležili učitelji tehničnega pouka, predstavniki Zavoda SRS za šolstvo. Po ogledu šole, zlasti učilnic za tehnično vzgojo in fiziko, ki sta še posebno bogati, so se udeleženci zbrali in spregovorili o nalogah in pomenu tehnične vzgoje v osnovnih šolah.

Tov. Pungartnik je podal uvodni referat na temo: Vključevanje združenega dela pri izvajanju delovne in tehnične vzgoje v osnovnih šolah. V referatu in nadaljnji razpravi je bilo poudarjeno, da je povezava šole z združenim delom velikega pomena, vendar je te povezave v praksi še zelo malo.

Nerazumevanje in nepripravljenost za sodelovanje zlasti pri praktičnem delu ter spoznavanju delovnih procesov je čutiti na obeh straneh.

V osnovnih šolah primanjkuje učiteljev, pedagoški akademiji dajeta premalo praktičnega znanja, učitelji nimajo možnosti, da bi se izobraževali ob delu. In nenazadnje: gre tudi za odnos do tehničnega pouka, saj smo ga zelo zelo skrčili. Neprimerna je bila tudi odločitev, da je postal izbirni predmet.

V razpravi je bilo ugotovljeno, da se reforma na področju tehnične vzgoje prepočasi uresničuje, da pouk ni usklajen s sodobnimi dosežki tehnike in znanosti.

Kritično so ocenili delo vseh, ki so odgovorni za izvajanje reforme in zahtevali, da se začno naloge nemudoma uresničevati.

Učitelji tehničnega pouka so poudarili, da so premalo povezani. Premalo si izmenjujejo izkušnje, zato so se odločili ustanoviti Društvo učiteljev tehničnega pouka celjske regije. Izvolili so delegate v odbor in sprejeli načrt dela.

Upamo, da bo ustanovitev društva prispevala k boljšemu tehničnemu pouku v osnovnih šolah.

Gostiteljem osnovni šoli Ponikva se v imenu udeležencev iskreno zahvaljujem.

JANEZ KROFLIČ

INOZEMSKI ODDELEK
Državne založbe Slovenije
Ljubljana
Titova cesta 25 — Tel.: 310-736

V naši knjigarni imamo na zalogi ali pa vam v najkrajšem času preskrbimo iz tujine:

- šolske učbenike za vse tuje jezike
- najnovejšo znanstveno in strokovno literaturo
- priročnike z vseh strokovnih področij
- tehniške normative in standarde
- umetnostne monografije
- bibliografske leksikone
- klasično in moderno leposlovje
- slovarje — znanstvene in šolske
- enciklopedije: Larousse, Meyer, Brockhaus, Encyclopedia Britannica, American Encyclopedia, Sovjetska enciklopedija
- tuje strokovne revije in časopise

Pojasnila o cenah, rokih in pogojih dobave dobite osebno, pismeno ali po telefonu.

Zaupajte nam svoje želje in potrebe, ne bomo vas razočarali!

Nove strokovne knjige

Miroslav Kokolj — Bela Horvat: Prekmursko šolstvo. Murska Sobota, Pomurska založba, Kocljeva 7.
Andrej Vovko: Prekmursko šolstvo skozi stoletja, Ljubljana, Slovenski šolski muzej, Poljanska 28.
Jean Piaget: Psihologija inteligencije, 2. izd. Beograd, Nolit, Terazije 27.
Erich Fromm: Čovjek za sebe: Istraživanje o psihologiji etike. 2. izd. Zagreb, Naprijed, Palmotičeva 30.

Nekatere oblike boja proti učnemu neuspehu

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Ni neutemeljena krtična misel M. Deutscha, ki pravi: »Ne poznam nobenega učnega načrta, ki bi upošteval individualne razlike, kakršne nastajajo med učenci že pred vstopom v šolo; od vseh otrok pač pričakujemo, da bodo vrh iste gore dosegli z istim tempom, kot da bi bili vsi enako izkušeni in usposobljeni planinci.« K bistvenim komponentam kakovostnega pedagoškega dela sodi upoštevanje individualnih razlik med učenci. Čim bolj kakovostna postaja šola, tem bolj prihajajo v njej do izraza telesne in duševne razlike med učenci. Slaba šola te razlike zamegljuje, dobra pa jih odkriva in upošteva. Tudi med učno neuspešnimi učenci so velike razlike tako glede vsebine učne snovi, ki jim dela težave pri obvladovanju, kot glede vzrokov, da pri učenju ne dosegajo uspehov. Če bi ugotovili individualne vzroke za neuspeh, bi lahko uspešneje programirali individualno pomoč, ne pa — kot se to večinoma dogaja — le splošne ukrepe. V praksi najbolj utrjena oblika pomoči slabšim učencem je pri nas z zakonom o osnovni šoli predpisan dopolnilni pouk. Ta ukrep je veliko prispeval k zmanjšanju števila ponavljavcev. Uspehi pa bi bili gotovo še večji, če bi učitelji upoštevali zahtevo po individualnem programiranju in izvajanju dopolnilnega pouka na temelju analize vzrokov, ki so privedli do neuspeha. K zmanjšanju števila neuspešnih učencev lahko veliko pripomore tudi programirani pouk, posebno njegova varianta razvejanih programov. Znano je, da rešujejo v nekaterih zahodnih deželah problem individualnih razlik z zunanjo diferenciacijo sistema osnovnega šolanja. Da bi se izognili preveliki heterogenosti učencev v razredih glede stopnje sposobnosti in znanj, organizirajo »streaming« sisteme osnovnošolskega izobraževanja (A, B, C »streaming«, A, B »Zug«). Kritika take zunanje diferenciacije ne prihaja samo od socialistične pedagogike, tudi meščanski pedagogi vse ostreje argumentirano obsojajo obstoj neenotnega osnovnošolskega sistema. Proučevanje uspešnosti dela v »streamingih« kaže, da neuspešni učenci po realnem učnem uspehu v tako organiziranih razredih (B-Zugu) zdrknejo še niže, boljši učenci (v A-Zugu) pa pridobijo nekaj več le pri matematiki in naravoslovju (Flitner). Nehumanost diferenciranega sistema izobraževanja je predvsem v tem, da šola na tak način organizira za socialno deprivirane otroke novo, dodatno deprivirano okolje, kajti v enotnem osnovnošolskem sistemu bolj uspevajo v neselekcioniranih razredih tako slabši kot boljši učenci. Otroci iz nižjih slojev prebivalstva imajo v enotnih osnovnošolskih razredih več možnosti za komuniciranje v jezikovno bogatejšem okolju, pri čemer se njihova jezikovna usposobljenost bistveno izboljša. Takega ugodnega vpliva v selekcioniranih razredih ni; v razredih za slabše učence so zbrani otroci družbeno zapostavljenih slojev, ki uporabljajo siromašen in slabo diferenciran jezik, kar slabše mentalno razvite otroke posebno močno prizadene.

TUDI UČITELJ POVZROČI NEUSPEH

Obsežnejšo pedagoško analizo dela v šolah z velikim številom neuspešnih učencev je v NDR opravila G. Stör. Odkrila je tele slabosti pri delu tovrstnih šol: oblike, metode in tehnike dela, ki jih uporabljajo učitelji, zelo malo spodbujajo učence k aktivnemu sodelovanju pri pouku; neuspešni učenci postanejo sščasoma skoraj povsem pasivni, učitelji začno gledati nanje kot na »naraven« odpad pri vzgoji in izobraževanju. Tak odnos vključuje tudi ignoriranje teh učencev, njihovo spreminjanje v objekt vzgoje in izobraževanja. V šolah z velikim številom ponavljavcev odstopajo učitelji od učnih načrtov s tem, da vnašajo nove učne vsebine in tako še dodatno obremenjujejo že tako vsebinsko obsežne učne načrte. Ob tem učitelji slabo sistemizirajo učno snov, mnogi otroci iz podrobnosti ne morejo izluščiti bistva, pri preverjanju pa morajo reproducirati grmado nepomembnih dejstev. Problemskega pouka v takih okoliščinah skorajda ni. Učne ure so pedagoško neekonomične. Te ugotovitve lahko posplošimo s sodbo, da neupoštevanje didaktičnih načel znižuje ne samo izobraževalne uspehe v celoti, temveč vpliva na število tistih učencev, ki zaradi tega ponavljajo razred. Pomembna je ugotovitev Störove, da je v raziskani populaciji le 1 % učiteljev izrazilo mnenje, da so za učne neuspehe krive slabosti njihovega pedagoškega dela. Vsi drugi so iskali vzroke zunaj sebe.

Da se prav v petem in šestem razredu povečuje število neuspešnih učencev, je poleg psihološko-razvojnih vplivov odločujoča tudi **menjava** *učiteljev. K učnemu neuspehu bistveno prispeva menjavanje učiteljev med šolskim letom, ker se morajo učenci prilagajati na nove oblike stikov, prav tako pa se ob taki menjavi izgublja čut odgovornosti, saj se ta »deli« na več učiteljev. Novi učitelji ne poznajo otrok in njihovih učnih težav, posledica tega pa je večja birokratizacija odnosov, predvsem do učno manj uspešnih učencev.*

Ob prehodu iz razrednega v predmetni pouk se torej ob večjem številu učiteljev za posamezna predmetna področja pojavijo izrazite težave pri prilagajanju učencev na nove oblike stikov. Večje število menjajočih se učiteljev presega zmožnosti učencev za prilagajanje na nove vzgojitelje. Med predmetnimi učitelji in učenci, ki so v tem ali onem predmetu slabši, se lahko vzpostavijo slabi medsebojni odnosi. Zaradi delovanja negativnega emocionalnega transfera mnogi učenci zgubijo veselje do učenja predmeta, ki ga poučuje nepriljubljeni učitelj. Ob tem se lahko delni neuspeh zakorenini in se spremeni v globalnega. Neuspešni učenci so zelo občutljivi za pedagoške postopke, ki izvirajo iz učiteljeve osebnostne motenosti: razburljivost za vsako malenkost, kričanje, pristranost ipd. Höhnova je v svoji socialno-psihološki študiji o neuspešnih učencih z empiričnim raziskovanjem potrdila izredno veliko vlogo učiteljevega pedagoškega optimizma na izobraževalno-vzgojne rezultate. »Vsako zaupanje spreminja učenca na bolje; naredimo ga lahko boljšega, če ga za takega tudi imamo.«

Množina neuspešnih otrok je odvisna tudi od stila pedagoškega dela v razredih. Učiteljev pasivno opazovalni položaj povzroči mnoge motnje pri vzgojnoizobraževalnem delu: razred je neurejen, nemiren, nestrukturiran, slabši učenci so prepuščeni samim sebi, v stihiji medosebnih odnosov so odrinjeni, nihče jim ne pomaga izboljševati njihovega socialnega položaja v razredu. V avtoritativno vodenih razredih, kjer je učitelj edini zakonodajalec, prevladuje represivna vzgoja z množico različnih kazenskih ukrepov; za odnose med učenci so v taki situaciji značilni ljubosumje in grobe oblike tekmovanja za učiteljevo naklonjenost. Neuspešni učenci nimajo nikakršnih možnosti, saj jih avtoritativen učitelj s svojim birokratskim odnosom kmalu odpiše kot pedagoški »škart«. Najmanj neuspešnih učencev je v razredih, ki jih vodijo demokratični učitelji. Učiteljeva pripravljenost in zmožnost, da vključuje učence v aktivno sodelovanje, pri čemer postavlja sebe kot sodelavca te aktivnosti, je tudi za manj uspešne učence najprimernajša vzgojna situacija.(15)

Zanemarjanje vzgojnih nalog šole štejemo torej lahko med poglavitne vzroke slabe učne uspešnosti.

Zaradi močnih družbenih pritiskov na šole, da bi zmanjšale število ponavljavcev, se v mnogih deželah bojijo, da bi posamezni učitelji ali pedagoški kolektivi zviševali nominalni učni uspeh tako, da bi zniževali zahtevnost pri pouku. Ta bojazen ima svojo utemeljitev, kajti z zaostrovanjem učiteljeve odgovornosti ali celo s poudarjanjem maksime, »da je učenčev neuspeh učiteljev neuspeh« se lahko zgodi, da začno učitelji pozitivne ocene podarjati. V NDR so po družbenopolitični kampanji za zboljšanje učnih uspehov ugotovili, da se realni učni uspeh ob tem ni zvišal, število ponavljalcev pa se je zelo zmanjšalo.(8) Upravičeno lahko domnevamo, da imajo razne oblike družbenega pritiska na zmanjšanje števila ponavljalcev tudi pri nas podobne posledice kot v drugih deželah. Med take oblike javnega pritiska moramo šteti objavljanje odstotkov učnih uspehov posameznih šol poimensko v dnevnem časopisju, kritiziranje ravnateljev šol in učiteljskih kolektivov na internih strokovnih konferencah, v občinskih skupščinah ipd. Iz tega porojena »odstotkomanija« seveda nima z resničnim prizadevanjem mnogih učiteljev za boljši učni uspeh nikakršne zveze.

(Prihodnjič naprej)

RADIO IN ŠOLA

NIŽJA STOPNJA

30. dec.: F. Bevk: Zlata voda
6. jan.: Kaj je bilo prej? (naselitev Slovanov)

SREDNJA STOPNJA

27. in 28. dec.: Koliko učne snovi pozabljamo
4. jan.: Fran Levstik, pesnik za otroke

VIŠJA STOPNJA

27. in 29. dec.: Ljubezen v svetovni književnosti — Ljubezen, smrt in narava v Mannovi noveli Tristan
5. jan. — A. W. Mozart: Mala nočna glasba

NENAVADNI POGOVORI

4. in 5. jan: Ali smem kritično razmišljati

ZA SREDNJE ŠOLE

28. in 29. dec.: Samoupravljanje s temelji marksizma
4. in 5. jan.: Samoupravljanje s temelji marksizma

KNJIŽEVNOST JUGOSLOVANSKIH NARODOV

3. jan.: Čemu se Jugoslovani smejemo
9. jan. — B. Čopić: Vrt slezaste barve

Stric Marko v vrtcu

Zamejski Slovenci so z izdajo kasete Stric Marko in Mojca naredili precejšen korak naprej pri izobraževanju najmlajših. Oddaje, ki so se vrstile v tem letu in so jih poslušali v vrtcih, so izbrali v sklenjeno celoto in jih izdali na kaseti. Tako vzgojiteljice v vrtcih ne bodo vezane samo na tedensko oddajo, temveč bodo v svoje delo kadarkoli vključile posnetke na kaseti. Na prvi strani so štiri oddaje, vse so ubrane na temo: zima — pomlad; med drugim govorijo npr. o sneženju. V zvezi s tem je pesem Vere Albrehtove Snežinke, ki se je v oddaji naučijo. Zvemo tudi, zakaj se šemimo in v kaj se bodo otroci našemili, o pticah pozimi, poslušamo posnetke ptičjega žvrgolenja, o muhastem pomladanskem vremenu, prvem pomladnem cvetju, katere živali so prespale zimo, o barvah in drugem.

Oddaje so dramatizirane, glavna junaka sta stric Marko in Mojca, ki pogosto vzpostavljata stik s poslušalci in jih spodbujata k likovnemu, glasbenemu in jezikovnemu izražanju.

Na drugi strani kasete so tri oddaje; stric Marko pripoveduje pravljico Deklica z lončkom, to je ena izmed različic ljudske pravljice, ki je pri nas znana kot Mojca Pokrajculja. K deklici pod lonček pridejo razne živali, stric Marko pa male poslušalce začara v te živali in jih vabi, naj ob glasbi plešejo kot muhe, predejo mreže, se lovijo kot miške in skačejo kot zajčki in lisice in na koncu hlačajo kot medved.

V drugi oddaji se pogovarjajo o poklicih in razjasnijo pojem poklic. Stric Marko jih spomni na ljudsko pesem Poglejte ročice, poglejte roke, kak pridne perice, peričice smo me...

Zadnja oddaja govori o deželi, kaj vse je na vasi, našteje živali in jih spodbuja, naj se tudi sami oglašajo. Za vesel konec poskrbi še glasba s pojočimi psički, kokošmi, račkami in kravami.

Oddaje je pripravil odsek za šolske in vzgojne oddaje za odrasle v radiu Trst. Pri vseh oddajah je izredno skrbno izbrana glasba, besediló za oddaje (dolge so od 6 do 13 min.) so napisali Vilma Čok, Marta Košuta in Jasna Piščanc. Igrajo Stanislava Bonisegna, Bogdana Bratuž in Adrijan Rustja, oddaje pa je realiziral Marijan Slokar. Kaseto je oblikovno pripravil Klavdij Palčič,

izdala pa jo je italijanska radiotelevizija v Trstu.

Tako se tudi našim zamejcem odpirajo poti, saj smo tega, da je izdal to kaseto RAI, lahko še posebno veseli. Upamo, da ji bodo sledile tudi druge.

Obenem želimo, da bodo naše kasete, ki bodo izšle v tem letu, lahko koristno uporabili tudi zamejci v vrtcih in šolah. S tem mislimo predvsem na glasbene oddaje (O Mojci, Babici in dedku, Tik tak, Pravljica o dolgem in kratkem tonu, Pustite kontrabas v radio in druge ali priredbe literarnih del: Levstikovega Martina Krpana, Kozlovsko sodbo v Višnji gori pisatelja Josipa Jurčiča, Kozakova Pravljica za Aleša in druge).

Jezikovni pogovori

Jezikovni pogovori — poslušamo jih lahko vsak četrtek ob 16.45 na I. programu — spadajo med najstarejše radijske oddaje, saj so bili na sporedu že pred vojno. Namen oddaje je dvojen: širiti želi jezikovno kulturo med poslušalci, in sicer v poljudni obliki (kot kažejo raziskave, je poslušanost oddaje razmeroma precejšnja), hkrati pa odmerja veliko prostora novejšim smerem v jezikoslovju. S tem opravlja pomembno vlogo pri uveljavljanju modernejših pogledov na jezik (o tem pričata tudi dve knjigi Jezikovnih pogovorov, ki sta pred leti izšli pri Cankarjevi založbi).

Vsak prvi četrtek odgovarja na jezikovna vprašanja poslušalcev univ. prof. dr. Jože Toporišič, za vsak drugi četrtek v mesecu pripravlja predavanja prof. France Novak (pravkar je končal svoj cikel o sestavu glagolskih pomenov, zdaj pa pripravlja več oddaj o slovenskem besedišču), tretji četrtek v mesecu je namenjen predavanjem univ. prof. dr. Brede Pogorelčeve o slovenščini v javni rabi, vsak četrti četrtek pa ciklu prof. Franca Jakopina o slovenskih imenih.

Koliko učne snovi pozabljamo

V ciklu oddaj, ki govore o učenju in so se zvrstile v lanskem in letošnjem šolskem letu, smo govorili učencem o tem, da je učenje delo, ki ga je treba dobro opravljati, o učnih navadah in o tem, kako si jih privzgojimo, o delovnem prostoru, o različnih načinih učenja in o učenju v skupini, o uspehu in neuspehu. Poudarjali smo, da je posameznikov uspeh tudi uspeh razredne skupnosti ter razpravljali o učnih pripomočkih. Tokrat bo na vrsti oddaja, ki bo učence seznanila s tem, da je pozabljanje učne snovi normalen proces pri učenju in kako preprečujemo hitro pozabljanje.

Preberimo odlomek iz te oddaje:

Prip.: Igor se je dovolj zgodaj zavedel, da z njegovim načinom učenja nekaj ni v redu. Želja, da bi bil dober učenec in da bi lahko ostal v plavalnem klubu, ga je gnala v iskanje rešitev. S sošolcem, s katerim sta se učila, je nista našla, ker sta imela premalo izkušenj. Bo Igor našel tudi v predmetih, ki jih nima rad, snov, ki ga bo zanimala in se je bo želel naučiti, ali pa se bo učil le zato, ker se bo moral? Mu bo njegov učitelj plavanja znal razložiti, kaj vse vpliva na učenje in na pozabljanje, kako učenje izboljšati in pozabljanje kar najbolj skrčiti, da bo Igor dober učenec in dober plavalec?

Igor: Danes sem v šoli znal. In kako čudno!

Trener: Kako?

Igor: Sinoči sem se učil in ponovil vse, kar smo danes zjutraj imeli na urniku. Potem sem dal knjige in zvezke pod blazino.

Trener: Zakaj pa je to dobro? Saj si vendar slabo spal na toliko papirja?

Igor: Sem slišal, da ti snov bolje ostane v spominu, če na knjigah spiš.

Trener: In zaj to verjameš?

Igor: Verjamem, saj sem poskusil.

Trener: Dobro, le takih modrosti ne trosi naokrog, da te ne bodo zafrkavali. Tako neumen pa spet nisi, da bi to verjel.

Igor: Če je pa res!

Trener: Veš kaj je res! Snov, ki se je zvečer naučiš in greš potem spat, si bolje zapomniš zato, ker ponoči počivaš in v možgane ne trpaš nove snovi. Zjutraj se zato bolje in več spomniš, kar si se zvečer učil. Isto se ti bo zgodilo, če boš snov, ki se jo boš naučil zjutraj, ponovil zvečer. Vendar ne tako, da boš samo bral, kar moraš znati. Ponavljati moraš ob zaprti knjigi. Šele potem, ko vse ponoviš, in se ničesar več ne spomniš, odpreš knjigo in prebereš. Vidiš, kaj si pozabil in si z novim branjem dopolniš neznano snov. Tako ponavljanje je več vredno kot petkratno branje. In prav nič več časa ti ne vzame. Le z mislimi moraš biti pri stvari. Ne dovoli mislim, da bi potovale po svoje medtem, ko boš ti sedel pri knjigi.

To vidiš, je najboljši recept proti pozabljanju. Torej: če se boš učil zjutraj, ponavljaj popoldne, če se učiš popoldne, ponovi zvečer. Tako boš prihranil čas in več si boš zapomnil.

Igor: Ampak to je težko. Po ves dan misliti na šolo.

Trener: Kdo pravi, da misli ves dan na učenje! Saj še v šoli ne moreš misliti vseh pet ali šest ur. Kar opazuj se, kako si med urami vzameš počitek.

Igor: Kadar me snov zanima, res ves čas poslušam.

Trener: Kadar te ne zanima pa se trudiš poslušati, v resnici pa si z mislimi drugje.

Igor: Ko pa je tako težko.

Trener: Potruditi se moraš, saj se znaš.

Igor: Povedali mi boste, kako naj se učim.

★ ★ ★ ★ ★ ARMADA SMO VSI ★ ★ ★ ★ ★

Velika vrednota: da znamo braniti svobodo in neodvisnost

Dvaindvajseti december. Dan JLA. Naš dan. Dan nas vseh. Šestintrideset jeseni je minilo od tistega zgodovinskega trenutka v mestecu Rudo, ko je tovariš Tito ustanovil slavno prvo proletarsko narodnoosvobodilno udarno brigado. Naše oborožene sile so se rodile v najtežjih razmerah narodnoosvobodilne vojne. Enotnost narodov in narodnosti in armade, prekaljene v ognju revolucije, so postavili mogočen in trden temelj današnji svobodni, socialistični in samoupravni Jugoslaviji. Postali smo temeljna obrambna sila naše domovine.

Ob praznovanju dneva naše armade, v dneh letošnjega leta, ki se počasi izteka in v letu jubilejev tovariša Tita in partije, sta komandant ljubljanskega vojnega območja generalpolkovnik FRANC TAVČAR-ROK in načelnik štaba poveljstva ljubljanskega armadnega območja generalpodpolkovnik JOŽE OŽBOLT, na številnih srečanjih še posebej poudarjala, da smo prav letos dosegli pomembne uspehe glede bojne pripravljenosti tako posameznikov kot poveljstev in enot ljubljanskega armadnega območja.

Vsi ti uspehi so bili doseženi z izredno kakovostno vzgojo in izobraževanjem, odgovornim in vestnim delom posameznikov in kolektivov ter njihovo visoko moralnopolitično zavestjo. Nadvse uspešno smo tudi uresničili načela zasnove splošne ljudske obrambe z izvajanjem praktičnih vaj naših enot. To je spodbudno vplivalo na moralo pripadnikov teh enot, hkrati pa dokazalo našo popolno pripravljenost in sposobnost za obrambo naše skupnosti.

Pri vseh naših prizadevanjih in težnjah za popolno pripravljenost in sposobnost braniti našo domovino je najpomembnejši človek. Obravnavi medsebojnih človeških odnosov, zaupanja in tovarištva ter strokovni usposobljenosti in moralno političnim vrlinam posameznikov, smo doslej posvetili največ pozornosti. Prav na tem je doslej zasnovana tudi visoka stopnja naše bojne pripravljenosti.

NEDELJIVA BOJNA CELOTA

Na vseh letošnjih vajah so še bolj kot prej sodelovale vse strukture splošne ljudske obrambe. Enote JLA in teritorialne obrambe so delale enotno in sestavljale nedeljivo bojno celoto. Prizadevanja družbenopolitičnih skupnosti in organizacij, delovnih ljudi in občanov, je bilo čutiti na vsakem koraku.

Komandant ljubljanskega vojnega območja generalpolkovnik FRANC TAVČAR-ROK

VEČJA ODGOVORNOST IN KRITIČEN ODNOS

V minulem obdobju, posebno v tem letu, ko praznujemo Titove in partijske jubileje, sta odgovornost in kritičen odnos do doseženih uspehov še večja. V iskanju vedno novih in še boljših rešitev so bili komunisti v prvih vrstah in so spodbujali številne dejavnosti. V tečaju marksističnega izobraževanja »Tito — partija — revolucija« je bilo letos kar 90 odstotkov mladincev. Številni med njimi so dokazali, da izpolnjujejo vse pogoje za članstvo v ZKJ. Tako je bilo do letošnjega prvega oktobra sprejetih v članstvo ZKJ iz vrst mladih vojakov in mladincev kar 2.860 novih članov.

USPEHI NAS TUDI OBVEZUJEJO

Letošnji doseženi uspehi so nedvomno dokaz povečane dejavnosti in tudi odgovornosti. Pri tem je treba še posebej poudariti, da je ZK mobilizirala, združevala in nenehno idejnopolitično spodbujala organizacije in vodstva ZSMS in Zveze sindikatov Jugoslavije, poveljstva vseh stopenj, kadrovske svete itd. Tudi v prihodnje si bomo prizadevali, da bodo prišle vse te subjektivne sile še bolj do izraza in tako bistveno prispevale svoj delež še k večji bojni pripravljenosti in trdnejši moralnopolitični enotnosti. To je tudi ena izmed naših najpomembnejših nalog v prihodnje, saj smo revolucionarna armada, oborožena sila delavskega razreda in delovnega ljudstva v celoti.

KREPITEV BOJNE PRIPRAVLJENOSTI

Zveza socialistične mladine Jugoslavije v enotah in zavodih ljubljanskega armadnega območja se vedno bolj uveljavlja, saj je njena dejavnost usmerjena v krepitev bojne pripravljenosti naših enot. Mladinska organizacija ZSMJ izhaja iz idejnopolitičnih stališč in nalog organizacije ZK v JLA. Svoje delovanje usmerja zlasti v to, da bi utrdila prepričanje v možnost uspešne obrambe, v našo sposobnost, da premagamo slehernega napadalca, v razvijanje bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti, v ohranjanje revolucionarnih tradicij, mobilizacijo celotnega članstva in pripadnikov enot za odgovorno in dosledno izpolnjevanje vseh nalog v pripravah in vodenju oboroženega boja v skladu z zasnovo splošne ljudske obrambe, v razvijanje in krepitev moralnopolitične trdnosti vojaških kolektivov, v krepitev politične in varnostne budnosti in samozaščite, v razvijanje sodelovanja in skupnih akcij z mladino na terenu itd. Sem spada tudi obširen program idejnopolitičnega izobraževanja starešin, ki ga potrebujejo pri vsakdanjem delu.

Načelnik štaba poveljstva ljubljanskega armadnega območja general-podpolkovnik JOŽE OŽBOLT

Še in še bi lahko naštevali naloge, uspehe, želje in hotenja, ki so si jih v naši JLA zastavili v prihodnje. Prav pa je, da se ob tem ozremo tudi na letošnjo prehojeno pot in opozorimo na prispevek enot ljubljanskega armadnega območja, ki so ga vojaki in starešine prispevali k izgradnji naše države v letošnjem letu.

Enote ljubljanskega armadnega območja so letos zgradile 26 kilometrov novih cest, preuredili več kot 40 kilometrov cest, zgradili tri mostove, 43 kilometrov vodovodov, športne objekte v Mariboru, Postojni in Ribnici ter v Novem mestu!

Letos so pripadniki JLA porabili za spravilo letine 422 delovnih ur, za pogozdovanje Nanosa pa kar 18.000 delovnih ur. Nekaj več kot 6.760 vojakov in starešin je darovalo 2.532 litrov krvi, v enotah in zavodih JLA se je poklicno usposobilo za gospodarstvo naše države več kot 5.000 vojakov.

Za vsestransko sodelovanje in pomoč so civilni organi dodelili kolektivom in posameznikom iz JLA 166 diplom, 54 zahval, več kot 20 pismenih zahval, 16 pokalov in 11 plaket.

TONE URBAS

Naša armada praznuje letošnji praznik delovno. Taka — delovna je bila tudi vse leto.

Navadno si ob takih praznovanjih nazdravimo s čašo vina. Nazdravimo si tudi letos in trčimo s slavljenci. Izpijmo jo do dna, saj to je naša čaša svobode. In si jo znova nalijmo. Veliko nas je.

Koroški Slovenci danes

Venec sklenjenega ozemlja, ki je naseljeno s pretežno slovenskim prebivalstvom, se razteza med Smohorjem na zahodu in Labotom na vzhodu, v Ziljski dolini, Rožu in Podjuni; med Vrbskim in Osojskim jezerom ter severno od Velikovca pod Svinjo planino na območju Djekš; v Rožu in Labotu, med Dravo in Karavankami, v okolici Velikovca. Celovec pa je bil že od nekdaj duhovno in kulturno središče Slovencev (slovenske knjige, kulturne ustanove, društva, gimnazija). Ne samo Brižinski spomeniki in vrsta ljudskih pisateljev in pesnikov, pač pa tudi narodno blago — pripovedke, pesmi, šege in navade, noša in tipična narečja govore o stoletni tradiciji in melodiji slovenske besede, ki odmeva danes iz grl pevskih zborov.

Samo »nmav čriez jizaro, nmav čriez hmajnico« se podaš, in že se ti odpre pod vrhovi Dobrača, Kepe, Pece in Obirja valovita kotlina, preprežena s številnimi potoki, hudourniki in rekami, z več kot dvesto jezeri. Na morenah, terasah in dobravah vabi in priklepa gričevnat svet slovenskega gozdarja, kmeta, delavca, gostilničarja, trgovca, železarja, ki se tod bori za kruh, pravice dedov za družino in dom.

Podpredsednika Kluba koroških Slovencev v Ljubljani Marjana Reichmana sem našel na delovnem mestu direktorja ene izmed poslovalnic Slovenijalesa. Z umirjeno in odločno kretno mi je dal nekaj osnovnih podatkov, ki so me zanimali.

Koroški Slovenec Franc Matičič

Klub koroških Slovencev je bil ustanovljen po koroškem plebiscitu, ko so zavedni Slovenci, ki se niso strinjali z izidom, pribežali v Slovenijo. Tudi oče podpredsednika Reichmana je bil med njimi. Klub se ukvarja s kulturnimi derenine v rodu, etnični skupini na nekem ozemlju. In vsak problem, ki prizadene Slovenca v tem prostoru, je tudi naš problem, problem študentov.

— Ali bi mi lahko opredelili najaktualnejše probleme po zadnjih dogodkih v zvezi z bojem za dvojezične napise in...? — *Koroški Slovenci se morajo postaviti na svoje noge pri svojem celostnem narodnostnem razvoju (na ekonomskem, političnem, kulturno-prosvetnem in drugih področjih življenja). Matična domovina pa jim lahko predvsem moralno pa tudi materialno pomaga na poti k temu cilju. Koroški Slovenci morajo iskati glavno oporo pri nemško govorečih demokratih v Avstriji in v svetu, kajti narodnostni boj se tesno povezuje z bojem za splošna demokratična in človečanska načela. Le tako bodo koroški Slovenci dosegli internacionalizacijo in njihov problem bo postal tudi problem širše demokracije. Etnična skupnost se bo vključila ne glede na svojo številčnost v svetovni proces, ki zadeva tudi druge male narode, manjšine po svetu.*

S povečano demokratizacijo na vseh področjih življenja v Avstriji si bo lahko slovenska skupnost pridobila vse narodnostne pravice. Če se bodo uresničila vsa ta načela, se bo uresničil tudi koncept združene Slovenije v pomenu enotnega slovenskega kulturnega prostora.

Ekonomska odvisnost naših ljudi v Avstriji? — *V nadaljnjem procesu gospodarske menjave bi morala med Jugoslavijo in Avstrijo nastati gospodarska osnova za uresničenje teh zahtev. Tudi Avstrija je vključena v mednarodno gospodarsko skupnost in je dolžna spoštovati nekatere ekonomske zakonitosti.*

Kako sodelovati? — *Občni zbor Kluba zamejskih študentov v Ljubljani konec oktobra 1977 si je zadal nalogo, da poveže vse zamejske študente v Ljubljani in nato še drugod (v Mariboru) organizacijsko v klub, ki bi pomagal poleg reševanja osnovnih — študijskih, stanovanjskih in štipendijskih problemov organizirano proučevati tudi znanstvene temelje problematike narodnostnih skupnosti pri njih doma in analizirati položaj narodnosti v Jugoslaviji, da bi se znali boriti tudi za svoje pravice v domovini.*

Pri tem je pomembno, da pripadniki narodnostnih skupin v zamejstvu posvetijo veliko pozornost interdisciplinarnemu študiju te problematike. Tako bodo lahko ugotovili, kako se izražajo diskriminacijski ukrepi, vedel bo, kdaj lahko zahteva svoj jezik — pred uradi in na sodiščih — kdaj ima pravico zahtevati prevajalca. Od njegove zavesti pa je odvisno, da bo to tudi zahteval.

— V čem je delo Komisije za mednarodne odnose povezano s koroškimi vprašanji? — *Mi mladi se povezujemo predvsem z mladino, z učenci srednjih šol in študenti.*

— Ali greste tudi kdaj na vas, med delavce, med preproste ljudi? — *Moram reči, da takih načrtovanih srečanj do sedaj še ni bilo, vendar so spontane velike akcije v preteklosti skupno delo in množične manifestacije potrjujejo to potrebo. Povezujemo se predvsem s klubom slovenskih študentov na Dunaju, hodimo na seminarje, izmenjujemo mišljenja o narodnostnih problemih in medsebojnem sodelovanju (publikacije, delo univerzitetne konference), razpravljamo o študijskih vprašanjih. Druga oblika sodelovanja so okrogle mize, ki združujejo pred javnostjo predstavnike raznih področij, ki govore na skupne teme.*

Pred leti je izhajal Informator v angleščini, ki je opredeljeval narodnostna vprašanja Slovencev v Italiji, na Madžarskem (porabski Slovenci) ter v Avstriji. Ta Informator so sprejemale vse mladinske in študentske organizacije po svetu, in kmalu ga bomo začeli zopet izdajati...

IVAN CIMERMAN

javnostmi (nastopi pevskih zborov, razstave, literarni večeri in srečanja), pomaga študentom ob izdaji brošur, zbirk... Pokojni Janko Černut je do zadnjega diha tesno sodeloval z učitelji na Koroškem.

»Radi bi dobili klubske prostore v Ljubljani, kraj, kjer bi se zbirali in organizirano delali. V občini Ljubljana—Vič se nam obetajo prostori v začetku leta 1978. Tu bi moral najti prostor za svoje vaje tudi Koroški akademski oktet, zaposlili bi radi stalnega tajnika in odprli knjižnico. Naši rojaki, ki bi se ustavljali v Ljubljani, bi imeli kraj za razprave, sestanke, časopisni oddelek... Upamo, da bomo to ob izredni aktivnosti našega predsednika prof. dr. Boga Grafenauerja in tajnika Staneta Uršiča tudi dosegli.«

Iz Študentskega naselja se je razlegal smeh decembrskega večera, tisoče oken je nestrpno utripalo s svojo svetlobo.

MATIČIČ FRANCA, predsednika Komisije za mednarodne odnose pri Univerzitetni konferenci ZSMS, sem zalotil sredi gore zgodovinskih knjig. »Samo še danes sem predsednik,« mi je povedal za uvod.

— Vaša izhodišča za delo s koroškimi Slovenci? — *Slovenski kulturni in nacionalni prostor je enoten. Določajo ga jezik, zgodovina, občutek pripadnosti, tista notranja bistvena vez, ki ima ko-*

RESOLUCIJA, PREBRANA IN SPREJETA NA PROTESTNI MANIFESTACIJI 7. JULIJA V ŠENTJAKOBU:

Prebivalci Šentjakoba, ki smo danes postavili dvojezični napis za naš kraj, pojmujemo to našo akcijo kot protest proti nedemokratični odredbi v zvezi z dvojezičnimi napisi. Ta odredba je nastala proti volji vseh koroških slovenskih organizacij, proti odporu demokratičnega tabora v Avstriji in proti nedvoumnim predpisom avstrijske državne pogodbe. Odredba o dvojezičnih napisih omejuje naselitveni prostor koroških Slovencev na nekaj vasi in zaselkov in s tem zožuje veljavnost sedmega člena, ki je mišljen za celotno strnjeno dvojezično območje na južnem Koroškem.

Nadalje ugotavljamo, da tako imenovani zakon o " narodnostnih skupinah " nikakor ne ustreza demokratičnim načelom reševanja manjšinske problematike, nasprotno; ta zakon zožuje oziroma uničuje doslej priborene pravice in ga zato ne moremo smatrati kot nadomestilo za določila iz sedmega člena državne pogodbe, ki jamči koroškim Slovencem narodno enakopravnost, Avstriji pa status nevtralne in suverene države.

Krajevno vodstvo Zveze slovenske mladine Šentjakob, slovenski občinski odborniki in tukaj zbrani šentjakobčani zavračamo vladno odredbo o dvojezičnih napisih kot nedemokratično in obenem pozivamo vse svoje rojake, da tudi v drugih krajih v podeželjskih središčih, ki jih odredba ne upošteva, postavijo dvojezične napise kot znak protesta in da v tistih redkih krajih, kjer bo postavljen napis, ne dovolijo, da bi ga nam nesle šovinistične sile.

PROČ S PROTIMANJŠINSKO ZAKONODAJO!

SEDMI ČLEN - PRAVICA NAŠA!

VZGOJNOIZOBRAŽEVALNI ZAVOD, TOZD OSNOVNA ŠOLA DUŠAN JEREB SLOVENSKE KONJICE

razpisuje prosto delovno mesto
— učitelja matematike, PRU
Na voljo je garsonjera,
Nastop dela: 1. 2. 1978.
Pogoj: končana pedagoška akademija — smer matematika, fizika.
Prijavijo se lahko tudi aksolventi PA.
Pismene prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa.

ZA VSAK ŽEP: NOVA ŽEPNA KNJIGA

Da mora biti dobra knjiga vedno tudi draga, po svetu že dolgo ni več res. Tudi na Slovenskem so izhajale in izhajajo nekatere zbirke mehko vezanih knjig, ki so poceni, vendar omejene samo na eno zvrst, v glavnem na leposlovje.

Zanimanje sodobnega bralca pa je zelo široko: želi si vse več poljudno strokovnih, dokumentarnih, biografskih, vojno dokumentarnih knjig, priročnikov z vseh področij — skratka, tudi na Slovenskem je že čas, da dobimo v sodobni mehki vezavi in za nizko ceno moderno žepno knjigo, ki zadovoljuje vsa področja bralčevega zanimanja, od klasike do kuharske knjige.

NOVA ŽEPNA KNJIGA JE ODGOVOR SLOVENSKIH ZALOŽB NA TO ZAHTEVO ČASA

Sedem slovenskih založb ponuja najzanimivejše knjige iz svojih programov po izredno nizkih cenah.

Seliškar: Bratovščina Sinjega galeba	20 din
Kranjec: Lepa Vida Prekmurska	20 din
Kosmač: Pomladni dan	30 din
Lem: Nepremagljiva	40 din
Konsalik: Kirurginja	40 din
Tvoj otrok od A do Ž	40 din
Ivačič: Kuharska knjiga	50 din
Ellis: Ljubezen kot umetnost in znanost	50 din
Higgins: Orel je pristal	50 din
MacLean: Polarna postaja Zebra	50 din
Piekalkiewicz: Agenti, vohuni, vojaki	50 din
Remarque: Slavolok zmage	60 din

Te knjige, ki jim bo že čez nekaj mesecev sledil nov naslednji komplet z novih zanimivih področij, dobite na 200 prodajnih mestih v vsej Sloveniji, v večjih samopostrežnih trgovinah, večjih kioskih in v vseh knjigarnah.

POVPRAŠAJTE PO NOVI ŽEPNI KNJIGI, OGLEJTE SI JO!

**Tistim, ki bi radi imeli doma vse te knjige, dajejo slovenski založniki izredno priložnost:
12 knjig za enkratno nizko ceno 400 din. To priložnost lahko izkoristite samo tedaj, če izpolnite priloženo naročilnico in jo pošljete na naslov**

**ŽEPNA KNJIGA,
61000 Ljubljana, Šubičeva 3.**

NAROČILNICA: PD 2312

Nepreklicno naročam komplet 12 žepnih knjig za 400 din

PIŠITE S TISKANIMI ČRKAMI!

Ime in priimek: .....

Poštna številka: .....

Kraj: .....

Ulica: .....

Reg. štev. osebne izk. ..... kje je izdana: .....

Plačal bom po povzetju!

Podpis: .....

KJE TAKO ZANIMIVE KNJIGE ZA TAKO MAJHEN DENAR?

Po svetu

Prosti čas zbuja pozornost

Prosti čas dobiva v življenju sodobnega človeka vedno večjo vlogo, pozornost pa zbuja tudi v pedagoškem procesu. Letošnjega junija je bila v Stavangerju na Norveškem že tretja evropska konferenca o prostem času, tokrat posvečena socialnemu napredku in politiki prostega časa. Med bistvena vprašanja spada tudi odnos do prostega časa v vzgoji in izobraževanju. Ali je prosti čas le nekaj, kar je zunaj dela in pouka, ali je sestavina celotne človekove dejavnosti, skozi katero se lahko spletata tudi delo in učenje? Za nas je odgovor jasen: prosti čas je sestavina celovitega življenja, pa tudi vzgoje in zato nepogrešljiv dejavnik v vsestranskem razvoju osebnosti.

Ob tem pa se odpira še drugo pomembno vprašanje: kdo deluje v prostem času z mladimi in odraslimi? Ali potrebuje prosti čas čisto posebne ljudi, ki se poklicno ukvarjajo s prostim časom, ali je to le zadeva ljubiteljev različnih dejavnosti prostega časa, ki se ob delu in po delu rade volje ukvarjajo z mladino in drugimi v prostem času? Odgovor ni preprost.

Predsednik posebne strokovne skupine evropskega združenja za prosti čas in rekreacijo (ELRA), ki se izrecno ukvarja z vprašanji usposabljanja kadrov za področje prostega časa, profesor Nahrstedt, sicer predstojnik prve evropske katedre za pedagogiko prostega časa na Univerzi v Bielefeldu, je ugotavljal v svojem poročilu na konferenci, da so v različnih deželah različne razmere in tudi različna stališča. Skoraj povsod se najprej pojavljajo posebej šolani kadri za prosti čas na področju rekreacije. To se je primerilo tudi pri nas, saj Visoka šola za telesno kulturo v Ljubljani že nekaj časa izoblikuje diplomirane rekreatorje, višje rekreatorje in na krajših seminarjih rekreatorje, ki se ljubiteljsko ukvarjajo kot mentorji rekreacije. Da je tako, je razumljivo. Rekreacija je tisti del prostega časa, ki je potreben človeku za vzpostavljanje ravnotežja, porušenega z utrujenostjo, za sprostitev in osvežitev sil. To pa je koristno tudi za povečanje delovne storilnosti. V Ameriki, ki je v usposabljanju kadrov za prosti čas vsaj trideset let pred Evropo, so dolgo časa šolali predvsem kadre za rekreacijo in vodenje rekreacijskih parkov, zadnje čase pa že vse bolj negujejo tudi druge dejavnosti prostega časa in širše razvijajo študij prostega časa, tako imenovan »Leisure Studies«.

V Evropi lahko govorimo v glavnem o dveh vrstah poklicev na področju prostega časa: pedagoških in administrativnih. Prvi so tisti, ki se neposredno vključujejo v dejavnosti prostega časa in pomagajo mladim in odraslim, da take dejavnosti obvladajo in jih doživljajo; drugi pa so tisti, ki urejajo vse potrebno, da bi se ustvarile ustrezne možnosti za preživljanje prostega časa, denimo socialne, prostorske in ekonomske, pa se ukvarjajo s politiko, načrtovanjem, režijo in ponudbo za prosti čas.

Enotnih nazivov za take poklice ni. Med pedagoškimi poklici se pojavljajo različni nazivi, kakor npr. vodja prostega časa in pedagog prostega časa na Švedskem, animator in monitor v Franciji, vodja rekreacije, pedagog prostega časa in specialist za prosti čas v Veliki Britaniji, pedagog prostega časa, svetovalec za prosti čas in sodelavec v prostem času v Zvezni republiki Nemčiji, strokovnjaki za rekreacijo na Poljskem, kulturni delavec na Čehoslovaškem itd.

S posebnega vidika pa se ta vprašanja odprejo ob pojavu celodnevnih šol in drugih oblik podaljšanega bivanja otrok in mladine v vzgojno organiziranem okolju. V Nemčiji npr. poznajo skupnosti prostega časa in šole prostega časa za zunajšolske dejavnosti. Tudi v Jugoslaviji smo l. 1965 zasnovali v Zagrebu poseben center za zunajšolsko vzgojo. Toda problem je globlji. Vse bolj v ospredju je vprašanje, kako preplesti učenje in dejavnosti prostega časa, da ne bi z vzgojo poglabljali prepada med delom in prostim časom, ki ga je odprlo začetno obdobje industrializacije. Prav to zadeva pedagoške delavce, ki doslej niso bili usmerjeni v prosti čas. Zanimivo je, da je profesor Nahrstedt v svojem poročilu navedel, da so v Jugoslaviji dali najbolj dosleden odgovor. Takole je zapisal: »Dozdeva se nam, da so se doslej najbolj dosledno lotili problema pri centru pedagogike prostega časa v Mariboru, ko so na pedagoški akademiji kot prvi 1976-77 vpeljali osnove pedagogike prostega časa kot redno študijsko obveznost za študente vseh študijskih smeri.« (ELRA.: Solzialentwicklung und Freizeitpolitik. Bericht vom Wolfgang Nahrstedt. Stavanger-Norway, 1977, str. 82). Toda tudi v drugih deželah, npr. v Zahodni Nemčiji in Poljski skušajo usposabljati za prosti čas pedagoške delavce v šolah, andragoge in socialne delavce. Nemško strokovno združenje za prosti čas in rekreacijo je na posvetovanju marca 1977 v Bielefeldu sprejelo resolucijo, s katero poziva, naj v vseh kadrovskih šolah v Nemčiji uvedejo pedagogiko prostega časa.

Na Norveškem so menili, da je zdaj napočilo novo obdobje v razvoju izobraževanja kadrov za prosti čas, ki povzroča novo preusmeritev v celotnem sistemu vzgoje in izobraževanja kadrov za prosti čas, ki povzroča novo preusmeritev v celotnem sistemu vzgoje in izobraževanja. Od 1970 naprej se je namreč sprožila močna ekspanzija prostega časa. Poudarjena je bila potreba po drugačnih in obsežnejših možnostih za življenje v prostem času, po zavestnem načrtovanju in družbenem reševanju uresničevanju možnosti za prosti čas, po vsestranskem raziskovanju na področju prostega časa in razvoju problematike prostega časa v celotnem vzgojnoizobraževalnem sistemu. S tem v zvezi je zaživela zahteva po usposabljanju pedagoških in drugih delavcev za dejavnosti prostega časa, enakovrednih z drugimi koristnimi dejavnostmi. To pomeni, da se osebnost razvija vsestransko le tedaj, če vsebuje vzgoja tudi možnosti za vsestranske dejavnosti prostega časa.

Prvi tečaji za kadre na področju prostega časa so se začeli v Ameriki 1906, a že 1926 zasledimo enoletno šolanje. Tri leta pozneje so organizirali dveletno in triletno šolanje in šele 1960 se je pojavilo višješolsko izobraževanje strokovnjakov za prosti čas. V ZDA je bilo 1975 vpisanih na 345 središčih za prosti čas pri univerzah 34.000 študentov za študij prostega časa, na področju prostega časa pa je bilo že l. 1968 zaposlenih 200.000 šolanih strokovnjakov za prosti čas.

V Evropi so začeli bolj redno izobraževati kadre za prosti čas okoli l. 1950, čeprav zasledimo prve začetke l. 1921 na Švedskem. Trenutno deluje v Evropi, kakor je razvidno iz dokumentacije ELRA, 166 ustanov za izobraževanje delavcev na področju prostega časa.

V Jugoslaviji bomo to vprašanje nedvomno reševali skladno z našimi potrebami. Prosti čas je treba upoštevati v celotnem vzgojnoizobraževalnem procesu; zato je znanje o prostem času —pedagogiko prostega časa nujno sprejeti kot sestavino celotnega usposabljanja vseh pedagoških delavcev, v študij in prakso pedagoških akademij in drugih pedagoških šol, prav tako pa poskrbeti za ustrezne kadre v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnosti. Široko zasnovan program centra pedagogike prostega časa v Mariboru se je za sedaj uresničil le v prvem delu; na Pedagoški akademiji v Mariboru so uvedli osnove pedagogike prostega časa s prakso v študijskih programih za vse študente, vendar bo treba to še temeljito poglobiti in razviti.

Prosti čas je občutljivo področje, ki ga bo morala pozorno obravnavati širša družba in ga družno z delom spojiti v vzgojni smoter, da bi lahko uresničevali vsestranski razvoj osebnosti in aktivno samoupravno življenje vseh občanov.

RUDI LEŠNIK

Ameriški poskus organizirane filmske vzgoje

Children's Film Theater (Media center) je ustanova v razvoju. Je zametek resnega projekta medijskega centra za otroke. Temeljna naloga te ustanove je najti najbolj prikladna pota uvajanja filma v šolo. V osmih središčih raziskujejo, kakšne naj bi bile metode in oblike dela, da bi učinkovito vključili otroke (pa tudi malčke treh let) v proces filmske vzgoje in jih vzgojiti v gledalce, sposobne kritične presoje. V središču je redno zaposlena le direktorica Maureen Gaffney. Redno sodeluje še pet honorarnih sodelavcev, občasno, po potrebi pa še drugi strokovnjaki, ki se lotevajo poleg teoretičnega snovanja centra tudi mnogih delovnih nalog.

Temeljna naloga Children's Filma Theatra je posredovanje za otroke šolam, organizacijam in ustanovam, ki se ukvarjajo z vzgojo mladih. Filmi, ki jih posreduje ta organizacija so testirani na raznih projekcijah za otroke v javnih kinematografih, muzejih, knjižnicah in razredih. S tem želijo doseči, da bi ponujeni program ustrezal namenu.

Delo, ki so se ga lotili, je v ameriških okoliščinah izredno pomembno. Strokovnjaki obravnavajo gledalca od 3.-12. leta. V tem obdobju oblikuje otrok večino svojih navad, vendar pa državne ustanove zanj niso dovolj zainteresirane. Izjema je televizija, ki skuša svoj program delno prilagoditi najmlajšim. S tem delnim prilagajanjem pa se odpira neskončno brezno problemov, ki jih načenjajo komunikacijski procesi in manipulativni prijemi. Ti zahtevajo študij otroka — gledalca in filmov za otroka.

Raziskave, ki jih Children's Film Theater vodi v svojih osmih središčih, uporabljajo za to, ker v poklicni kinematografiji ni meril, ki bi ustrezala otroškemu gledalcu. Tudi tu veljajo zakoni tržišča. Tako so filmi namenjeni predvsem odraslemu, ki bo pripeljal otroka v kinematograf. Pomembno je predvsem, da bo odrasli zadovoljen, saj bo potem tudi otroka pripeljal v kino (beri kupil vstopnico). Producent in ustvarjalci filmov se ne sprašujejo, kdo bo film gledal in koliko je gledalec star. Ve se pač, da filmi o živalih, otrocih, družini in okolici zlahka najdejo pot do srca otroka in odraslega. Še bolje je, če je zraven še kanček pustolovščin in fantazije ali dokumentacije resničnega sveta.

Z raziskavami pa so v Children's Filmu Theatru ugotovili, da so tisti redki filmi, ki obravnavajo otroka v njegovem svetu iz njegovega zornega kota in ne odraslega, zanj tudi najbolj primerni. Upoštevali so otrokovo miselnost in dosegli visoko stopnjo zbližanja otroka s filmskim delom. Tako so spodbudili otrokovo ustvarjalnost. S tem pa vgradili tudi prvi kamenček odpora proti manipulativnim posegom o katerih je bil film zgolj sredstvo.

Direktorica Maureen Gaffney odklanja filme iz Disneyeve hiše in njej podobnih proizvodenj. Meni, da ti filmi poneumljajo otroka in razvrednotijo odraslega. Vsi filmi te vrste ponujajo tudi otroku obrazec nestrpnega odnosa do okolja. Življenje v njih je vojna za življenje ali smrt. V resnici je nekaj drugega. Treba ga je poslušati, dojeti v vsej njegovi razsežnosti. Pa tudi idilika, ki se ponuja v mnogih filmih in je otrok v življenju nikoli ne bo našel, ne more pripraviti človeka za življenje, za vključevanje v okolje.

Zanimivo je tudi, da v oblikah, ki jih iščejo za delo z mladimi, najdejo največ možnosti v moderni šoli odprtega tipa. Menijo, da je po projekciji vsakega filma potreben temeljit pogovor zasnovan na svobodni izmenjavi mnenj med učenci in učiteljem. Za to delo iščejo predvsem odprte, strpne, svobodne učitelje. Te pa najdejo le v šoli, ki deluje zunaj ustaljenega sistema. Spet izkušnja, enaka mnogim evropskim, ki potrjuje, da je filmska vzgoja šolski predmet prihodnosti, ki ne bo podrejen razlagam in ocenjevanju temveč bo s svojo prisotnostjo razvijal ustvarjalno osebnost. O vsem tem razpravljajo na mnogih simpozijih, ki jih organizira Children's Film Thetaer.

MIRJANA BORČIĆ

Obiskali smo MADŽARSKO

Zgledno urejena šola

Tesno sodelovanje in skupna prizadevanja Pedagoške akademije v Mariboru in Visoke pedagoške šole v Szombathelyju so se ponovno potrdila ob nedavnem delovnem obisku mariborske delegacije na Madžarskem.

Letošnjega 6. in 7. decembra smo bili profesorji Pedagoške akademije Maribor gostje prijateljske Visoke šole na Madžarskem. Delegacijo, ki jo je vodil direktor VTOZD predmetni pouk dr. Borut Belec, so tokrat sestavljali profesorji specialnih didaktik različnih strok na pedagoški akademiji in ker začenjamo oblikovati metodiko na naši akademiji, se nam je pridružila še vodja naše knjižnice.

Pomembna naloga delegacije je bila pripraviti program dela obeh šol za l. 1978, glede na mednarodno pogodbo. Še nadalje bosta obe pedagoški šoli skrbeli za organizacijo lektorata slovenskega ali madžarskega jezika s stalnima lektorjema v Mariboru in Szombathelyju, še nadalje bodo delovne izmenjave učiteljev obeh šol, sodelovanje zlasti oddelkov za likovni pouk (z organizacijo terenskega dela in razstav), izmenjavo študentov ipd., na novo pa je bilo letos sklenjeno, da bo naloga obeh pedagoških šol izdati učbenik slovenskega ali madžarskega jezika ter priročnik za popotno rabo v obeh jezikih. Pogodba bo podpisana konec decembra v Mariboru, ko bo delegacija iz Szombathelyja vrnila obisk.

Srečanje je bilo izrazito delovno in za vse, kar bi si lahko ogledali in kolikor bi lahko izmenjali izkušnje, prekratko. Na hospitacijski osnovni šoli so pripravili tamkajšnji kolegi uspele vzorne nastope s področja matematike, likovnega pouka in glasbe. Občudovali smo vzorno urejeno vadnico, opremljeno s sodobnimi pripomočki, predvsem pa z uporabno urejeno šolsko televizijo.

Svojevrstno doživetje je bil pouk slovenskega jezika. Naša lektorica poučuje letos poleg slovenskih študentov iz Porabja (letos je žal le eden) prvič tudi skupino 18 Madžarov, ki se ob ruščini (za poučevanje le-te se usposabljajo) učijo še slovenščino. Ura, ki smo se je udeležili, je bila komaj šesta po vrsti, vendar so študentje pod skrbnim in veščim vodstvom naše lektorice že dojeli osnove slovenske fonetike in si pridobili že nekaj besednega zaklada, tako da skoraj ni bilo treba tolmačiti pozdravnih besed našega direktorja. Zaželeno je, da bi si takšno znanje slovenščine osvojili tudi učitelji vseh predmetov, ki poučujejo na šolah v Porabju, in seveda vzgojiteljice v vrtcih.

Prijetno doživetje, tako za vse nas iz Maribora kakor tudi za učitelje in študente-likovnike — domačine, je bilo odprtje razstave likovnih del, nastalih letos poleti na Remšniku, kjer so skupno delali na terenu učitelji in študenti obeh pedagoških šol. Začetek razstave je bil slovesen, s prisrčnimi nagovori zastopnikov obeh prijateljskih akademij, obenem pa je bilo čutiti prisrčno razpoloženje in tudi ponos vseh nad uspelimi, občudovanja vrednimi umetniškimi slikami.

Za nas poučen je bil ogled nastajajoče medioteke na Visoki šoli v Szombathelyju ter laboratorijev za izobraževalno tehnologijo in studio. Vse aparature že delujejo. Iz laboratorija lahko sočasno prenašajo pet programov po interni televiziji z video kaset v osem učilnic; v studio snemajo učne ure; tukaj se pripravljajo študenti na svoje nastope in se uče ravnati z najrazličnejšimi avdiovizualnimi aparati, ki jih potrebujejo pri pouku. Na voljo je kartoteka s posebnimi podatki o diapozitivih, magnetoskopskih in nagnetofonskih trakovih, o že izdelanih pripomočkih na folijah za grafoskop itd. Odlično organizirana enota, v kateri delajo pod vodstvom pedagoga sami tehnični strokovnjaki (vseh je 20), ki so vsak čas na voljo učiteljem in študentom. Vsak študent se med študijem — dva semestra — seznanja z izobraževalno tehnologijo, iz tega področja pa lahko tudi diplomira. Videli smo odlične diplomske naloge študentov, ki vsebujejo podroben opis in tudi izdelavo vseh pripomočkov za obravnavo kake snovi izbranega predmeta. Grafoskopske presojnice, diapozitive idr. je izdelal diplomant sam. Prikazali so nam snemanje učne ure na video kaseto, filme za pouk različnih predmetov, pokazali, kako prenašajo posnetke v učilnice, ter predstavili skupino in individualno delo s študenti. Ali bomo tudi mi v novi zgradbi imeli take ali vsaj podobne možnosti za izobraževalno tehnologijo? Ali bomo tudi mi za zgled, kako naj bi bila urejena šola?

Drugi dan smo si ogledali Center za izobraževalno tehniko v Veszpremu, ki je ustanovljen za vso Madžarsko in za katerega ima ogromno zaslug rektor szombathelyjske Visoke šole. Pod njegovim vodstvom in z njegovim prizadevanjem so ob pomoči UNESCO ustvarili občudovanja vreden center. Marsikaj šele nastaja, vendar delujejo že učilnice za seminarje, kjer je možno snemati ure, kamor lahko posredujejo magnetoskopske posnetke ipd. V celoti dela oddelek, kjer izdelujejo pripomočke za posamezne učne ure: slikovno gradivo (diapozitivi) s spremno besedo, kombinacije radijskih ur s slikovnim gradivom, izdelava skic na grafoskopskih prosojnicah itd.; to so nam tudi predvajali. Gradivo za vsako uro izdela delovni team strokovnjakov pod vodstvom pedagogov-metodikov, nato ga preizkusijo na nekaterih šolaj, dopolnijo, popravijo itd. Tako imajo pripravljenega gradiva že za okrog 1200 šolskih ur različnih predmetov. Tukaj vse gradivo tudi razmnožujejo in razpošiljajo na šole. Oddelek za knjižnico ima stalno razstavljene novosti, tukaj so prostori, kjer lahko obiskovalec nemoteno dela (in tudi drugih ne moti) ob televizorju, magnetofonu ipd. Tukaj je tudi osrednja kartoteka, ne samo knjižna, ampak za vse gradivo, ki je na voljo s področja izobraževalne tehnike. S posebnimi prospekti sproti obveščajo šole o novostih. Težko in preobširno bi bilo podrobno opisati vse, kar so nam prijazno razkazali. Iz Veszprena smo odhajali z željo, da bi si lahko še kdaj natančneje in dalj časa ogledali, predvsem pa z željo, da bi imeli tudi pri nas v Jugoslaviji vsaj nekaj podobnega in, čeprav v skromnejši obliki, tudi v naši novi zgradbi. Organizacijo šolskega pouka bo treba še nadalje razvijati, tako kot zahteva sodobna tehnologija — ne le s prikazovanjem možnosti v besedah, ampak tudi v praksi.

MIRA MEDVED

REPUBLIŠKI ODBOR RDEČEGA KRIŽA
Založba, Ljubljana, Mirje 19

Pedagoškim delavcem priporočamo poljudnoznanstveno literaturo s področja vzgoje in izobraževanja za zdrav način življenja in dela:

BROŠURE:

Preprečujmo nesreče in naučimo se pomagati (priročnik za 20-urni tečaj PP)
Prva pomoč za pouk v osnovnih šolah (priročnik za učence osnovnih šol)
Alkoholizem (priročnik za višje razrede osnovnih šol)
Spolna vzgoja — načrtovanje družine
Higiena bivanja zunaj naseljenega kraja
Pomagajmo ogroženi naravi — brošurica za MČ
Brošurica GARJE
Brošurica KOLERA
Brošurica »Pljučni rak na koncu cigarete«
Almanah — 20 let letovišča RKS Debeli rtič

ZLOŽENKE:

Krvodajalstvo
Higiena na vasi — pitna voda
Nesreče na vasi — 3 pomočniki
Da bo naš dom varen
Če že moraš kaditi
Garje
Kolera
Steklina
Za lepši svet
Tuberkuloza
Kjerkoli ste vi — so tudi stari ljudje
Negovani zobje

SLIKANICE:

Za varno pot
Alkohol ni za otroke
Nikoli — boj proti kajenju
Kaj vse že zmoreva
Za malo dejanj veliko zdravja

PLAKATI:

O higieni (serija 11 plakatov)
6 dobrih navad za zdravje zob
Začetek in konec (boj proti kajenju)

Flanelograf o spolni vzgoji

Navedene učnovzgojne pripomočke si lahko preskrbite pri Občinskih odborih Rdečega križa in krajevnih organizacijah Rdečega križa. Cene so simbolične.

Založba RO RKS

Zakaj o medvedkih

V bifeju na sončni strani ulice sem srečal znanca, pisca humoresk. Křepil se je z vodkami, levica pa mu je mirno počivala na boku oble plavolaske.

»Veš, urejam humoristično stran pri Nadkulturnih podvprašanjih,« je rekel namesto pozdrava. »Boš kaj napisal zame?«

»Ohoho,« sem debelo zazijal, »pa ne da si tovariši pri tem časopisu upajo objavljati celo humor. Do sedaj smo v Podvprašanjih lahko prebirali izključno prispevke, kot na primer Nekulturna kulturnost objektivnih subjektivnosti in podobne. Veš, da bom z veseljem sodeloval!«

»Ampak nič pisanja o seksu, da se razumemo,« je pomežiknil, češ, dobro te poznam! »Zelo so občutljivi za, kako bi rekel, banalne teme, v sosvetu revije je pa tudi tovarišica Cica Mica, saj veš katera....«

»Potemtakem tudi satira na temo kulturnih deviacij odpade, kajne?«

»Seveda. In nobenih namigovanj na koristolovstvo v založništvu, lepo prosim. Če seveda hočeš, da ti bom kaj objavil...«

»Kaj pa satira na gospodar....«

»Ni govora! Konkretno sploh ne, mogoče, ampak skrajno previdno tako, na splošno...«

»Najbrž ni zaželena tema tudi, hm, no, saj veš...«

»Jasno! Vidi se, da si pameten dečko! Napiši kaj do ponedeljka, velja?«

Napisal sem tri prispevke: sijajno humoresko o prodaji paprik, deset krutih aformizmov na temo Jesen je, listje pa kar pada in odločno, žgočo satiro z naslovom Zakaj medvedki tako radi ližejo med. Zlasti tisto o lizanju medu je bila ena sama špikajoča, napredna in ostra satira. Naj se vidi, kaj vse si upamo, mi, pogumni satiriki!

JOŽE J. PETELIN

Aforizmi

Zgodovinarji morajo biti zelo dobri kirurgi časa.

Zgodovinske napake delajo samo zgodovinske osebnosti in zgodovinarji.

Kolektivna odgovornost je isto kot kolektivno očetovstvo.

Predlagam, da se uvede davek na šund tudi za gole besede.

Bil je sit samega sebe, ker je moral vedno goltati svoje besede.

Sizifizmi

Izbrani lahko izbirajo

Neumen kmet ima debel krompir, pameten pa službo v mestu.

Nekoč so za uslugo stisnili — ROKO, danes stisnemo V ROKO.

Poznam nekoga, ki mu samo človeška podoba kazi pasje življenje.

Nekateri so zvodeneli — pili so vino!

Tudi na majhnih lovorikah se da na veliko spati.

MILAN DEDIĆ

Mali slovar tujk za vsak dan

I. nadaljevanje

Diplomat — človek, ki zelo redko govori, kar misli.

Eksport — ime podjetja, ki izvaža delovno silo in uvaža pridelke prav te delovne sile.

Ekvilibrist — umetnik v iskanju ravnotežja, ki se drži na zelo visokem položaju kljub nedokončani osemletni ekvilibristični šoli.

Grafolog — strokovnjak, ki lahko prebere značaj samo tistih, ki so pismeni.

Gurman — oseba, ki v enem dnevu poje tisto, kar je žena ves teden kuhala.

Harakiri — vrsta samomora, ki ga izvedemo z nožem in vilico.

Herkul — v starih časih ime za huligana, ki vse probleme ureja s pestmi.

Karavana — potujoče krdelo naših trgovcev, ki nakupujejo po svetu.

Slovarček piše:
J. MRKALJ-KADMUS

SATIRA IN HUMOR

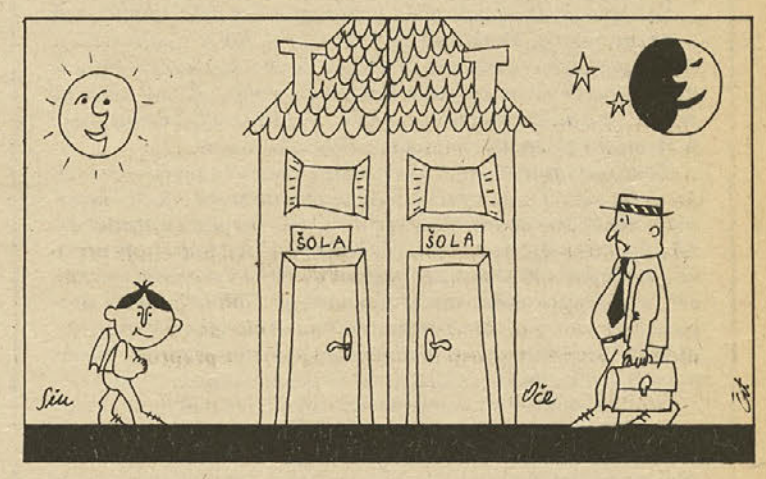

Vsi smo čebele

ali plačilo po delu

Čebelice v zbornici so prenehale zbirati med duha.

V zraku visi plačevanje po delu, novo novo leto.

Ravnatelj: »Kakovost učiteljevega dela merimo s smotrno izrabo delovnega časa, z učinkovito izrabo učnih pripomočkov, s prihranki pri učnem procesu in z izvirnostjo izumov, izboljšav, skratka, z ustvarjalnostjo. Po strokovni zahtevnosti delimo delovno silo na osem delokrogov. V prvi delokrog spadajo enostavna in vsakodnevna dela, ki jih opravljamo s preprostim orodjem ali brez....«

Pomočnik ravnatelja: »Zadnji, osmi delokrog zavzemajo magistri, doktorji znanosti in visoko misleči strokovnjaki. V to ...tako rekoč svetišče... šolmaštri ne vstopajo. Mi bomo začeli s peto skupino bolj zahtevnih delokrogov. Vzemimo naše tehnično osebje. Snažilka Mica... s preprostim orodjem, vsak dan.... Vendar moramo vedeti, da vpisuje včasih grafikone, primerja ocene, daje predloge. Ta ustvarjalna dela jo samoupravno dvignejo za dva delokroga više in....«

Profesor telovadbe: »Tudi pri mojih prostih vajah so preprosta, mehanično ponavljajoča se dela. Vendar moram imeti pred očmi ves psihofizični razvoj današnje generacije, vse faze biopsihosociomuskularnega razvoja, posebnosti, način prehrane; telo je posoda duha in duh... duh se lahko vzpne do devetega delokroga...«

Profesor tehničnega pouka: «Vse obrtniške spretnosti združevati v enotnost različnih orodij, tekati za lesom, za kovinskimi odpadki, nositi dinamo s svojega kolesa v šolo, svojo žago, svoje svedre... Nato pa slediti ob večerih znanosti in tehniki, imeti doma svoj laboratorij — kajti tovariši — znanost me lahko čez noč prehiti. Samoumevno... spadam v osmo skupino.«

Slavist: »Videl povsod si, kak'iščejo dnarje, kak'se klanjajo zlatmu bogú... Zelo zahtevna ali visoko zahtevna dela lahko opravlja samo človek, ki je moralno čist, etično jasen in brez madeža v svoji pedagoški osebnosti, ki se odpoveduje osebnemu na račun splošnega, družbenega.... Literarni krožki trajajo do desete ali enajste... Gibek sprelet po evropski literaturi.... primerjava stilov... odvračanje nizkih nagonov, ki so vdrli na polje večnih vrednot... Kot v Dantejevem peklu presegam tudi deveti delokrog...«

Matematik: » Ena sama formula je genialna kaplja v jezeru vaših besed. Da dojameš Einsteinovo kvantno teorijo, ti ni treba kvantati. Razporejanje, koordiniranje, nadzorovanje, vse, kar omenjate, je vključeno v neznanke. Tudi kvadratni koren iz gostobesednosti je izračunljiv...«

Tajnica: » Če bom s kuhanjem kavice lahko vplivala na delovanje vaših genialnih možgan, bom zadovoljna z najnižjo skupino. Vaših priprav za inšpektorja pa vam ne bom več tipkala, da veeeste...« In seže po robček, z robčkom k očem.

Sunkovito se odpro vrata in v svetlo pološčeno zbornico plane hišnik: »Poplava! Dva radiatorja sta počila. Peta c, šesta a, voda teče v tajništvo, kaplja v 2 b. In s preprostim, mehanično ponavljajočimi se kretnjami je končal sestanek. Posegel je v vse delokroge.

IVAN CIMERMAN

Slovo od mladosti

Preden vstopim iz predsobe življenja skozi čvrsto obokana vrata v zrela srednja leta, mi dovolite, da napravim analizo, zakaj sem sploh hodil v šolo.

V prvi razred osemletke sem šel, ker sem moral in zaradi ljubezni do fižolčkov, ki smo jih seštevali in odštevali pri računstvu. V petem razredu so me v šoli najbolj mikale dolge kite plavolase Metke, ki je sedela pred menoj, čeprav ne tajim, da sem imel nagnjenje tudi do slovenščine in spoznavanja družbe. V zadnji razred osemletke me je z vso silo gnal nekakšen čuden odnos do Mire, ki sem si jo med šolskim letom upal trikrat prijeti za roko, dvakrat objeti prek ramen, enkrat pa sem ji, ves rdeč in poten, z rdečim flomastrom narisal srček na hrbtno stran dlani.

V prva dva letnika srednje šole me je čvrsto gnala trda očetova roka, ki je postala posebno krepka tedaj, ko sem zaradi neke Lenke šprical dva dni pouka. V tretjem in četrtem letniku sem se osvobodil očetovih pritiskov z vrha, sam sem mu zrasel čez glavo. Gonilnih sil, ki so me priganjale v šolo, pa je bilo več: najrazličnejše Metke, ki jih na ekonomski srednji šoli nikoli ne manjka, pivo in cigareta s prijatelji po končanem pouku in konec koncev kakšen cvek, ki ga je bilo treba popraviti.

Na fakulteto za novinarstvo me je prignala želja, da se kar najbolje spoznam s svojo večno ljubeznijo — z novinarstvom. No, vinarstvom... Pa smo se učili vse kaj drugega, samo novinarskega pisanja ne. Zato sem v tretjem letniku prenehal hoditi na predavanja, kar pa ne velja za izpite, ki sem jih po vrsti opravil kot iz-pite, kot se temu lepo reče.

Zdaj sem že v službi. Kolegi mi svetujejo, naj kar lepo pozabim, kar so me (na)učili v dobrih šestnajstih letih, kajti »praksa, praksa, dragi kolega« nekaj velja! Sicer pa sem od njih že trikrat slišal, da sem še vedno »zajček, puhasti zajček«. Prepričan sem, da ne bom nikoli odrasel v velikega zajca, kajti za te v našem novinarstvu ni prostora. Prostor je le za pridne mravlje in v prihodnost zazrte leve. Pa ne salonske!

JOŽE J. PETELIN

SOZD MERCATOR, n. sub.o.
TOZD GROSIST, n. sub. o.
Ljubljana, Aškerčeva 3, tel.: (061) 21-812

Mercator

VAM PRIPOROČA:

ŽIVILA:

	Mere ovojnine
jedilno olje	25/l
jedilna mast	20/l
navadna margarina 1/4	10 kg
surovo maslo 1/4	
mleti sladkor	50/l
kristal sladkor	50/l
sladkor v kockah	25/l
mehka moka 400 B	25/l
mehka moka 400 B	25/l
ajdova moka 1/1	24 kg
koruzna moka	50/l
zdrob-polenta 5/1	20 kg
pšenični zdrob	45/l
fidelini rezanci-jajčni za juho	20/l
špageti-jajčni	20/l
makaroni-jajčni	16/l
polžki-jajčni	30/l
svederčki-jajčni 1/2	10/1
rižek-jajčni 1/4	5/1
zvezdice-jajčne	20/l
krpice-jajčne	25/l
riž, domači ali uvoženi	50/l — 100/l
ješprenj	25/l
fižol češnjevec	50/l
fižol cipro	50/l
fižol gradiščanec	50/l
fižol uvoženi, enobarvi	50/l
ovseni kosmiči 400 gr	24 kg
kaša	25/l
mleko v prahu polmastno	25/l
mleko evaporirano 400 gr	48 doz karton
mleko kondenzirano 500 gr	48 doz karton
šalet sir zdenka	100/l škatel
sir parmezan	8 — 16 kg hleb
sir gauda	pribl. 8 kg
sir edamec	pribl. 2 kg
sir trapist	pribl. 3 kg
sir emental	pribl. 60— 90 kg hleb
sveža jajca, A, S, C, B	350 kosov
kvas od 1 kg naprej	—
marmelada: sliva, mešana, marelica	10 do 13 kg
breskva, šipek 1/1	12 do 24 doz
kompoti: marelica, breskva, sliva, višnja, hruška 5/1	6 doz kart.
grah 5/1	6 doz karton
stročji fižol 5/1	6 doz karton
fižol v zmju 1/1	24 doz karton
paradižnik	5/1
gorčica	5/l
vinski kis	20/l
kava proja 5/l, divka 5/l, franck 5/l	
kava mleta, prava in v zmju	
čaj šipek, kamilice (30 gr — 40 kom.)	20/l
acitron	1/l
salama 1/l	20/l
čajna salama	
šunka v dozi	5/l
delikatesna slanina	5/l
mesni narezek 150 gr	
pašteta 100 gr	
kislo zelje	25/l
kisla repa	25/l
suhe slive	
rozine	15/l
oranžada	10/l
malinovec	10/l
med 25 gr	50 gr
sardine	1/l
orehova jedrca	6 — 12 kg
paprika RI	1/l
mleti črni poper	1/l
zelena 12 gr	koz. 25
mleti muškat oreh	1/1
majaron	1/1
lovor	1/l
mleta kumina	1/l
janež 10 gr	80 kom.
jedilna soda 40 gr	120 kom.
puding	1/l
smetana v prahu 35 gr	25 kom. karton
vegeta	2/l
pecilni prašek	1/l 100 vrečk
vanilij sladkor	1/l 100 vrečk
mleti cimet	1/l 100 vrečk
nageljnove žbice 10 gr	100 kom.
mleta čokolada	5/l
vafel vseh vrst 1/2	10 kg karton

PRALNE PRAŠKE, SNAŽILA IN RAZNO:

pralni praški Tom, Rio, Faks itd., 20/l, Vurlo	30/l
varekina 1/l	24/l
vim 1/2	28/l
cet, bis	50/l
parketna pasta	12/l
žične gobice	50/l

WC snažila, toaletni papir, metle, ribarice, šroparice, predpražniki, vžigalice;

STANDARDNO INDUSTRIJSKO BLAGO:

ŠOLSKE POTREBŠČINE:

— zvezki, svinčniki navadni in kemični, nalivna peresa, čmila, tuši vseh barv, risalni bloki, barvice suhe, vodne in tempera, šolski čopiči, flomastri, selotejp, zvezki barvastega papirja, krep papir, zavijalni papir, šestila za osnovne šole, trikotniki in ravnila, navadna in barvasta kreda, črtani in nečrtani pisalni papir, nalepke, lepila, škarje, ostrila za svinčnike, radirke trde in mehke, beležnice, šolske torbe, peresnice, denarnice za drobiž;

GOSPODINJSKE POTREBŠČINE:

— mešalci, sokovniki, vsa posoda, ki je na tržišču, jedilni pribor, pladnji, plastična posoda, ki je na tržišču, razne vrste PVC krp in gob, prti za šolske jedilnice, brisače različnih velikosti;

TELOVADNE POTREBŠČINE:

— telovadne copate, dresi in trenirke, badminton, pin-pong žogice, različne žoge za za igranje, smučarke čepice;

PREDMETI OSEBNE NEGE:

— glavniki, zrcala, krtače, kozmetika, ki je na tržišču, toaletna mila, spreji, mila za britje, zobne paste in ščetke, šivalni pribor, sukanci in svile, šivanke, naprstniki, igle pletilke in kvačke, volna;

SREDSTVA ZA ZAŠČITO PRI DELU:

— delovne halje, predpasniki in zaščitne rokavice.

Če želite, vam pošljemo ponudbo s podrobnejšimi informacijami o ceni, kakovosti, rokih dobave in drugem.

Dva obraza solidarnosti

Brez solidarnosti ni mogoče razviti dobrih medčloveških odnosov: bolnik bi shiral, dojenček ne bi preživel, šibkejši bi se spreminjal v sužnja pred močnejšim. Skozi solidarnost se kaže človečnost, ki ni prirojena. Šele z upoštevanjem solidarnosti požlahtnimo delo v humanega urejevalca medsebojnih odnosov.

Solidarnost je socialistična vrednost, ki se šele razvije prek ustrezne vzgoje. Praktično se kaže takrat, ko si ljudje medsebojno pomagajo v težavah in stiskah. Šole v Jurovskem dolu še ne bi bilo, če se ne bi ljudje križem Slovenije odzvali klicu na pomoč. Ne da bi bili česarkoli krivi, bi tisti kmečki otroci ostali prikrajšani za enakovrednejši vsestranski razvoj.

Toda solidarnost je tudi to, če učenci v razredu zavedno molčijo, ko bi učitelj rad odkril krivca za razbito steklo. Kako nepomembno in neskončno malo vredno je razbito okno v primerjavi z lepo, dragoceno novo šolo! Malenkost, ali se splača vznemirjati? Pa ni tako! Otrokova zavest še socializira ob majhnih stvareh, ob živih medsebojnih stikih vsakdanjega. Solidarnost, ki se je pokazala ob posoškem potresu, je veličastno vidna in zgledna, zajela je ljudske množice. Solidarnost, ki se pokaže ob sošolčevi nesreči v razredu, je doživetje, ki se učencu morda še bolj občutno zasidra v zavest, ker je bil pri tem doživeto aktiven. Vrednost solidarnosti ostaja vseeno relativna. Odvisna je od vrednosti motiva, koliko je le-ta usklajen z vzgojnim smotrom samoupravne družbe. Solidarnost samo po sebi doživlja tudi učenec, ki je opazoval tatinsko tolpo pri dejanju v šoli, pa solidarno molči, ker jih noče »izdati«.

Z vzgojo je treba odpravljati dvojni obraz solidarnosti. To je mogoče le tako, da je v življenju šole, v bližnjem okolju čimveč priložnosti za zdravo doživljanje solidarnosti. Takih življenjskih priložnosti ne manjka, ni jih treba za lase privleči. V Podčetrtku učenci vsak dan obiskujejo osamljene starejše ljudi. Spotoma v šolo ali iz nje se ta ali oni ustavi pri kajžici nad Olimjem, kjer samuje njihov »deseti brat«, pa pogleda, če je še zdrav, če ima pripravljeno kurjavo, če mu je treba kaj prinesti iz trške trgovine. In to je življenjska solidarnost. Če bodo učenci lahko doživljali take vzgojne izkušnje, potem bodo tudi dosti globlje dojemali mednarodno solidarnost, ki je pogosto videti tako abstraktna. Če pa učenci doživljajo pretežno drugačno solidarnost, naperjeno proti odtujeni šoli in odtujenim učiteljem, pa je vprašanje, ali bodo zmogli razviti zavest o zdravi človeški solidarnosti, ki naj bo med enakovrednimi ljudmi.

Tudi učenec, ki ne zmore doseči najboljših učnih uspehov, je človeško enakovreden, le solidarno mu je potrebno pomagati, toda ne pri izmikanju ob šolskih dolžnostih, temveč pri razvijanju ustrezne samozavesti, samospoštovanja ter zaupanja v lastne moči, da bo zmogel premagovati ovire in stiske in doseči smotre, ki jih cenijo součenci, učitelji in družba. Včasih so učitelji prehudo neobčutljivi za drobna doživetja solidarnosti, pa ostajajo še velika dejanja množične solidarnosti manj uporabljena v vzgojnem procesu. Otrok doživi veličastno nekaj, kar morda odrasli niti ne opazi, toda ravno tisto drobno je lahko pristna izkušnja, zasidrana v zavest s pametjo in čustvom.

Tudi praznovanje novega leta, srečanje z dedkom Mrazom je doživetje, kjer solidarnost lahko pokaže sončni in senčni obraz. Naj v novem letu kaže samo tistega pravega, človeško osrečujočega!

RUDI LEŠNIK

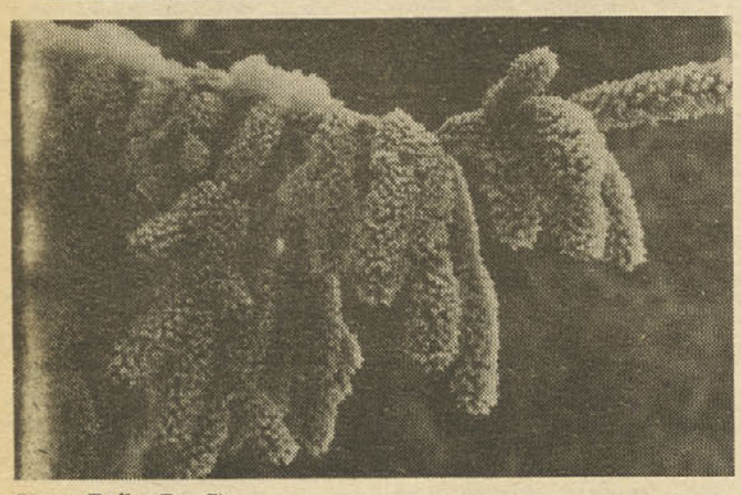

(Foto: Rajko Ranfl)

Želje, načrti in resničnost

Smo na koncu leta 1977. In tako kot vsa leta doslej tudi tokrat razmišljamo, kaj smo dosegli, katere želje in načrte smo uresničili in katerih ne.

Kaj naj v tem trenutku povemo o vzgojnovarstveni dejavnosti, kako naj opišemo prizadevanja delavcev na tem področju, da bi bila ocena pravična in objektivna?

V letu 1977 smo si želeli:

— da bi lahko vključili v vzgojnovarstveno dejavnost čim več otrok

— da bi čimbolj izenačili možnosti za predšolsko vzgojo vseh otrok ne glede na to, kje živijo, ali so njihovi starši zaposleni ali ne

— da bi bila naša predšolska vzgoja čim boljša, zasnovana na najnovejših znanstvenih spoznanjih in uresničevana s strokovnostjo, dobro voljo in ljubeznijo do otrok

— da bi se vzgojnovarstvena dejavnost globoko zasidrala v krajevni skupnosti

Kaj smo dosegli in česa nismo?

Odprli smo 4000 novih mest v vzgojnovarstvenih organizacijah. Približno 25.000 staršev odhaja odtlej na delo brez skrbi za varstvo, varnost in vzgojo otrok, v času, ko so zaposleni. 51.000 predšolskim otrokom je zagotovljeno varno in radostno otroštvo, dane so možnosti za vsestransko vzgojo. To je velik dosežek, še posebno zato, ker je bila več kot polovica novih mest v vzgojnovarstvenih zavodih zgrajena s prispevkov staršev in organizacij združenega dela. Varstvo in vzgoja predšolskih otrok torej nista več zadevi samo staršev, temveč nas vseh, združenega dela in celotne družbe. Zagotovljeno je torej, da bomo še vnaprej tako pospešeno razvijali to dejavnost in postopno zadoščali potrebe.

Vrata vzgojnovarstvenih organizacij so se v preteklem letu še bolj na široko odprla za vse predšolske otroke iz krajevne skupnosti. V vzgojne programe za vse petletne otroke v Sloveniji, cicibanove urice, potujoče vrtce v še tako oddaljenih zaselkih, male šole ter številne prireditve in praznovanja je bilo vključenih okoli 30.000 predšolskih otrok. Vzgojnovarstvene organizacije postajajo torej resnična središča predšolske vzgoje za vse otroke in nepogrešljiva sestavina sistema vzgoje in izobraževanja, ki je globoko zasidrana v krajevni skupnosti.

Dejavnost in vloga staršev pri oblikovanju in uresničevanju programov vzgojnovarstvenih organizacij ter programov varstva in vzgoje v krajevni skupnosti in občini se zelo utrjujeta. Množično obiskani roditeljski sestanki, aktivni sveti staršev in delegacije staršev v svetih vzgojnovarstvenih organizacij to ugotovitev samo potrjujejo.

O vzgojnoizobraževalnih uspehih bi lahko največ povedali starši in učiteljice prvih razredov osnovne šole. Veliko bi nam povedal tudi pogled skozi okna vzgojnovarstvenih zavodov: sproščeni otroci, vsestransko aktivni in delovno disciplinirani, vedoželjni in ustvarjalni, torej stanje, ki ga je mogoče doseči z veliko prizadevnostjo, požrtvovalnostjo, strokovnim znanjem in željo po nenehnem poglabljanju in strokovnem izpopolnjevanju. Naj nas ne začudi podatek, da je vsaka slovenska vzgojiteljica v preteklem letu sodelovala na enem ali dveh seminarjih, da nekaj deset vzgojiteljic študira ob delu na pedagoških akademijah za vzgojiteljice v sosednji republiki, in da vzgojiteljice nenehno iščejo in ustvarjajo novo; to so dokazale na razstavi »Vzgojiteljeva ustvarjalnost«, kjer je sodelovalo več kot sto vzgojiteljic.

Še in še bi lahko govorili o drobnih opravilih, spodbudah in pozitivnih vplivih, o številnih pozornostih, ki jih vzgojiteljice vsak dan namenjajo otrokom. Ta dela na prvi pogled niso tako zelo opazna, malokdaj se jih spomnimo, v resnici pa so izredno pomembna za srečno otroštvo in vsestransko vzgojo naših otrok. Naj bo novo leto priložnost da vam rečemo: Drage tovarišice, hvala za vse in srečno! V imenu otrok, in vseh, ki so jim otroci največje bogastvo.

IRENA LEVIČNIK

Kam iz te šole?

Veste, ni vse tako, kakor se zdi vam, odraslim! Pravite, kako brezskrbno srečni smo mladi. Saj smo srečni, nismo pa brez skrbi. Prav zdaj smo v tistih »norih« letih, ko smo že veliki, pa obenem še nismo, toda resnično moramo odločati. Vsakdo med nami, gimnazijci, se sprašuje: le kam iz te šole? Najhuje je, ko človek preprosto ne ve, kaj ga resnično veseli. Vse in nič, poreče marsikdo. To je lepo, toda poklicev si ni mogoče izbrati, a najti tistega pravega... Kako naj petnajstletnik že ve, kaj bo tisto, kar bi najraje in najuspešneje delal čez pet in deset let. Tedaj, ko smo končali šolo, smo bili še resnično tako nebogljeni, da se nismo mogli resno odločiti. Da, veliko se jih vpiše na gimnazijo prav zato, da odložijo to težko, a pomembno odločitev. Varljiva je namreč tolažba, da je štiri leta čas do trenutka, ko bo treba izbrati.

Zdaj pa je tu. Šolsko leto se bo kmalu prevesilo v drugo polovico in predhodni vpisi na odločilne šole so pred vrati. Kam, kam? To je vprašanje, ki se vsak dan mota po glavi, še posebno četrtošolcem. Lepo je tistemu, ki že ve, kam pojde. A taki so redki! Gotovo je med nami polovica takih, ki do zadnjega dvomijo. Pogovarjala sem se s sošolkami in sošolci, pa spoznala, da so nekateri prav v škripcih tik pred zdajci. Danili je lepo. Že v osnovni šoli je rada pisala spise, se vključila v delo šolskega glasila in danes pravi, da bo šla na novinarsko. Veseli jo, pa še starši se strinjajo. S Petrom je drugače. Sploh se ne more odločiti. »Ja, so težave,« pravi. »Sploh ne vem, kaj hočem. Včasih me je mikal VEKŠ, potem pravo, pa tehnika... Ves čas sem mislil, da ni problema. Zdaj pa: sploh ne vem, kaj naj storim!« Prav žalosten je in se zanaša na informativne dneve. Pa pravim, da je to že prepozno! Prej bi nam morali pomagati. V šoli se gulimo in gulimo, spoznavamo, kaj se je dogajalo v zgodovini, prakse pa je tako malo. Več bi morali vedeti, kakšne so možnosti, več bi morali praktično spoznati.

Vlasta meni, da bi študirala jezike ali arhitekturo. To sta na prvi pogled čisto različni smeri. A oboje jo veseli. Verjetno bo to lahko imenitno združila.

Matjaž je bil nevoljen, ko sem ga vprašala, kam namerava. Pravi, da premalo skrbijo za maturante. Nihče ga pošteno ne seznani, kaj bi lahko delal. Na informativne dneve ne da preveč. »Eh, kmalu bodo, res! Toda vsak čas bodo tu vpisi! In hitro se bo treba odločiti. Zanima me, zakaj ti dnevi ne bi mogli biti prej, vsaj oktobra ali novembra, da bi bilo potem dovolj časa za »ta pravo« razmišljanje in odločitev. Pa ne bi bilo toliko študentov, ki se že po prvem letu študija preusmerjajo...«

Nataša je še bolj nesrečna. Ve, kaj bi rada, pa ne more. Že od mladih nog si želi med zdravnike. To ji je všeč, ker bi rada pomagala trpečim. Ta poklic se ji zdi tako lep. Začudilo me je, pa ji pravim, boš ja študirala medicino! Razumela bi, da ne more študirati, če bi imela slabe ocene, toda ne sme v Ljubljano! Mamica in očka ne pustita edinke z doma, v Mariboru pa medicine za sedaj še ni.

Ni lahko: vsi imamo svoje skrbi! Na srečo so tu predhodni vpisi: še si je mogoče premisliti. Toda veliko bolje bi bilo, če bi med šolanjem že od osnovne šole spoznavali, kaj bi radi delali. Na naši gimnaziji, na Taboru v Mariboru, si mnogi najdejo poklic v prostovoljnih dejavnostih. Danila že: ves čas je v uredniškem odboru Informatorja, pa še s Katedro sodeluje, in pravi, da bo novinarka. Zdi se mi, da povsod, kjer imajo dosti različnih dejavnosti v prostem času, to pomaga, da se laže odkrije tudi prihodnji poklic.

LEŠKA

Šola samoupravnega ustvarjanja

Nenavadno! Društvo prijateljev neke osnovne šole? In vendar se je zgodilo. Najprej v Cerknem. Skoraj hudomušno se je smehljala, ko smo jo srečali, tovarišica Angela Marinc-Šetinova, ki je ustvarila društvo prijateljev osnovne šole Podčetrtek. Vse svoje življenje je delila z mladino, pa še danes, ko je upokojena ne more mirovati. Kar vzdignem jo, če vidi kaj novega v vzgoji.

Najprej je rekla, da o tem sploh ne bo govorila, Le kdo bi delal propagando za društvo! Pa ne gre za društvo, temveč za vprašanje, zakaj je sploh vzniknila zamisel, da je potrebno društvo osnovne šole v Podčetrtku. To je nekaj drugega! Kdo ne bi ostrmel, če vidi, kako so se vsa leta sem trudili učenci, učitelji in starši, ves kraj da so šoli dali življenje, ki mu je težko najti podobnega. Srce tega je bil ves čas ravnatelj šole Jože Brilej, ki je letos prejel eno najlepših priznanj. Uvrstili so ga med deset najbolj priljubljenih učiteljev v Jugoslaviji. In to gotovo iz podobnih razlogov, kakor se je Angela Šetinova zavzela za to, da bi taka šola imela prijatelje, ki bi ji hoteli pomagati. Pa ne samo to: dragocene in zanimive izkušnje in novosti naj bi koristile še drugim.

Ni pomembno, da je na šoli veliko tehničnih in drugih proizvodnih stvaritev. Tudi ni bistveno, da so vse stene ovešene s priznanji in različnimi rečmi. Tega je morda celo preveč, da se je težko znajti. Človek je kar nekako zmeden, ko se prvikrat znajde v tem šolskem direndaju. Robot, imenitna reč, toda kaj takega bi lahko našli še marsikje! Vrednost šole v Podčetrtku je drugje: v samostojnem življenju učencev, sodelavcev v vzgajanju in izobraževanju. Ponosni so na svojo šolo, na to, da ne potrebujejo ključev, da soodločajo, delujejo in so odgovorni. Zavedajo se svojih pristojnosti: šola z okoljem je njihova šola! In le tako lahko samoupravljajo, so pristni subjekti v vzgoji. Ni lahko: veliko naporov je bilo prepotrebnih, da so vztrajali na poti, ki se je pogosto vijugala. Toda prav ob tem se razvijajo mlade osebnosti, ki so sposobne delati, razlagati vsakomur, kaj so naredili, pa tudi načrtovati in odločati.

Ni pomembno le tisto, kar ponavadi na šolah imenujejo pouk. Učenje se prepleta od pouka prek prostovoljnih dejavnosti do sodelovanja s starši in drugimi v krajevni skupnosti. Šolska skupnost učencev pa je zgled samoupravnega življenja. To je šola samoupravljanja in prostosti in prav v tem je njen uspeh in pomen. Zato smo tudi prijatelji te šole. Želimo, da ne bi ostala osamljena, da bi delovala še boljše in v razmerah, ko bi lahko tisto najboljše dajala še drugim, obenem pa sama odpravljala šibkosti, ki so povsod, pa jih tudi tam ne manjka.

Šola v Podčetrtku naj bi se razvila v eksperimentalno šolo, kjer bi posebej skrbno proučevali in razvijali samoupravljanje kot načelo in metodo dela v vzgajanju in izobraževanju, vgrajevali pedagogiko prostega časa v prostovoljnimi dejavnostmi in drugimi možnostmi v pedagoški proces, obenem pa spremljali in razvijali poklicno usmerjanje in svetovanje, urejali šolsko okolje in iskali ustrezne oblike sodelovanja med šolo, okoljem in domom. Obenem bi skrbeli tudi za igrišča in druge naprave, ki jih potrebuje sodobna in še posebno celodnevna šola. Želimo! Taka eksperimentalna šola bi bila koristna tudi za razvoj metodike dejavnosti prostega časa, metodike samoupravljanja in hkrati eden izmed pomembnih krajev, kjer bi lahko dopolnilno usposabljali kadre za področje prostega časa, na primer v šolskem centru za pedagogiko prostega časa v Olimju.

Da, nenavadna je zamisel o otroštvu, pa so morda tudi nenavadni naši načrti. V društvu naj bi delovali nekdanji učenci, da bi razvijali tradicijo svoje vzgoje.

Predsednica društva se je nekako skrivnostno smehljala. Kakor da vidi prihodnost šole ne le v Podčetrtku, temveč povsod po naši deželi... Srečno novo leto! je rekla. Hvala za te besede, nam vsem so namenile vse dobro in lepo!

RUDI LEŠNIK

Pogovor s prihodnjim učiteljem

Prijetno je delati z mladino

Jože Šmigoc, študent 2. letnika mariborske pedagoške akademije z velikim zadovoljstvom razmišlja o svojem prihodnjem delu na prosvetnem področju. Za pedagoški poklic se je odločil zelo zgodaj, kot nam je povedal v pogovoru, je na njegovo odločitev vplivala tudi mati, ki je že dolgo časa učiteljica. Jože se vsak dan vozi v Maribor na predavanja iz prijetne vasi Videm pri Ptuju. Že v gimnazijskih letih je bil zelo aktiven v različnih dejavnostih. Na gimnaziji Dušan Kveder v Ptuju je sodeloval v dramski sekciji, v taborniški organizaciji, bil pa je aktiven tudi na samoupravnem področju. »Bilo je zelo prijetno v teh časih,« pravi Jože Šmigoc in takole nadaljuje: »V gimnazijskih letih sem pridobil veliko izkušenj, ki mi dandanes veliko koristijo pri delu na različnih področjih. Tudi na mariborski pedagoški akademiji sem vključen v več dejavnosti, sem pa tudi prodekan-študent pedagoške akademije. Študentje pedagoške akademije v Mariboru si v novem letu 1978 obetamo veliko novega. Naša največja želja je vsekakor selitev v novo poslopje ob Koroški cesti. S tem bomo vsekakor rešeni velikih skrbi, saj bomo delali v veliko boljših prostorih. Nova stavba bi morala biti končana že lanskega novembra. Toda zaradi številnih težav še danes delamo v stari zgradbi v Mladinski ulici. Študentje veliko razmišljamo o drugi stopnji, saj je bila pedagoška akademija ustanovljena kot visoka šola. Tega si želimo tudi zaradi tega, ker se zavedamo, da mora biti osnovnošolski učitelj dobro izobražen. Sočasno pa se vsi študentje še posebej zavedamo pomembnosti zakona o usmerjenem izobraževanju. V dosedanjih razpravah o usmerjenem izobraževanju smo študentje doslej aktivno sodelovali. Vrsto pripomb, ki so jih dali študentje naše akademije, so tudi upoštevali.«

Velikokrat slišimo mnogo pripomb na račun neaktivnosti študentov na samoupravnem ali družbenopolitičnem področju. To je tembolj pomembno zlasti za študente PA, saj je le ta kadrovska šola. Ugotovitve, da je delo študentov premalo množično, so resnične. Marsikdo se ne zaveda pomembnosti izkušenj, ki jih vsakdo lahko v takšnem delu pridobi.

»Ob nedavnem obisku sekretarja medobčinskega sveta ZKS Maribor Alojza Gojčiča na naši šoli smo kritično ocenili dosedanje delo in si zadali smernice za delovanje v prihodnje. Mladi na pedagoški akademiji si bomo prizadevali, da bodo postali vsi študentje resnični samoupravljavci. Posebnost na naši šoli so tudi obštudijske dejavnosti, ki so sestavni del študijskega programa. Pri teh prizadevanjih pa nas precej ovirajo finančni problemi. Obštudijske dejavnosti so obvezne za vse študente, ker se zavedamo, da bodo morali učitelji predvsem v celodnevni osnovni šoli biti usposobljeni za različne dejavnosti. Po dveh letih dela v obštudijskih dejavnostih dobijo študentje tudi potrdilo kot dokaz za usposobljenost za mentorstvo krožkov. Letos smo začeli z dejavnostmi sorazmerno pozno, šele v novembru. Najbolj delavni so študentje v dramskem, lutkovnem, šahovskem, marksističnem, novinarskem in planinskem krožku. Na pobudo študentov pa smo letos ustanovili tudi strelski krožek, ki bo veliko prispeval k pridobivanju izkušenj s področja splošne ljudske obrambe.« Takole nam je Jože pripovedoval o dejavnostih študentov mariborske pedagoške akademije.

Študentje, prihodnji učitelji so letos skoraj dva meseca pomagali urejati okolje nove stavbe. Povezali so se z mladimi v krajevni skupnosti Ob Parku in za krajane pripravili več proslav. »Ena izmed naših velikih želja je tudi pridobitev hospitacijske šole. Zdi se nam precej neodgovorno od nekaterih šol, ki pa verjetno tudi zaradi objektivnih razlogov odrekajo študentom opravljanje pedagoške prakse. Na hospitaciji in nastopih sem spoznal, kako prijetno je delati z mladimi. To sem sicer vedel že prej in tako je bilo moje prepričanje samo še potrjeno. Mladi pričakujejo od učitelja vedno nekaj novega, želijo še več, kot jim lahko daš. Menim, da nekatere slabe stvari ne smejo zasenčiti vseh lepih lastnosti učiteljevega poklica,« je končal Jože Šmigoc.

MARJAN TOŠ

Univerza v Ljubljani